

17. 190

Laulu ja mängu leht.

Kuutiri Gesti muusika edendamiseks.

Üheksas aastakäik.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja

Dr. R. A. Hermann.

Jurjewis.

Trükitud R. A. Hermannii kulu- ja kirjadega.

1893.

190

2345

Laulu ja mängu leht.

Kuukiri Eesti muusika edendamiseks.

ühendas aastatäit 1893.

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Riiklik Asutus
Raamatukogu
PE 3060

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja

Dr. R. A. Hermann.

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Kesk. No. 7
Riiklik Asutus
Raamatukogu

Jurjewis.

Trükitud R. A. Hermann'i kulu- ja kirjabega.
1893.

Sisukord.

Õpetlik juhtkiri.

	nr.	lht.
Maailma rahvaste armastuse- lauludest	1—12	1 jne.

Tutud ja mälestused.

Esimene armastus	1	2 jne.
Varastatud lauleldus	2—4	6 »
Kuulsad heliloojad töö juures	4	21 »
Salalikud viiulimängijad	5—6	28 »
Kunstnikkude tujud	5	29 »
Mõistluse vastane	6	36 »
Suue viimne laul	6	37 »
Walurikkad filmapildud	7—8	42 »
Mõtted laiali	7	45 »
Kamelets	8—10	52 »
Kurjawaimu nimel	9	61 »
Üks kunstnik	10	69 »
Üle kõ	12	79 »

Eõnumid muusika ja muu kunsti olu si.

nr. 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Salmikud.

	nr.	lht.
Tõtta, meel, siis murewallas!	3	16
Pisjar	3	16

	nr.	lht.
Mõistus ja tundmus	4	24
Rohiline kumb	5	32
Tõtkem siis lauldes	6	40
Widupaewaks	6	40
Mõõnu ja walu mõju laulu kohta	9	64
Kaunila ja karjane	11	76

Seda ja teist.

Weider tollimaks	2	8
Franz Bachnerist	2	8
Uutmoodi muusikamängu	3	14
Safr. lauliku Herderi mälestused Hiias	3	14
Kuda Franz Schubert komponeeris	3	14
Prints ja ilu helilooja	3	15
Heinrich Heine Kauka sias	3	15
Trahwitud kunst	3	15
Angelica Catalaniist	3	16
Verdi Montecaglieris	4	23
Almade mõjudus lauluhääle kohta	4	23
Anton Rubinstein	4	24
Richard Wagner	4	24
Woielbieni häätegewus	6	39
Kibe sõna	6	39
Kättemaksmine	6	39
Kõrged muusikamehed	6	40
Sjeeraklik pill	6	40
Thalberg ja Maklibran	7	48
Choumod'i õnneprohwet	9	64

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja Dr. S. A. Hermann.

Jumub kuus korra.

Sind aastas kättesaamiseks 1 rubla, poolaastas 60 kop. — Sse ära tuua aastas 80 kop., poolaastas 50 kop.

Tellimisi wõtab

iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu. Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudele kirjadele: „Dr. S. A. Hermann Tartus.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

Armastus mehe- ja naese-sugu wahel on suur wõim rahwaste elus. Ei ole jeda rahwast olemas, kes armastuse nõiduslist wäge ei tunneks. Küll on üks rahwas teiseft armastuses tuimem ja selle järele teine elawam, aga kõik tunnawad teda — elagu nad külmal hangetanud põhja-, palawal õdgawal lõuna-maal wõi paraja zooni õitswal aasjal. Maailma rahwaste juur taewane Looja on inimesed tahets loonud: meheks ja naeseks; rohkem sugusid ei ole ilmas. Ei ole siis ka ime, kui see wahel, mis mehe- ja naese-sugu wahel olemas, loomu poolest kõige tähtsam wahel on ja tema sees kas õnn wõi õnnetus, taewas wõi põrgu asub. Selle pärast on ka pea kõigi juttudegi pääsitsu armastus peiu ja neiu, mehe ja naese wahel. Et inimese-sugu siis nii hästi juuremat õnne kui ka õnnetust armastuses leiab, siis on see ka üsna loomulik, et armastuseft kõige tulisemad õnne- ja kõige haledamad õnnetuse-laulud luuletatud on ja edespidigi luuletatakse.

Jga rahwas kiidab armastust oma wiisi, aga põhjused on seesama kõrdidel. Üksi jääb, kus naesterahwas alatusse põlwe on painutatud, ei wõi armastus mitte nii elaw ja puhas olla kui jääb, kus mõlemad sugud üks teiseft lugu peawad ja kus paleusline tundmus mõlemaid ühendab inimlikkude pühade kohuste ja aatelse kooselamise kauni sihi täitmisele. „Kuni armastad, seni elad ja,“ laulab Gesti luulelind; see tähendab siis, et inimene juba surunud on, kui ta enam armastada ei wõi ega jää.

Malai tõugu rahwas Suure maailma mere jaartel ütleb niisamati mõtte poolest: „Miks lampi põlema jütada, kui tahti sees ei ole? Miks on armastust filmades, kui teda meeles ei ole?“

Rahwaste ülem rõõm on armastuse-lauludes neiu ja pruudi jumedus ja see õnn, mis armastuses tema wastu leitakse. Nõnda laulab Java saarlane waimustatud wael: „Kui ma ka tuhat linna läbikäiksin, ei leiaks ma teist, kes nii ilus on kui sina, minu ilusam armuke! Sinu nägu on kui kuu, sinu ots on alabaster, sinu juu on nagu granati-õuna pragu, ju keha nagu noor kotuspalmipuu, ta on ehitud punaga, mis meele nõrkuma paneb. Sul on pale, mis armastuse õhust ära-fulada tahaks. Kui armukese iludusi tahaksin etteharutada, oh jeks on wahel aega ning palju teha! Õitsiksin aasta, ei tema saruast leiaks.“

Mongoli rahwas ei ole muidu just mitte õrna loomuga, kuid armastus ei ole ka neil tundmata. Suur Mongoli walitseja Dshingishan, kes rahwaid ärawõitis, ei olnud naesterahwaste wastu külm. Ta wõitis korra ühe wõõra, Tangudi rahwa,

würsti ära ja wõttis ta naese enesele ning pakkus sellele oma armastust, aga see nõudis ta elu endise mehe kättemaksmiseks ning andis talle mürti (tihwti) sisse. Matusegi lauldi weel: „Dshingishan, suur walitseja! Teises elus leiad enese jumalik-inimliku abikaasa, Chulani emanda, eest, ka kandleid, wiled ja muud pillid, ka enese kaks ilusat naist, Dhisju ja Dhisfuten'i!“

Ka Afrika-maa kõrbeete rahwad, isääranis kähylid, tuaregid ja teised, on osawad armastust laulma. Kõige elawamini laulawad karawaniide woorimehed, enamasti maurid ning arablased, armastusest. Mees, kes kameli seljas wõi kõrwal käies pikka liiwast kõrbeeteed kõnnib, mõtleb selle juures enese kaugel olewa neiuksesse pääle ja laulab: „Ta pikad juuksed langewad õrnalt laiali walgele õlale, otsegu jaanalinnu mustad särawad suled, kes pesal istub ja aududes laulab. Ta filmad on metskitse filmad, kes poegi hoiab; wõib ka ütelda, nad on walgud, mis enne müristust paistawad tsest-öööl. Walge uägu on tal nagu kuu, mis ööb selgendab, hülgab, tähe sarnane, keda pilw ei wõi katta. Oh teaks ta, et ta mind on kahe oda-hoobiga sügawalt haawanud, ühega filma sisse ja teisega südamesse. Armastus ei ole kergem koormate seas.“

(Boolek.)

Esimene armastus.

Ta oli siis waewalt kuusteistkümmend aastat wana, kui ma teda esimest korda nägin. Nagu nõiduse wäest waugistatud, seisivad mu filmad tahtmata tema pääl, sest see sale kuju, see lõbus olek, see taewalik sinifilma waade, see kõlaw-hele, aga siiski mahe hää — need kõik fiduüwad mu südame lahtisaamata sidemega tema külge. Ma tundsin, et teda sellest esimesest filmapilgust saadik palawasti armastama olin hakanud. — Armastama! — ilma, et korra ühtegi filmawaadet tema käest oleksin enne omale wõitnud, armastama — üht neiu, keda ma alles täna esimest korda nägin!

Ja tema? Woolaw kõne oma lauluõdedega ei andnud talle nõndagi palju mahti, et uusi kaastöötajaid oleks korra filmitsenud.

Praegu, kus ma teda nõnda nägin, oli laulu waheaeg. Mina, kes mängu ja laulu omaks pää-paleuseks tegin, astusin sellel õhtul esimest korda kuulsa muusikamehe Frole kunstkoorisje kaasa-lauljaks; minuga ühes ka kolm teist noort meest, kes kõik hääd lauljad oliwad. Sellega oli Frole laulukoor praegu wiiskümmend hinge juur. Tänapäeval oli hõmbe kontserdi pääproow, mis Bremerhausen'i näitemajas pidi peetama. Nagu wõibud, — laulu waheaeg. Neiu fofistasiwad üksteisele jala-juttu, kuna herra Frole oma uut operetti meile näitas ja tähtsamaid kohte jäält seest ette wilistas. Mina seisin mõttes laulsaali akna juures ja kuulasin wahete wahel Frole lõbusaid seletusi oma waimusünnituste üle. Korraga pani keegi oma käe minu õlale; ruttu pöörasin sinna poole ümber, kus keegi olema pidi. Ma waatasin, ja imestuse hüüe tekkis mu rinnast wälja, sest minu ees seisis — t e m a.

„Wabandage, et Teid effitasin,“ kuulsin hõbe-ilusat häält sõnelema, olge nõnda lahke ja lubage mind küsida: „Mis on Teil kadunud?“ Segaselt waatasin enese ümber; oma teada pidiwad kõik asjad alal olema, ja mis lauljal muud siis kaugas on, kui tasku-rätik, hääle-hark ja laulunoot. „Wist ei midagi,“ wastasin ma temale, kui nimetatud waranduse taskutest ja laua päält ruttu-üle olin filmitsenud. „Aga ometi,“ ütles ta tafa ja punastades andis ta mulle ühe sõrmuse, mida filmapilgul omaks tundsin ja mida wististi kogemata sõrmest olin ärarebinud. Ma tahtsin teda leiduse eest tänada, aga enne, kui sõna sain ütelda, oli ta teiste lauljannade hulka kadunud. Kas ta nägi seda, kui sõrmus mahakukkus, wõi — wõi tõmbas ta ise seda ära? Need küsimised keerlesiwad mu pääs tuhanded korrad

ümber, aga jäiwad sellegi pärast wastamata. Ehk ma küll külmawereline ja juhtumuste ammu julgesti filma olin harjunud vaatama, siisgi tahtmata jäin rahutumaks, ja miks ka mitte? Sõrmuse, mida ma praegu kaotama pidin, sain sõbranna Anna Sprentkhoffi käest, kes selle töotuse ja ettekuulutuse tema juurde pani, et kes naesterahwas jeda sõrmust ialgi peaks puudutama, see teeb ennaft — õnnetuks. Ma naersin ilusat prohwetinnad, tema kelmi ka kuulutuse pärast, aga siisgi — täna tuli see ometi mulle nõnda tõenäitlikult ette, et — põhjuwal rinnal nimetatud asjatefe oma sõrmesse tagasipanin. Aga tema? Selleft filmapilgust jäi ta mulle nägemataks terwel õhtul.

Näitemaja oli rahwast puupüsti täis. Tema, nagu nime järele teada sain, Juuli, oli täna kurw, hoopis nutram kui eila. Suhtumusel tegin ma juttu temaga, terwije järele küsides, aga ta waikis, — ainult taks suurt pijarat hülgaftiwad tema filmis.

Esimene laul algas, aga tahtes ehk tahtmata, läks üsna wiletjasti, ühesõnaga: hirmus pahasti. Herra Frolde ei wõinud sarnast pahandust enam wälja kannatada; kahel käel haaras ta oma juukstest kinni ja hüüdis, ei — ta karjus laulu lõpul lauljatele, nõnda et terve kuuljate hulk laginal naerma purtsatas: „Mis pagan teil jälle on, et teie dieti ei laula!“ Mina seisin ja waatafin naeru surudes oma noodi pääle. Aga Juuli nagu näis täna wana-muusiku mehe paha-meele lahtuufeks siia tulnud olemas. Waljul sõnal rõhus ta waese tütarlapse meele pääle nõnda, et ta filmist pijarad ojana wälja woolasfiwad. „Sa Juuli,“ pragises wanamees, „ma ei mõista, kuda Teie üleilõdse weel laulda wõite, kui filmad juba enne märjad on, kui siia tuletegi. Ma ütlen: Kui nüüd järgmine laul weel safsi läheb, siis hoidte oma“ — ta andis juba uue laulu esimefe aktordi häälde kätte, paari taktilööki ja piksemüraga helises Klein'i „Gloria penzo“ ülewalt laululawalt alla kuuljate kõrwu. Olesfin jeda siis aimanud, mis selle õrnatefe filmist pijaraid wälja kutsus, tõesti — ma olesfin temale tõrelemise ajal appi läinud, aga ma ei teadnud, et mõtelnudgi jeda. Teine, kui ka kõik järgmised laulud läksfiwad nüüd kaunis rahuloldawalt läbi.

Kontsert mööda. Suurem hull lauljaid läks ära, ka mina tahtfin praegu näitemaja trepist alla minna, kui keegi tafakesti minu käest kinni wõttis. Ma seisatafin, sest mu ees oli — tema. Nutust punased filmad awaldasfiwad tema südame olekut. Aga miks? Seletust andis järgmine filmapilk. Ta algas warijawal, rõhutatud häälle: „Panete wististi imeks ehk pahaksigi, et Teid praegu sarnasel kohal ja ajal tülitan; aga wabandage: see on ka wiimane kord.“ Wiimaseid sõnu wõlde tungisfiwad pijarad tema filmadesse.

„Wiimane!“ hüüdisin ja küsijn imeteledes.

„Jah,“ oli rahuline, aga tafane wastus. „Oh, teafite teie, misjugune tundmus mul sellest ajast saadik südamesse on süündinud, kui Teid esimest korda nägin. Tagasitõrjumata wõim kisub mind Teie juurde, üffi Teile ja ei kellelegi muule, aga sõrmus — see keelab!“ Ta nuukfus ja toetust õhtides, langes tema õrn jale kaju minu rinnale. Mina seisin keeletu. Nüüd teadfin, mis tundmus jeda õrna õiekest nutma pani, ta rinda oli armastus asunud, esimene püha ja ilmafiüita armastus! Tafakesti wõtsin tema käe, waotasin oma huulte wastu ja tõõstisfin teda mõne meelitawa sõnaga, aga ainult tafane õhtamine jäi wastuufeks. Ma waatafin ja tohtusfin teda nähes. Ta oli kahwatanud. „Wiimane kord,“ fosistatfiwad tema huuled, kerge käewaotus, säraw aga kurw waade ja Juuli — tormas wankuwal sammul näitemaja trepist alla. Imeteledes jäin ma seisma.

Uastad läksfiwad mööda. Meiu Juulist ei teadnud keegi midagi enam rääkida. Ta oli kadunud.

Suwi oli käes. Meie linnas käis igakord umberrändaw zrlus rahwa meeli lõbustamas ja tuli ka tänawu selleks siia. Esimesel õhtul, millal teretuse - etendus

pidi olema, läskin mina ka sinna. Pääsetähtede müügi kohal ulatas mulle keegi naesterahwas, näo järele alles noor, oma käe pillkavalt ja edewalt naerdes, nagu terwitufeks wastu. Ma jäin tarretanud pilgul ta pääle vaatama, ma kohkusin, sest mu ees seisis kadunud — Juuli! Ma ütlen: kadunud Juuli! Sest et kahlemata aimasin, milleks ta nüüd saanud oli. Minult kergemeeliliseks ümberhultujaks ja lipitsejaks rahahallitaks oma peremehele! — Galedufega pöörafin ma temast ära ja ruttasin rõhutatud meelel oma korterisse. Meelenurkudel tungisivad mulle pifarad filma — tema pärast, ja ma õhkafin taha iseeneses: Seda tegi kõik lapselik, esimene ilmajüüta armastus!

Jällegi läskinwad mitu, ei — palju aastaid — mööda. Ma jäin aja jookkul wanaks. Elu-mured ja raskused wiisivad mind nooruse aastatest wälja; ainult oma tegewusele ja ametile jäin truuks. Maja peremees, kus mu korter oli, müüs ta ühele wanale naesterahwale ära, kes minu imetelemiseks keegi muu ei olnud, kui — Juuli. — Ta oli aastate jookkul jälle auusjaks, jälle hääks ja wooruslikeks inimeseks saanud ja, nagu ma hiljemini kuulsin, õnnelisel pärimisel suure wara omandanud, millega wanadufes rahulisti wõis elada.

Ma jäin pääle Frole ametist lahkumist tema järeltulijaks ja seega laulukoori juhatajaks ja endistest lauljatest ja lauljannadest oli Juuli see esimene, kes weel wanadufes minu juhatusel Bremershausen'i näitemajas oma sulawat häält kuulda lastis — minu naesena!

Nõnda on elu, ja nii teeb armastus.

Tõsiste sündmuste järel M. K.

Sõnumid muusika ja muu kunsti elust.

Suur muusikaline wäljanäitus oli 1892. aasta suwel Wienis. Kõik, mis ial muusikas tähtjas, on jääb näha olnud — ka iseäranis pillid ja näitemängu asjad. Ka Wenemaa on sellest wäljanäitusest suuresti osa wõtnud ja mitmes asjast imestust äratanud, kui kaugel Wene muusik ja näitemäng on. Wäljanäituse pääasutaja oli wüststiproua Pauline Metternich.

Rudolf Bach, üks Saksa kuulus klaweritegija, on hiljuti Warmenis ärasurnud. Tema oli ka Saksa keisrikoja klaweritegija.

August Pfaff, Tallinna Kaarle-kiriku köster, annab ilusasti kõlawas Kaarle-kirikus Tallinnas kaunid kontsertisid. Tema laulukoor laulab hästi ja puhtasti ja on seni jägedasti ainus koht olnud, kus Eesti laul ilul helises. See on rõõmuse-
taw ja on hr Pfaff selle eest rohke tänu wäärt.

Constantin Türnpu, konserwatoriumist läbitäinud Eesti orelikunstnik, ei ole suguwendade seas mitte ametit leidnud, waid on Tallinna Saksa Nikolai-toguduse laulukoori juhatajaks heitnud, kus tal oma jagu sisetulekut on.

Üks printsejs, keiserlik kõrgus Eugenie de Cristoforo Paläologae-Nicephoro-Commenae, on Leeds'i linnas Inglise-maal kontserdis lalunud.

Franchetti, kuulus Italia laulebuste looja, on hiljuti pika laulebuse teinud, nimega „Cristoforo Colombo,“ mis mängides 6 tundi kestab. Muusik olla selles väga ilus, aga tükk ühe korraga kuulda liig pikk.

Luigi Gordian'ile, Italia heliloojale, tehtakse Florenzis mälestusetuju. Teda hüütakse „Italia Schubert“.

Anna ja Eugen Hildach, abielupaar, mõlemad lauljad, leiawad nii hästi Saksa kui Daani-maal palju kiitust.

Rosafochmann, noor wiulimängija neiu, olla Wienis kõige suuremat waimustust oma mänguga äratanud.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja Dr. K. A. Hermann.

Jätkub kaks korra.
Sind aastaks kättesaamijega 1 rubla, poola aastaks 60 kop. — Sse ära tuua aastaks 80 kop., poola aastaks 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudele kirjadele: „Dr. K. A. Hermann Tartus.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Särg.)

Ka külmal põhjamaal, nagu jeda enne oleme ütelnud, awaldab end õrn armastuse tundmus laulus, mis igatjuft armastatud hinge järele helide läbi kuuldawaks teeb. Küll ei ole jeda kuumust, palawust ega tuld põhjamaa lauludes, nagu lõunemaade rahwaste omades leiame, aga jeda puhtamad ja kaunimad on armastuse tundmused. Tuntud Lapi rahwas laheb ka laulu kesk-ööl paistwa päikese särjal — ikka kõige õrnemini siis, kui mõrsjast mõtleb. Peenelt laulab laplane: „Päike, wiska oma särawam joon Dra-järwele, mille kaldal mu kaunike kofub! Ma tahaksin tõusta kõrgesse kuuse-latwa, kui säält Dra-järwe pinda näeksin. Oh oleksiwad mul warese tiivad, ma lendaksin pilwede jooksul Dra-järwele; aga mul puuduwad pardigi tiivad ja aui jõudwad lestawarwad, mis mind kaunike juurde wiiksid!“ Nõnda näeme sarnastest lauludest, et armastus laulus awaldatud ka nende lihtlaste põhjamaa külmale käes elawate inimeste elu lõbustab ja lahutab.

Bõbrame filmad Amerika-maa indianlaste poole, siis leiame, et ka nende seas armastust auu sees peetakse, ja naesterahwas ei seija mitte nii madalal järjel kui näitufeks Muhamedi ufulistest juures, kus ta naestetaja kambritesse nagu maailma elust ärawõetakse ja mahamaetakse. Ka indianlane tunneb jeda nõiduslist armastuse wõimu, mis peiud neiu juurde tõmbab luuleliljel wael, ja põliste metsade ning rohulaante tõmmu poeg ning tütar laulawad üks teise wõidu: „Tõesti ma armastan teda üksi ning ainult, teda, kelle süda on nagu magus mahi wahtra-puu soontest. Jah, teda ma armastan, kelle süda on otsegu aawalehed, mis ikka elawad ja wärisewad ega lõpe armastamast.“ Nõnda laulawad Tschippewäe indianlased. Aga indianlastel on weel õrnemaid ning ilusamaid armastuse-laulusid, mis Europa rahwaste omadest peenuses mitte taha ei jää; nõnda laulab üks Indiani laulumees oma neiu: „Ärka ülesse, ja metsalill, ärka ülesse sina, kellel on metskütte filmad! Kui ja mu otša waatab, siis olen ma õnnelik juft kui lilled, kui nad kastet maitsewad. Kui ja wõimus ei ole, mu kaunike, siis on mu süda pime — juft nagu särawad wilkuwad weed, kui mustad pilwewarjud neid pimestawad.“ — See on õrn luul armastust awaldades.

Nafia juurem rahwas hiinlased, ehk nad küll kaunis palawal maal elawad, ei ole armastuse-laulude poolest mitte rikkad. Armastuse-tundmus on neil, kelle mõte ja elu enam igapäewase töö, ülespidamise ja kõhutäitmise kohta käib, kaunis madalal järjel. Siia juurde tuleb weel, et naesterahwas hiinlaste meelest madalamal pidada seisma kui meesterahwas. Sellegi pärast ei ole ka hiinlane jõudnud oma südant armastuse wõimu eest lukutada, ja Schi-king'is hiinlaste piiblisgi, mis tõsine ja kuw

õpetuseraamat on, leiame siin ja jääl mõnd õrna tundmuist naesterahwa kohta, keda peid armastab. Nõnda seisab jääl ühes kohas igatjus awaldatud, mis nõnda käib: „Paljad raagus-puud seisawad lõune all, mis warju ei wõi anda; ja Han'i jõe kaldal kõnnivad neiu, keda meie kätte ei saa!“ Shi-king'is on Hiina abielu õige armsal kujul ette pandud. Sääli igatseb naene kangel teekonnal olewat meest järgmisel sõnal: „Kõwasti kriigub kiik toas, ja tirts hüppab wäljal, aga itka ei näe ma weel seda kõrget meest koju tulewat, kelle pärast mu süda on täis hirmu ja kartust.“ Abielu on hiinlasele õige pühha, ja Shi-king teeb ta otse õnne-põlweks, mis ta järgmise laulu tunnistab: „Naene ütleb: Kuff laulab! Mees ütleb: Ei ta tohi weel! Naene ütleb: Su päew koidab. Mees ütleb: Ei weel, mu kaasa!“ — „Tõuse üles ja waata, puhte punab, koidutäht kumab, ei ole päewa walgus kangel. Neg on lahkuda. Kutta ning lae kuffe, meie raske kuulutajat, noolega!“ — Aga ka peiu armastus mõrja-neiu wasta ei ole hiinlasele tundmata: Neiu ja peiu saatuwad metjas kofku ja neiu naljatab: „Tasa tasa, hästi tasa, ära ja mu riiet puuduta, ära ja ka tee, et mu koreute haugub, keda teised wõiwad kuulda ja mind hurjutada, et ma sinuga siin kokkusaan.“ — Seda hoogu Hiina lauludes ei ole nagu teistel, aga, nagu näeme, oma jagu õrnust ja wõimu on armastusel ka siin. (Booleli.)

Warastatud laulebus.

Parisi linna kauge mates unlihtates olewa aia-majakese atrna ees seisib ilusal kuu-walgel õöl aastal 1720 üks noormees ja hoidis umbes niisama noore neiu kätt oma pihus. Neiu wahiis atrnast wälja, ja mõlemad oliwad jügawas jutuajaminies. Nimetatud aia-majakesele elas kuulus muusikameister Rameau, kes pärast oma töõdega laulebusele uufi teefid awas, tol ajal aga oma uue muusika-õpetuse ja mõne wäikse toonitüki läbi tähelepanemist äratas. Neiu oli talle kangelst fugalane ja nimelt üks waenelaps, kes ta majatalituse eest hoolt kandis ja ka oma hää muusika-ande pärast komponistile wõga kallis oli. Ka noormees oli tubli muusika-jünger; ta oli Clermonti linnas, Rameau endises elukohas, temalt õpetust saanud ja keda armastama hakanud; kuid weel palawamalt armastas ta meistri fugalast, ilusat Margaritast.

Rameau oli ka enne oma endist koolipoissi armastanud, aga kui wiimane poole aasta eest muusikameistri käest tema fugalast abitaajaks tuli paluma, muutus kõik armastus nooremehes wastu wihawaenuks ümber. Rameau ei tahtnud oma Margaritast, kes temal kõik majatööd talitas ja ka imeilusasti Arieni Lully ja teiste kuulsate komponistide wiisid ettelaulis, mitte lahkuda. Gaston, nii oli nooremehes nimi, pidi ruttu Rameau majast äraminema ja ka omast armukesest lahkuma. Pärast seda läks Rameau Pariisi elama, kus ta jälle oma muusikameistri-ametit pidama hakkas ja selle läbi omale hää koha waimulikkude suurte fugu inimeste käest sai. Muusikameister, kes oma uue koha pääl wõga hoolfasti töötas, arwas eluafeme muutmise läbi armastust oma fugalase ja endise koolipoissi Gastoni wahel hoopis ärakustutada — effis aga selles rängasti.

„Kallim Margarita,“ sõnas praegu õrnalt noor mees, „terwe Clermonti linn oli minu meelest kole, kui ma enam sinu pruuna silmi näha ega sinu õrna häält kuulda ei wõinud. Minu wäikseid muusikatükke ei wõtnud rahwas enam nii elawalt ega rõõmsalt wastu kui enne, sest et nendel elu ja waim puudub. Minu wiimilimäng ei kõlanud mitte enam nõnda kui enne, ja ma sain ifegi aru, et omas kunstis mitte edasi waid ennem tagasi läksin. Ma pidin sind jälle näha saama — sinult weel kord kuulma, et mind armastab. Sina pead minuga ühes kõik õhwerdada lubama, et aga sinu õnu käest luba saada. Kui aga sinu õnu oma ja sõna ei anna, siis pead ja õnu majast põgeneda lubama ja minu seltsis mu armsa abitaajana Clermonti linna tulema.“ — „See on mulle hirmsats mõtteks, Gaston, niisugust teed ette wõtta.“

kostis Margarita, „aga ma tahan tulevatel päewadel onu weel palawalt paluda.“ — „Kallim Margarita,“ rääkis Gaston wahela, „õnnetu juhtumise läbi pean ma ruttu Pariisist lahutama, selle pärast on meil waja oma ettewõtetege rutata. Orleansi tee pääl olin mina ühe eba-baroniga d'Orvillega wõõrastemaja wäikeses lahtises toas koos öö-korteris, teisel hommikul oli eba-baron ja temaga ühes ka minu paks ja muud paberid kadunud. Kui ma seda kohtule teadustasin, wõlbi mulle, et see eba-baron kõige kawalam ja osawam waras Cartouche olla. See waras ei olla weel kordagi politsei kiusi juhtunud; ta kanda iga päew ijesuguseid riideid ja elada mitmesuguste nimede all. Ilma pasjita reisimine on nüüdse ajal kardetaw, ainult salateel sain ma linna sisse; wärawate ees oleks mind kõrge kinniwõdetud. Ma pean selle pärast praegu salajas elama ja rutulise tagasi-wõidu pääle mõtlema. Mina saan siis — kuule! Mis see oli?“ sõnas ta oma jutu pooleli jättes. — „Ka mina nägin tüki aja eest, nagu oleks jäl pöösas ennaft midagi liigutanud,“ tähendas ka Margarita hirmunud tawase häällega, „meie peame tänasets õhtuks lahutama, Gaston, on ka juba tekst-öö — mõtle, kui eht onu üles ärkab!“ — „Aga homme õhtu, Margarita, näen ma sind jälle siin aina juures,“ sõnas Gaston paluwalt. „Wõitfid ja siis juba häid sõnumid tuua!“

Armastajad wahetasiwad weel mõned õrnad sõnad, siis pandi aken tawja kuulmadalt kinni. Gaston seisus weel üürise aja jügowates mõtetes, waatas wiimaks ülemise korra akende pääle, kas eht temale jälle wiimane terwitus osaks ei saa, ja sammus siis kuust walgustatud aia-teed mööda minekut, et linna uulitsale jõuda. Aktiselt jäi ta täis hirmu seisma — pimedamast puiestikust tuliwad tawajad aga rutulised sammud tema poole — ta tahtis ümber pöwrata, aga juba hilja! Säme hääl kästis teda seisma jääda, mis Gaston ka tegi. Warsti jõudsiwad ka kaks meest temale järele; üks nendest oli rüütli-riietes, teine politsei-uniwormis.

„Haa, meie saame teida weel kätte! Seejama on ta, excellenz!“ rääkis esimene Gastoni pääle tähendades. Teine mees — politseiminister Palissot — pöwras ennaft küsides Gastoni poole: „Kes teie olete? Mis te' siin teete?“ Gastonil läks juure hirmu pärast meel segasets. Kas ta tahtis oma nime ja siinolemise põhjust nimetada, kui mitte oma armuetele suurt meelehaigust ei tahtnud walmistada?

Gaston kogeles midagi, aga Palissot rääkis temale wahela: „Kas te' pole mitte wunsi-komissar Gaston Arnaud Clermontist?“ Ta et wiimane õige küsimise

läbirewideerinud, ennaft mitu päewa mõnes kloostriis „ülemalhoitud“ ja kõige kallimad pühad asjad ja riistad ärawarastanud. Ta peab küll ijaarvanis kawal ja peenikene mees olema, ja sääl juures armastab ta mõni kord ka auufameelelist waeste aitajat ja armastajate kaitsjat mängida. Selle läbi on ta rohket kaastundmust rahwa poolt leidnud, kes siis ta jälle temale kaitsjad ja aitajad on. Ilma teie abita oleksime teda eht weel kaua orfima pidanud. See teeb mulle suurt rõõmu teile waewapalka wäljamaksta, mis ta kinniwõtjale maksetakse. See just küll mitte palju pole — sada louisidori —.”

„See tuleb mulle just ka parajal ajal,“ naeratas rüütel. „Ma tulen täna esimest korda Pariisi ja leian siin kõik palju kallima olemat, kui oma mõisas Orleansis ette äraarwasiin. Ka nõnda peaks seda raha üks Pariisi elanik saama, ja selle pärast tahari ma oma siin-oleku aega weel pikendada ja selle raha ära kulutada.“

Politiiseminister andis rüütlile faks rasket raha-rulli pihtu ja jättis siis järgmiste sõnadega Sumalaga: „Kõige lähem tee teie korterisse — kuulsiin ma õigesti, et te Calais uulitsas nr. 50 elate — lähed sinna poole; meie teed käänawad nüüd üksteisest lahtu. Homme hommiku kell 10 on mul soov teiega minu kirjutuse-toas rääkida!“ Mitmete auupakkumistega lahtusiwad mõlemad herrad. Palissot läks rutuliste sammudega kefflinna poole, rüütel pikkamiisi teisele poole. Kui Palissoti sammud kaugele ära oliwad kadunud, jäi ta seisma ja sõjastas: „Sgaw lobiseja! Esiteks on kaunis aeg mooselandi äraajamisega ärawiidetud, ja nüüd weel need ilmaaegsed auupakkumised! Aga ikka pole see aeg just mitte kasjata mööda läinud.“ Ta kaalus mõlemaid raha-rulla käte wahel; pööras siis oma sammud ruttu aia poole, kust nad lühikeste aja eest wäljatuliwad ja kadus sääl pööstastikusse ära. (Pöoleti.)

Seda ja teist.

W e i d e r t o l l i m a k s. Kuulus wiulimängija, prantslane Boucher († 1861) läks ka inglastele oma kunsti kuulutama, aga Doveri linnas, laewasti astudes, ei lastnud tolliametnikud teda oma wiulitega läbi, sest et sel ajal nende mänguriistade siisjetoomise pääle Ingliise poolt väga kõrge tollimaks oli pandud. Kunstniku tõendus, et ta nende mänguriistadega ei kauple, waid neid üksnes oma tarwituseks kaasa wõtnud, ei pandud tähele. Ta pidi siis ikka tolli maksma, taksseeris aga selle juures oma wiulid nii odawasti, et tolliametnikud koge 15 protsenti enam pakkusiwad. Selle läbi oliwad Ingliise seaduse järele mänguriistad nende omaks saanud. Boucher oli meelt heitmas; sääl wõttis ta weel kord oma armajama wiuli ja meelitas temast oma osawa käega nii liigutawaid kaebehääli, et palju kuulajaid tema ümber kiwitrepi pääle kogus. Seda nähes, kui wägewasti tema wiisid rahwahulga pääle mõjusiwad, hakkas ta tulise waimustusega Ingliise riigilaulu «God save the king» (Sumal kaitsku kuningat) mängima. Kui ta selle laulu oli lõpetanud, andis tolliülem temale wiuli nende sõnadega tagasi: „Minge pääle, niisugune kunst on tollimaksust waba!“

F r a n z L a c h n e r i s t, tutwast Müncheni heliloojast, liigub üks sõna, mis Lachneri seisukoha uuema aja muusitu asjus weidrausti kujutab. „Kas Teie Wagneri partei poolt mees olete?“ küsis üks muusitu jünger, kellel Lachneriga wõrreldes wähe tähtsust on ja kes juhtumisi Münchenisje oli tulnud. „Ei“ wastas Lachner. „Siis olete wist Brahms'i poolt mees, herra ülem muusika-direktor?“ Ja jällegi on paljas „ei!“ wastuseks. „Noh, mis Teie siis öieti olete?“ — „See mees!“ oli meistri ühe wastus.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja **M. Hermann.**

Siinud kuus korra.
Sind aastaks kättejaatmisega 1 rubla, pooltes aast-
tas 60 kop. — Sje ära tuua aastaks 80 kop.,
pooltes aastaks 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-ebendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudele
kirjadele: „Dr. R. H. Hermann Tartus.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Särg.)

Mõned Hiina laulud on aga üsna täis luulelist wõimu ja wõimad julgesti Europa rahwaste armastuse-laulude kõrwal olla. Nõnda laulab Hiina luuletaja Tse-Tie: „Noppisin wäikese kirsi-õisi, wiisin need noorele ilusale neule, kelle huuled weel ilusamad kui need õied. Püüdsin musta pääsu, wiisin ta noorele ilusale neule, kelle kulmud on musta pääsu kahe tiiva sarnased. Päewa pärast oliwad kirsi-õied närtsinud, ja pääsu oli atnast wälja lennanud kaugele sinistesse mägedesse, kus luulewaimud elawad: aga noore ilusa neiu huuled on alles praegu nagu roosi-õied ja tema kulmud mustad nagu pääsu tiivad.“

Weel paremini kui hiinlased peawad japanlased eneste naestest ja neiudest lugu. Kui jumalale Kwannon'ile püha rongi tehtakse, siis on naesterahwad selles rongis pää-ehited ja kaunistused, seft japanlane ei taha üksnes jumalate armu ja häädust jõogi ja jogi ning waranduse eest kiita, waid ka selle eest, et jumalad õnnetundmuft ilufate naesterahwaste punapalgetele naeratama on pannud, ja jumalateenistusel neiu ilu imestada, ei arwa japanlane fugugi patuks. Bidurongis käiwad 7 kõige ilusamat neiu theemajadest, kuldrööbed seljas, ja pärast jumalateenistuslist rongi püüab igauks neiu pilti enesele nõuutada ning paneb selle siis templi wõi koju kõige pühama sse paika üles. Japan on ka see maa, kus pea ainult kõi muusiku tegemine ja laulmine naesterahwa hoolets on antud; jääb on terwed koorid mängijaid ja lauljaid neiuft leida.

Kuda Japani rahwas armastuseft laulab, näeme järgmisest sõna-luuleft: „Kui minu juures olla wõin, siis tahan wanemad mahajätta ja sinuga ühes igale poole minna, ja kui see ka õhatate ja kibuwitjade sefta oleks, ei see mind pahandaks. Kui sind peatfin wõtama, siis ei hoolits ma jääskede kurnamisest ega pistimisest, ja kui see ka seitse tundi kestaks, ei see mind pahandaks.“ Teine rahwa-laul, mis armastajate lahutusft kaebab, käib nõnda: „Kui ma armuseft lahutatud olen, lähen ma kuu-
situsse, ja nagu jääb kaste kuusfedelt langeb, nii langewad minu pisarad silmadest.“ Sälle teine Japani rahwa-laul ilutseb nõnda: „Oh armas on, kui kewade-wihmast märg nelipühi lind ploomi-õiega meelitseb, mille leht tiwadega liites laiali lööb. Kui ka ta paljas linnute on, igatseb ta siiski rahutohta. Mina olen see nelipühi lind, sina oled ploomi-õis. Kui mu süda kätte saab, mis igatseb, eks ta siis ole ploomipuu, milles nelipühi lind elab.“ Nõnda näeme siis, kuda japanlased armastuseft mõtlewad ja et nemadgi selle nõidusliku wõimu all seifawad, mis mehe-jugu naese-jugu ligi tõmbab.

Palawamini kui kusagil mujal maailmas leegitseb armastuse-tuli kaunil õitswal Sda-India pinnal, Ges- ja Taga-Indias. Siin elab Englise walitjuse all rahwas,

kes armastufeta sugugi olla ei tahta ega jaa. Kui neiu sargub suuremaks, siis läheb armu-palawus kuumemaks ning Wišwabafu'l, neitsi-puhtufe hoidjal jumalal, on wäga raske amet. Atharwaveda pühäs raamatusgi leiame nõnda üteldud olewat: „Oh jumal Agni, tule ise selle neiuale kosja, ta on ilus ja ootab õnne mehe kaenlast.“ See on neiu palwe, et Agni jumal talle mehe kingiks, ja päälegi tehtakse seda palwet Agni templis jumalateenistusel. Kui mõni neiu wananemas on, siis palub ta ise-ärانىs foorjalt enesele meest. Feäralkisi nõia-rohtufidgi tarwitab India neiu, et meest saada wõi teist neiu eemale hoida, kes armastatud meest ära ähwardab ahwatleada. „Wõta ära, oh jumal, see neiu, kes minu noort meest mult ärakututab, ning anna see mees minule!“ Nõnda teeb India neiu palwet! Ta lijab juurde: „Tee mind ilusaks nagu palmipuu ja minu wastane tee inetuks nagu õhata! Jooksku mees mu järele, nagu wafikas lehma järele jookseb ja nagu wesi maantee kõrwal kraawis woolab.“ Waat, kus õmeti palwe! Muidugi teada ei ole ka India noore mehe igatsus armastatud neiu järele mitte tawafem kui neiu foorw meest saada. Noor mees laulab, tulipalawat armastuft neiu wasta täis: „Rahutu meel tortigu find, mu neiu, ärgu ja rahul woodis hingatu; hirmus on armastufe nool, millega ma südame sinus läbi-puurikfin.“

(Booleli.)

Warastatud laulelus.

(Särg.)

Teisel hommikul wara wiidi Arnaud Gaston politfeiministri ette ülekuulamisele. Ta oli ühe hirmsa õõ äraelanud, mitmesuguseid plaanifid oma pääfmiseks ärämötelnud, ilma et ta ühtegi kindlat otjust oleks leidnud; ainult ühte oli ta ette-wõtnud, õiget põhjust mitte ülestunnistada, mitšpärafi ta Pariifi olla tulnud. Politfeiminister wahitis ta kahwatatud nägu pilkawa waatega. „Teie endife elu järele olekfin ma Teid wainukindlana ja nõuufama arwanud, monsieur (f. o. mu herra) Cartouche,“ tegi ta juttu, „aga see saab Teile parem olema, kui Teie kofe ülestunnistate, Teie nimi on ju Louis Dominique Cartouche?“ „Ma ei tea mitte, herra politfeiminister, kuidas ma niifugufe kahtlufe fise fattufin,“ kostis Gaston. „Ma olen muufikameister Gaston Arnaud Clermontif; reifi pääl on minul Orleansis paif ja kõik teised paberid ärawarastatud.“ „Teie juurest ei leidnud ma eila õhtu ühtegi paberit, jellest ei ole ka näha, et Teilt üleila need warastatud on. Pääle selle tunnistawad kõik linna wärawawahid, et Gaston Arnaud mitte Pariifi ei ole tulnud. Et Teie üleila Orleansis olite, annate fiis üles, misfugufe nime Teie Pariifi tulemiseks wäljawalunud olete? Küll wiift jälle kui ülempiiskop?“ „Ma kartfin ilma paifita ühest wärawaift linna tulla, fiis ronifin Seine jõe lähedal üle müüri, kus ütägi ei ela.“ „Sellest on Teie fergmeelt tunda! Aga kuidas tulite Teie eila õhtu herra Rameau aeda, ja mis Teie sääl tegite?“ See oli küfimine, mida Gaston kartis. Ta andis selle pääle juba ammu ettemõteldud wastufe: „Ma olin fiin tundmata linnas ärakfinud ja arwafin sääl juures aias ühe warjatud pingi leida, kus ma see õõ oleks puhata wõinud.“ „Õnneks oli Teid herra de Willeroy, kes ka üleila Orleansis jellesfamas wõdrastemajas oli, kus Teie baroni d'Orville nime pääl elafite, pool tundi enne seda kui Teid kinniwõeti, sääl ümber maja hulkumas näinud. Ta on Teid kofe äratundnud, ja kui ta juba Teie wargufest Orleansis teadis, tuli ta kofe minu juurde. Meie arwafime, et Teie oma juures olewa wõõra paifi õigeks tunnistate ja et Teie muufikameister Arnaud olete. Teie näete ju ise, et petmine midagi ei makfa.“ „Ma ei tunne aga seda herrad mitte, kes eila õhtu Teiega ühes oli, ei ole teda ka mitte Orleansis näinud!“ „Ega see midagi ei tee; kui tema aga Teid on näinud!“ — Kohtu kuulamine pikendati weel mõne aja pääle. — Gaston jäi oma tunnistufe, Paliffot oma kahtlufe juurde, ja Gaston wiidi jälle

kõlblikud on; mul ei ole waja, ja teieks ma ei tohi ju mitte." Ta andis Rameau kätte ühe täiskirjutatud noodilehe. See waatas hooletult nende pääle, — karjus siis arusaamata, haaras Voltaire öotuu kraest kinni ja hüüdis ärritusest käriwega häälega: „Inimene! Kust olete Teie selle lehe saanud? See on ju preestri-koor minu ooperist!" Ta laulis mõned taktid põhjatu toredast wiisist, hoidis pahemas käes noodid ja lõi parema käega takki, kuna ta filmadega oma arwates terwed orkestrid juhatas. „Kust Teie saite selle lehe?" hüüdis ta jälle. Voltaire ulatas talle laua päält ühe kirja kätte. Ta luges selle ruttu läbi — „puhas tundmata minule — mõõras käefiri —" pomises ta, „ma pean seda filmapilt Paliffoti kätte wiima!" Ta korjas kirja ja noodid kokku, äkisti jäi ta seisma ja waatas tähelepanemisega Voltaire toera, kes tema pääle laulu pärast jälle haukuma hakkas. Ühekorraga kargas ta toera kallale, haaras ta turjast kinni, ja enne kui Voltaire teda pibada sai, wistas ta toera läbi lahtise akna uulitsja pääle. „Mis on mu toer Teile teinud?" hüüdis Voltaire täies wihas. „Ta ei haugu õigesti — puhas korratu häälega!" hüüdis Rameau ka wihaselt. „Sumalaga, ma pean jälle politsei pääle minema!" Ta läks kirja ja nootidega toast wälja, jooksis siis tormikiirusega wana teed edasi, kust ta tulnud oli. Äkitselt jäi ta kui post seisma; keft uulitsjat sammus pikkamisi üks töõmees käd püüfi taskus ja laulis Prantsuse-keeles poole häälega Rameau ooperist ühte tükki: «Barbare cruel, plouge ton poignard dans mon sein! Me voilà prète à recevoir —» Raugemale ta ei saanud, Rameau oli ta kraest kinniwõtnud ja kisedas kõigest jõuust: „Inimene, mis ja jääl laulad?! See on mu ooperist! Kust ja tunned mu ooperit, mis ma kunni eila õhtuni iga inimese eest warjus hoidsin?" „Herra, laste mind lahti! Mis see Teile kordaläheb, mis ma laulan?" hüüdis töõmees. „Sa oled mu ooperi warastanud! Pead minuga ühes politsei pääle tulema!" karjus Rameau. „Kõige juurema häämeelega tulen ma ühes, Teie ei pruugi mind mitte wiia, Teie peate selle eest wastutamisft andma, et waest inimest uulitsja pääl kinnipeate!" kostis töõmees, ja mõlemad läksiwad üksteisest kõwasti kinni hoides Paliffoti kontori poole.

Paliffot pidas waheajal käredate järelekuulamisft Gastoni üle. Ta wõidu-kindlus jai Rameau jutustamise läbi wäga nõrgestatud, ja ka see oli talle weider, et herra de Willesoy ennast weelgi näidanud ei olnud; juba kartis ta walejälgedel olewat. Ja ometigi oli ta Cartouche kinniwõtmisft tajunud, terve Paris rääkis kardetawa wargameisfri wangiwõtmisest!

Kui Gaston järeleandmata oma ütelse juurde jäi, tõmmati äkisti politsei-ministri näitamise pääle ühe kõrwal olewa kambri ukse eest eesriided ära. Paliffot tõusis üles. „Et minu hääd sõnad Teie juures midagi ei awita," algas ta ähwardawalt, „siis olen ma sunnitud muid abinõusid pruukima. Teie näete siin, mis Teid Teie kauema jalgamise järele ootab!" Nende sõnadega näitas ta awatud kambri-ukse pääle. Gaston pööras ennast sinna poole ja pörfas mahajurutud karjatusega tagasi. Terve kõrwal olew tuba oli kõigehirmusamaid piina-riistu täis, mille tähendust Gaston osalt aimas, osalt raamatuteft teadis. Säääl seisiwad: „Hispania saabas," „põidla-kuwi," „kägistamise pirn," „hämblit," „redel," pääle selle weel terawad tangid ja isemoodi raud-orad, mis kuumaks aetud piinatawatele ihuufe saawad wajutatud, ja tuhat teist wäikeft asjakeft, mida ainult üks toores, meisft inimene wäljamõtelda wõis.

„Ma annan Teile mõned minutid mõtlemiseaega," rääkis Paliffot edasi, „senikaua aga seadke põidla-kuwi pruukimiseks walmis." Politseiministri helistamise pääle astusiwad kaks toore näoga meest sisse ja hakkasiwad piinakambriis talitama. Paliffot kirjutas. See oli hirmus waheaj, mille hulka raud-riistade klirin kostis.

Eestojas kuuldi häält. Üks politsei-ohvitser astus sisse ja teatas: „Kaks herrad soovivad Rameau asja pärast politsei-ministriga rääkida.“ Baliffot, kellele see teatus väga meelejärele oli, käskis kaebtusealust natuke ajaks ära viia, piinatambrit luku käänata ja teatatud mehi sissetutuda. Gaston, kes hirmupärast koguni kahwatanud oli, wiidi ühest kõrvalisest uksest välja, kuna eestojast Rameau tuntud töömehega sisse astus. „Excellenz!“ hüüdis ta, „siin on üks kaasfüüdlane! Praegu laulis ta ühte ariat minu warastatud ooperist! See ei wõi aga päale minu muule kellegile tuttav olla kui margale!“ „Ja siin —“ ta wiskas kirja, mida ta Voltaire juurest leidnud, laua päale — „on ühe teise kaasfüüdlase jäljed! Need noodid on minu warastatud ooperist! Taewate, mis peab minu ooperist saama! Minu preestrikoor on juba kõikide käes! Minu ariaid laulab iga mees uulitsja pääl, ja homme wilistawad warblased katustel mu recitatiivisid (kõnemoodi laulud)! Ma olen lõpmata kahju saanud.“ Hädalbades langes mees tooli päale.

Baliffot pööras ennast töömehe poole. See, tugewa kasjuga, wälkuwate filmadega mees, rääkis selges Pariisi keelemurdes: „Ce m'sieur-là (see herra jääl), kui ma uulitsja pääl wagusi oma teed edasi kõmpisin ja ühte tuttavat laulu laulsin, tuli ta minur kallale ja kiskus mu kuue krae katti, jelle eest nõuan ma kümme pranki kahjutajumist.“ „Üks tuttav wiis!“ ähkis Rameau. Baliffot nägi, et Rameau nii ülesärritatud, aga töömees wagusi seisis, andis kohtumõistmise otsuse wiimase häälts. Ta küsis temalt: „Mis Teie siis laulsite, mu sõber?“ Töömees seadis ennast ooperilaulja olekusse ja laulis kareba häälega: «J'aime la belle enchanteresse, mon coeur au sien est dévoué —» Meeleetul kombel kargas Rameau üles. „Kelm, see peab mu aria olema?!“ hüüdis ta täies wihas. „Kudas wõin ma Teie ariat tunda?“ rääkis töömees. „Ta peab piinatud saama, excellenz!“ hüüdis Rameau, „teda peab nii kaua heledate tangidega näpistatama, kuni ta mu ariad laulab!“ „Aga, herra Rameau,“ hüüdis Baliffot tema jutuwahele, kes Rameau kõne pääle pahajeks sai, „ma olen kahewahel jeda uskuma, et see piinamine üks tarwilik abinõuu oleks, kedagi laulma panna. Üstuge minu terawat tundmust, see inimene on ilma süüta, Teie olete juures ärritusse walesti kuulnud. — Kudas Teie nimi on, mu sõber?“ küsis ta ennast töömehe poole pöörates. See segas taskutes ümber ja tõi hulga ärafulutatud paberid välja, andis siis neid järgmistele sõnadega politsei-ministri kätte: „V'là m'sieur (j. o. siin mu herra), on mu paberid ja nimi Jean Potage, 30 aastat wana, elan Riiklas uulitsas nr. 17, hoowi pääl, 4 treppi kõrges.“ Baliffot waatas paberid läbi, kuna töömees neid kumrardades ütshaawal ta kätte andis. Ta leidis töömehe paberid õiged olewat ja tahtis teda wäljasaata, kui wiimane jälle oma jutuga kahjutajumise kümne pranki pääle tuli. Mõnede waigistawate sõnade pääle jättis ta oma nõudmise järele ja lahkus sügawate kumrardustega toast; wäljas kuuldi teda jälle jeda laulu laulmast: «J'aime la belle enchanteresse».

(Pookleti.)

Sõnumid muusika ja muu kunsti elust.

Dr. Hartman, Tartu ülikooli senine muusika-direktor, on Preisi-maal Gumbinnen'i linnas kontserti andnud ja kolmel nädalil, Tartu ülikooli jõulu-wahel ajal, mängukoori ja lauljad sääl nii kaugele wiinud, et nad hästi mõistiswad. Ka ise on ta sääl klawerit mänginud ja oma puhta mänguga waimustust aratanud. Riüüd on Dr. Hartman juba Tartust äraläinud ja Gumbinnenis koha wõtnud.

Josep'h Gierl, Müncheni helikunsti-akademia kooliõpetaja, kes tubli klaweri-mängija ja komponist oli, on ärasjurnud.

Preili Theresje Saak aratab oma ilusa lauluhäälega Saksimaal tähelepanemist. Tal olla südamesetungiw, õrn hääl.

Ooperilaulja Franz Eppich on nõrgameelsjeks jäänud.

Max Zengeri oratorium „Rain“ on Barmenis ettekantud. „Rain“ olla põhjatu ilus tükk.

Komponist D. F. A. Schulte on Wolfenbüttelis 83. aasta wanaduses ärafulnud.

Gustav Nadaud on Pariisis 73. eluaastas ärafulnud.

Johann Strauss, kuulus walside looja, on Amerikasse kutsutud, kus ta kolme kuu ajal 50 kontseriti pidada juhutama. Selle eest saab Strauss otse kuningliku palga. Sõit sinna ja tagasi 5-le inimesele, prii-ülespidamine kõige paremas hotellis ja pääle kõige weel 120,000 guldnat (umbes 110,000 rubla). Selle eest maksab ometi kolm kuud orjata.

Wagneri ooperid „Näkieud“ ja „Lohengrin“ leiawad igal pool suurt lugupidamist.

F. Verdi „Falstaff“ mõeti Mailandis kiitusega wastu. Kuningas Humbert on wanatese grahw-keisrusesse tõstnud.

Komponist Rich. Genée pühitjes Berlinis oma 70-aastast sünnipäewa väga pidulikul wiisil.

Pietro Mascagni sai Saksa keisri käest 3. klassi auutähe.

Charles Gounod on wiimajel ajal waimulikka töösid hakanud tegema. Hiljuti on ta 12 lugu „Dniistegija elust“ komponeerinud.

Seda ja teist.

Ut moodi muusika mängu on nõuu Amerikas Nju-Yorkis toimepanna. Nagu amerikkased ifka häämeelega uusi ja antfataid asju ettewõtawad, nii on nad ka nüüd mõidumängu uueniduse ettewõtnud: Mõiduhinda ei anta mitte parema mängu eest, waid sellele, kes kauemini mängida suudab. Mänguajaks on 15 tundi määratud ja mõistelema tulewad üks meeste- ja üks naesterahwa mängutoor. Mõlemad peawad ühes faalis ja ühtlasi mängima. Luuhinnad on suured ja — kus see Amerikas jääb — mõlemate poolte mõidu pääle on ju ka hull kihlweidusid ette wõtetud. — Luuhinna mõistjate kutsu ei ole ka just kerge, sest nad peawad ju kõik piik mänguag juures olema ning kuulama. Peawad muidugi tublid kõrwad olema, kes 15 tunnilist mängu ärakuulata suudawad. Teadagi ilmub ka päältkuuljaid hulganaga, aga need pääsewad ifka äraminema, kui himu imeliseft mängust ära on.

Saksa lauliku Herderi mälestusets, kes ka jõna „Humanität“ (inimese-armastus) ülesleidja olla, ja kes 1764 aastast kuni 1769 aastani Riias doomkiriku õpetaja oli, on meie kodumaa suuremas ja perekamas linnas Riias doomkiriku ees olewa platši pääl tema rinnakuju. See rinnakuju on nimelt Weimari linnas olewa rinnakuju järele tehtud ja sellega ka terve ärakiri. Seda platši emast, kus tema rinnakuju seisab, hüütakse „Herderi-platšiks.“ Sel ajal tegi tema Riias oma esimesed kirjatööd, nagu näitufeks: „Rõhjuismõtted uuema Saksa kirjaniduse üle“ ja „Kriitikalised metšad.“ Riijama on ka selle maja küljes, kus ta elas, wäike mälestuse-tahwel. Z. P.

Ruda Franz Schubert komponeeris. Nii kergesti ei ole küll ühegi heiklooja iluheid wäljamoolanud, kui Franz Schubertil, kõige kikkulawamate lauluhääle loojal. Nagu teada, komponeeris Schubert luuletaja Mayrhofer'iga ühes toas ja ühtlasi tema jõnu. Niipea kui Mayrhoferil mõni jagu lauluwärsisid walnis oli luuletatud, ulatas ta nad kõhe Schuberti kätte, kes nendele siis nii ruttu wiisid tegi, et raske oli temale niipalju ja nii ruttu luuletusi teha, kui ta komponeeris. Kui ruttu Schubert oma lauluwiisid wõis luua, tunnistas ka tema kõige ilusama rahwalauluks faanud laulu komponeerimine. Ühel pühapäewal istus Schubert oma

jõpradega Wiini ligidal olewas „Oletoti“ wõõrastemajas. Ühel nendest oli üks luuletuse-raamat käes, mida Schubert luges. Lehti sorides hüüdis ta korraga: „Mulle tuleb praegu üks ilus lauluwiis meelde; kui mul aga noodipaberit kaugas oleks!“ Wiimati aitas seda puudust jõõgijedel wälja. Sõõgijebeli teise poole pääle tõmmati noodijooned ja karratjewate wõõrastemajas olewate inimeste lärmi, teenrite jooksmise ja klimperdajate kannelt-mängijate keskel sündisiwad taewalikud „Aratuse“ (Ständchen) jumalikud iluhelid. — Kui Schubert Ungarimaal grahw Esterhazy juures oli, hakkas ta jäläl noort komtesset Karolinet armastama. Kui see lord Schuberti käesti küsis, miks pärast ta ta temale oma töödest ühtegi ei pühenda, kostis Schubert kirglikelt: „Mis tarwis siis! Teile on ju kõik pühendatud, mis ma komponpeerin!“

S. P.

Prints ja iluhelilooja. Preisi prints Louis Ferdinand, kes pärast Saalfeldi lahingus langes, oli osaw iluhelilooja ja klaverimängus päris meister, nii et isegi Beethoven tema kohta tähendas, ta ei mängiwat sugugi kuninglikult ega printslilikult, waid päris eht ja tubli klaverikunstnikuna. Seesama prints oli Beethoveniga 1796. aastal Berlinis tutwaks saanud ja käis temaga ka siis weel väga sagedasti läbi, kui ta 1803. ja 1804. Wieni linnas wiibis. Üks wanapoolne aadeliuhke grahwinna oli printsi auuks piduõhtu walmistanud ja ka Beethoveni, kodanlisest seisusest muusikamehe, osawõtma kutsumud, sest ta teadis, et ta kõrge külaline hääst muusikast waimustatud oli. Kui aga söõmalauda mindi, siis ilmus, et jõõgiriistad jäläl laual, kuhu prints pidi istuma, üksnes kõrge aadeli-liikmetele oliwad seatud. Beethoven pomises seda nähes paar jämedat sõna, wõttis kübara ja läks oma teed. Mõne päewa pärast andis prints omalt poolt piduliku söõmaaja, mille pääle üks oja eelnimetatud feltsiit ja nende seas nimelt ka grahwinna palutud oli. Kui herrased söõma läksiwad, juhutati grahwinna ühele ja Beethoven teisele poole printsi istuma. See oli hiilgaw häätstegemine, mis Louis Ferdinand kallitspeetud muusikameistrile oli muretsenud.

Heinrich Heine Kaukasia. Sõgawas Kaukasia jüdames, ühes paradüüsi-farnases orus, elab wäike rahwa-suguke, keda meie — õhtumaa rahwas — wähe, wahest sugugi ei tunne, kes aga terve maailma ja rahwaste muutwatest kombetest hoolimata tänapäewani oma rahwuslised kombed, riided ja pruugid on alalühoidnud, mille eest neil muidugi küll oma mägede-wallsid tänada tuleb, mis neid muust maailmast äraarendab. Selle ijeäralise rahwa nimi on Jewsurid, mida wiist küll keegi lugejatest kuulnud pole. Ka sinna üksikuse paika on Saksa luuletaja Heine laulud tunginud. Nagu reisija Petermann oma „Geografilistes teatustes“ kirjeldab, laulda Jewsurid oma pidudel ikka Heine laulusid, muidugi Wenekeelses tõlkes. Nimelt olla lauluke „Sul on diamandid ja pärlid“ ülihästi õnnistanud ja waewalt minna üks pidu möõda, kus noormees oma sõstrafilma neikelele laulmata jätab:

Su iluja filmade jära

On waewan'd mind todus ja teel;

Ta on ju mind nõidunud ära —

Mu neiu, mis tahad sa weel?

Moh Heine, mis sa tahad siis weel?

P. Fr. R.

Trahwitud kunst. Aastal 1664 elas Prantsuse maal Xizi linnas kõrgete waimuannetega ehitud muusikameister, nimega Allix, kes ka mehanka-töõdes väga osaw oli ja teiste masinate seas ka ühe inimesekuju walmistas, kes väga osawasti gitarret mängida wõis. Nimetatud kuju oma mänguriistaga seadis Allix nüüd lah-tise atna ette, istus tema kõrwale ja mängis nüüd wagusal suweõhtutel ühe teise mänguriista faadetusel oma kujuga ilusaid duettisid. See lugu ei pannud aga Xizi linna elanikkusid mitte üksnes inestama, waid tegi neile mõne aja pärast ka nii suurt hirmu, et nad Allix'i pääle kaebtust tõstiwad, et tema nõid olla. Sel ajal

walitjes weel igal pool pime ja toores ebausf. Allig wiidi wangi, ja ehf tema küll igapidi kohtumõistjatele oma mehanika-wärgi tegewuust püüdis ärafeletada ja näidata, et selle juures midagi loomuwastalift ei olnud, ei jaffanud need tema kunstift ometi mitte arusaada, waid tegiwad oisufeks, waest muusikameistrif kõige tema automatiga (ifeenehest liikuma ehf tegewa kujuga) nõiana wõllasje puna ja päraft ärapõletada. See kohtuõhus täideti weel felfamal aastal Nigi linna turul.

Angelica Catalanif teab „Neue Musik-Zeitung“ järgmise kena loo jutustada: Nord oli Nachsen kongressile, kus mitmed kroonitud pääd ja tähtsamad sõjawäe-ülemad koos oliwad, ka Catalani tulnud, et jäl laulda. Kõik oliwad tema laulust waimustatud. Kellest aga Catalini kõige enam lugupidas, oli wana Blücher. Ühel õhtul kandis Catalini Mozarti „Nõiwilest“ juure aria „Söökuninganna“ juure kiitusega ette. Kõige enam plaksutas wana Blücher. Naeratades ja oma wurrufid keerutades astus ta lauljanna juurde ja sõnas: „Kuulge, see oli ilus; laulge weel midagi „Nõiwilest!“ — „Aga mida siis?“ küfifis laulja. — „Linnupüüdjat.“ — „Seda ma ei tunne.“ — „Et tunne? Noh, ma laulan teile ette.“ Ja oma sügawa basfihäälega algas ta: „Noor linnupüüdja olen ma. . .“ — „Brawoo, Blücher!“ hüüdis Wene keiser Aleksander naerdes. Ka kõik teifed hakkasiwad plaksutama. „Oh,“ hüüdis Blücher meelitatuft, „mul on ju terwe papafoi-lugu pääs,“ ja ruttu algas ta: „Üht papafoid küll tahab neiu, woorif. . .“ Weel enam plaksutati käfa; ka „Nlusa Minna“ pidi ta weel laulma. Catalinif tuli otse wefi naeru päraft filma. „Oh feldmarshall!“ hüüdis ta, „teie ei ole mitte üffinda Napoleoni ärawõitnud, waid ka mind!“

Tõtta, meel, siis murewallast!

Meel, miß nuftrufele luba
Annad pöues pefta,
Kuis on maa ja mets kõik juba
Lundnud: Kewad' õuella?
Miks ja murel teed nüüd mõõdad,
Kurbtufega ennaft sõõdad?

Wõis ka kewade siis olla,
Kui weel mõllas talweilm?
Elurõõm kuis wõib full' tulla,
Kui weel pifaratif ful film?!
Nii ful hää, mis olewifus,
Upub mustas minewifus. . .

Tõtta, meel, siis murewallast,
Tulewifust looda head!
Küll siis mere päält näed kallast,
Taewawõlwil tähteread —
Wast ehf teifemad, kui lootfid,
Kaunimad ehf, kui ja ootfid.

—a —dt.

Pisar.

Pisar filmaft langes pinda
Mifjutama palawalt;
Kergitas see nutja rinda,
Päästis ränga koorma alt.
Mõne aja päraft kaswas
Sinna kohta õhakas.
Miks? ei õelda teadnud rahwas,
Muud kui aga pahandas.

Nlus talutitatar tähtis
Minna mõõda aiaäärt;
Õhafat nii hirmul wahtis —
Häkitfelft see rapsas jäärt.
Talutitatar õrn ja ilus,
Walust film tal pifaras. . .
Pisar aga mullawifus
Salamahti naeratas.

D. Großschmidt.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja **M. Hermann.**

Ilmus kaks korra.
Hind aastas kättejaatmisega 1 rubla, pooles aastast 60 kop. — Sse ära tuua aastas 80 kop., pooles aastast 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudele kirjadele: „Dr. K. M. Hermann Tartus.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Särg.)

Noor indlane, lõunamaa palawawereline inimene, mõtleb mõndagi wälja, mis teda wõiks armastatud neiu südamesse sügawamini kinniwautada. Nagu nõia-õnadeks hüüab ta: „Sgatsuse-tiivaline nool, mille waris kõnbe-wõim ja mille kael iha-palawus on, ajagu armastuse, mis hästi tabab, sinule südamesse sügawasse. Kuivatawast kuumusest piinatud, janutawa süuga rutta minu juurde, ilma wihata, waga meelega, lahke kõnega olgu ta minu, mu oma. Oh jumal, Mitra Waruna, aja kõik muud mõrteed mu armukese meelest ja südamest ja tee, et ta üsna tahtmiseta minu wõimu alla jaab.“ Et see nõia-õna noore mehe suust ka neiude poolt wastumõju ja häädmeelt leiab, seda tunnistab üks laul, milles noor neiu ilma kawalufeta ütleb: „Magagu isa ja ema, wanaisa ja sugulased, pere ja koerad norjaku, pangu silmad kinni, nagu ukjed, kõik need inimesed, kes wõiksiwad märgata; kõik uinugu magama wõi ka lauluhelil, naesed piinkidele ja patjadele, mis armjasti lehtawad, et noortmeest, kes tuleb, ei nähtaks.“

Sjegi mõista, ei wõinud indlaste lugu jumalatega teifiti olla kui inimestega. Ka jumalad maitsewad armastust, ja jumal Krišchna, kes kord lihaks jai ning karjase näol ilmas elas, oli nii nägus ja ilus, et 16,000 karjaneitist ja näkki, kelle nimed gopid oliwad, teda kaugesti armastama ja saadatahtma hakkasiwad ja lauludega endid Krišchna südamesse tahtsiwad meelitada. Ja teine jumal, taewaline Indra ise, muutis end mitmeks, et kõigi karjaneitude armastust wastumõtta ja maitsta. Et enese armutäiele jumalale meeldida, on noored neiid ilusad riided ümberpannud ja siis kergesti heljunud. India jumalad armastasiwad siis veel rohkem noori neiuid ja nende tantfu kui inimlikud noored mehed!

Rahste oja neiuid oli, kes iseäranis jumalaorjused heljulõbu Indrale, indlaste ülemale jumalale, tegiwad, need oliwad gandarvid ja apsarafid. Gandarvid oliwad pillimängijad neitsid, apsarafid lauljad ja heljujad (tantfijad). Need luuletajate waimu silma ees kõige ilusamad taewalikud neitsid waimustasiwad salmiloomisel. Balju räägib indlaste suur lugulaul „Mahabharata“ nende lohkawast iludusest, lille-silmadest, roosidega ehitud juustest ja muudest ihuiludest, mis neil neiudel igawese nooruse kõrwal oli. Aga ka maa pääl oliwad apsarafid, kes wägewate ja kuningate kodadesse tuliwad ja sääl oma ilu-hüpete ja laulu- ning mänguga lõbu tegiwad.

India ülemjumal oli üleüldse üsna kimbus oma armastusehimmuga. Tema arwas enesele kohuseks end naesterahwast eemale hoida, aga oli siisgi neiude wastu nõrk ja langes nende wõrku. Et paastumine ja karistus taewast pärisiwad, siis oli see mees õige ja suur püha, kes naesterahwast end jõudis puhta hoida. Aga et seda

wähejed inimesed jõudsiwad, siis oli see munt, kes seda suutis, tihhi püham kui wana jumal Indra ise, kes tihhi apsaraside ja gandarvide iluduse ohwiriks sai. Et mitte mõned mungad pühaduses Indrast ette ei jõuaks, andis Indra kõige ilusamatele apsarasidele ja gandarvidele käsu wagafid muntafid, kes jeni naesterahwast endid eemal oliwad jõudnud hoida, kiusama minna, mis need ka tegiwad. Nõnda tuli taewalik ilus piiga Menaka waga munga Bizwamitra juurde, kes juba paastumises ja karskuses väga pühaks oli saanud. Nii pea kui munt taewalikku neitsid nägi, langes ta tema ilu wõrku, wõttis ta enesele naefeks, elas mitukümmeend aastat nii õnnelikult, nagu oleks see üks ainuke päew olnud, aga oli oma — pühaduse kaotanud. Aga kui mõni munt jõudis tõesti kiusatuse wasta jasta, siis oli Indra otse kade tema pühaduse pärast. Hõlbus ega kerge ei olnud sugugi palawawerelistel India muntadel taewalistele neitsitele kiusatuste wasta panna. Mõnikord ei käinud niisuguse apsarase enese käsi ka hästi. Sest kui ta mõne waga munga oli liia lipitsemisega langema pannud, siis sai ta weel jumala käest nuhtlust päälegi. Ka ahwardas waeleid taewalikka plikafid niisuguste pühade meeste pühaduse-wõim, kes nende wõrku ei langenud, neiusid kiwits wõi kaljuts muuta. Üksi see munt, kes eluajal suutis kiusatused ärawõita, sai pärast surma taewapärijaks; ja India taewas oli Muhamedi taewa jarnane: jäält leidis püha mees kõike taju, mis tal maa pääl ei olnud; kõige ilusamad neid tuliwad talle wastu ning ütlesiwad: „ole ja mu mees!“ ja püha munt wõis neid armastada nii palju kui süda kutsus. Päälegi ostafiwad taewalikud neid ilusasti laulda, mängida, heljuda.

(Booleli.)

Warastatud lauleldus.

(Wõpp.)

Rameau jooksis juures ärrituses taas edasi ja tagasi. Palliſſot püüdis teda waigistada — asjata; ta kujutas enesele kõwasti ette, et nüüd ühel päewal küll tema ooper ettekantakse, wõi et ehk ta juba wõõra nime all trütkis on, ja et temale wiimati weel koguni häbi tehtakse, et ta ise järeltegija ja teiste tööde warastaja on. Palliſſot tahtis midagi ligemat kirja ja nootide üle teada, mida Rameau Woltaire juures leidnud oli, ja nii rääkis siis esimene weel lord seda lugu, kus wahel ta sagedasti warast sõimas ja oma ooperit kiitis. Palliſſot istus päädnokutades paigal, proowis kirja käekirja ja paberit, kuna jälle häkitselt politseiteener sisse astus, keda ta Rameau maja juurde oli saatnud. Poolehäällega rääkis see oma ülemale järgmift: „Ma olen Rameau majas kõik läbiwaadanud, kus juures mulle wiimse sugulane abiks oli. Säääl juures rääkisin ma wiimsele, et arwatud waras Cartouche juba eila õhtu aiast kinniwõeti, kes enda nüüd aga muusikajungri Gaston Arnaud Clermontist ütleb olemat. Selle teadustuse juures ehmatas Rameau sugulane väga ära ja soowis kohe politsei - ministriga rääkida — ta wõida wangi üle tunnistust anda. Nüüd ootab ta eestwaas ja tahab oma teadaandmisi ainult ministriile awalbada.“

Palliſſot pööras ennaft Rameau poole rääkides: „Herra Rameau, teie sugulane soowib minuga rääkida, kui teie meid mitte ei eksita, siis luban teile päältkuulamist. Herra leitnant, laske preili sisse tulla!“

Margarita astus kahwatanud näoga ja nutetud filmadega ukseft sisse. Kui ta oma onu filmas, seisatas ta üks filmapilt, astus siis aga rutusti lähemale ja sõnas: „Excellenz, ma wöin teile jelle wangi üle tunnistust anda — ka kui mu onugi seda kuuleb! Teie wang ei ole mitte Cartouche — ta on jest warguseft süüta!“ Nüüd hakkas ta omaft armastuseft Gastoni wasta jutustama, mis meie aga juba teame. Palliſſot kuulas pool wihajelt, pool uskumataalt päält; Rameau rääkis mõnikord wihajelt halbu sõnu sinna wahele ja hüüdis kui Margarita lõpetanud: „Kui ta ka

tõesti monsieur (herra) Gaston on ja mitte Cartouche, siiski on tema minu ooperi warastanud; ta tahtis minult juba kord mu sugulast ärawarastada, ja nüüd tahab ta minu ooperiga muusikameistrina kuulsaks saada!" — „Kas ta tõesti Arnaud Gaston on," sõnas Baliffot wähele, „wõime kergesti teada saada — laske wang ettetulla!" — Wäheajal heitis Rameau wihaselt oma sugulasele, kes weel ifka nuttis, kõik tema süüd ette. — Nüüd toodi Gaston. — Kõik enese ümber unustades kargas Margarita suure kšaga wangi juurde ja wõttis ta ümber kinni. Gaston, kes ennast alles enne sisseastumist timukate piinariistade wastu walmistas ja nüüd häkitselt oma armastatud Margarita kätte wähel tundis olewat, kaifus nutjat tša trööstida. Rameau seifis liigutatud südamega sääl kõrwal, kuna Baliffot taskurätikut otšis, millega oma otšaeifist kuimatada, mis temal ärrituse-higiga kaetud oli. Rätikut taskust tõmmates poetas ta ühe kinnise kirja põrandale. Täis imestust wõttis ta kirja maast üles — adrešs oli ta enese nime pääle. „Millal olen ma küll selle kirja tasku pistnud?" mõtles ta, murdis kirja lahti, waatas korra sisse ja filmas kirjutaja nime järle — „haa!" hüüdis ta wihaselt, lõi rusikaga laua pääle, ja tema tormilise helistamise pääle kargasiwad mõned politšei-ohwitšerid sisse. „Tõomees Jean Potage Ritšas uulitšas nr. 17 ja mõisnik de Billeroy Calais uulitšas nr. 50 peawad kohe kinniwõetama ja puuri pistetama!" käsks ta neid, „kõigis uulitšates peab feda tõomeest, kes ennist siin oli, tagawõitama! Wiiskimmend Louisdori waewapalgaks sellele, kes teda kinniwõtab!" — Ohwitšerid läkšiwad. — „Siin, waadake!" sõnas ta Rameaule ja ulatas lahtitehtud kirja tema kätte. Rameau luges kirja efiteks poolehäälega, pärast aga täies toonis: „Excellenz! Efiteks olen ma teile kõige suuremat tänu wõlgu, et mul wäese Gaston Arnaudi Rameau aiast wäljatoomisel abitšs olite. Tundmuste-kirde järele, milles ta nimetatud herra sugulasega rääkimises leegitšes, pidin ma kartma, et ta eht terwe öö sääl ärawiidad, ja et ma teda tundsin — ma olin ta taskud päew enne feda Orleansis läbiwaadanud — oli mul kerge teie hää abiga minule ja mu sõpradele prii teed Rameau majasše walmistada. Herra Rameau ooper on täitša teadmata kaasatunud. Ma ei tahaks feda toonitšikk oma ijamalt mitte wäljawiia, ja et herra Arnaudile, kes minu pärast mõned halwad tunnid äraelanud, kašjutafumist wõlgnen, siis panen ma herra Rameaule tingimise ette: ta annab nii pea kui wõimalik oma sugulase Margarita herra Arnaudile abikaasaks ja saab selle eest minu käest oma ooperi täielikult tagasi. Kui paar mitte 24 tunni wältusel ei ole laulatatud, siis laulab kõik Paris tema imeilusaid ja nõiduwaid wiifšid — et ma feda kordasaata mõistan, tahan ma herra Rameaule homme näidata. Teifeks luban ma need wiifšid, mis enne selle kirja äraandmist herra Rameaule ettelaulšin, unustada — nende õppimine maksš mulle ju täna hommitul küllalt waewa. Kõige suurema auupakkumistega Jean Potage, eht de Billeroy, eht baron d'Orville, eht Louis Dominique Cartouche. Parisš, 27. augustil 1720, kell 8 hommitul."

Neid mitmesuguseid kortju-tõmmanud nägufid, mis kirja ettelugemise ajal politšei-ministri kontoris näha oliwad, ei mõista kudagi kirjeldada. Igaüks andis sääl omale woli kõwasti rääkida, nii et üks politšei-teener ukše lahti tegi ja sissewaatas. „Looge kohe sellele wangile tema ärawõetud paberid ja asjad siia," käsks Baliffot feda, „ja waigistage kinniwõtmise juttu — see on põhjuseta!"

Rameau wõttis Gastoni rinnust kinni ja hüüdis: „Teie peate sõna! Teie lubafite minewal sügisel mu sugulast abikaasaks wõtta — mina seifan nüüd selle eest, et see weel täna sümmib! Urge enam muud midagi mõtelge!" lišas ta naerataades juurde, kui Gaston tema küsimuse pääle häbelikult mahawaatas, „teie peate oma lubamist pidama! Ja sina, Margarita, saad niifama mu soowimist täitma; ma pean oma ooperi kättejaama! Excellenz," pööras ta ennast Baliffoti poole, „täna pääl elõunat kell 4 tehtafse minu korteris abielu-kontraht walmis, tobin ma teid tunnis-meheks paluda?" Ta ei pannud enam Baliffoti ümifemist tähele, waid wõttis Gastoni

ja Margarita käetõrvale ja wiis nad uheselt wälja. Juuresolijad politsei-ametnikud, kes Gastoni arawõetud kraami sennatsoonud, tahtsiwad wiimast tagasihoida, aga Paliffoti tähenduse pääle lastsiwad nad teda minna.

Seda ei pruugi küll mitte just iseäranis nimetada, et nii hästi Jean Potage, kui ka kõik muud Cartouchi jäljed ülesleidmataks jäiwad. Paliffot lootis nüüd ainult selle pääle, et Cartouche Rameaule ooperit tagasi tuua oli lubanud, ja ta tahtis teda selle teo juures kinnitabada. Selles mõttes lastis ta ka Rameau maja hoolfasti ümberpiirata. Lähemates majades, aedades, igalpool oliwad politsei-teenrid ärapiidetud. Lähemates uulitsates oli palju kõndijaid näha, ja need oliwad kõik enamasti wõõras-riietes politsei-teenrid. Kella poole nelja ajal tuli Paliffot Rameau juurde, et ise tunnistamehena etteastuda, ja ka ise igahühte majasfe sisetulejat läbiwaadata. Peaaegu seltsamal ajal ilmus ka Voltaire, keda Rameau teise tunnistamehena ilmuda oli palunud. Tema jutustati kõik see lugu ja nende nõuu sõnapäält ära. Kella nelja ajal ilmus notar, wanapoolne mees, kelle filmades weel nooruse-tuli wälkus; päältnäha lollatas kirjutaja kandes tema järel suurt kirjamappi. Notar lastis kirjutaja koha pääle mapi lauapääle panemist aramimma ja käsitsi teda tunni aja järele tagasi tulla, et kirjatotti jälle tagasi tannaks. „Teie imestate muidugi mind mu poja asemel siin nähes,“ pööras notar siis ennast Rameau poole, „wahajal oli ta juba teises kohas ametis. Ega ometi auustatud pruut-paarile see mitte wastumeelt pole, kui mina teid tema asemel abielu-sadamasse wiin.“ Säääl juures naeris ta pilkawal toonil iseenejele. Tutuustas ennast siis mõnede juuresolijatega; wõttis kirjatotist paberid wälja ja laotas lauapääle. Voltairile soowis ta tema „Heinriade“ kohta õnne; awaldas siis ka rõõmu, Paliffoti tundmasaades, kuna ta tema eelkäijaga, kes 3 aasta eest ärasuri, hää tuttav olla oluud. Wiimaks palus ta lahtete sõnadega pruutpaari kontrahi alla oma nimes kirjutada, mida ta praegu oma harjunud kombel walmiskirjutanud. Peagi seisiwad pruutpaari ja tunnistameeste nimes kontrahi all, ja notar soowis Gastoniile ja Margaritale abielu-rahwana õnne. Teda kutsuti ka wäikestest lõuna-söögist osawõtma, mis ta aga oma fidura terwise pärast wastuwõtmata jättis. Paliffot tähendas selle juurde, et ta ennast notari terwise üle rõõmustada, sest nii palju kui ta kuulnud, olla wanem Dumont haiguse pärast teenistusest täitsa tagasiastunud. Notar sellewastu ütles ka koha, et ta seda küll teinud, aga lahtete kutsuniste pääle minna ta wahetewahel ka wälja. Jättis siis wiimaks kõiti jumalaga ja palus tema hiljemini tulewale kirjutajale ta kirjutus-mapi äraanda. Tagasi jääjad istusiwad lõuna-lauale. Laual ei walitsenud sugugi rõõmus olek: Gaston ja Margarita oliwad weel 24 tunni jookjul ettetulnud sündmustest, mis Paliffoti juuresolemine itka jälle uuesti meeldetuletas, sugu kärsitud; Rameau wotas jälle iga filmapilk käsialga, kes temale ta nõudid tagasi toob. Ka Paliffot istus nagu süte pääl — ta wotas rahutult Cartouchi kinniwõtmise teadustust. Minult Voltairil maitstis kõik hästi, ta sõi ja sõi tublisti ja püüdis oma naljaga seltskonda rõõmustada.

Säääl korraga oli wäljas kisa ja käre ja jooksmist kuulda. Paliffot ja Rameau kargasiwad piisti, ja juba wedasiwad politsei-teenrid notari riietes olewat noortmeest tuppä. „Ercellenz,“ teatas üks politsei-leitnant, „üks tund pärast õige notari aramimemist tuleb weel see teine! Tõesti, see on üks Cartouchi abiline, ehk tema ise!“ — „Ercellenz,“ hüüdis wang wahela, „mina olen ju notar Dumont!“ — Ka Rameau kargas nüüd kullitsejatele lähemale: „Notar Dumont on juba ammu siin käinud! Näidake aga minu nõudid siia!“ — Rauaste harutamiste järele tuli wiimati siiski ilmniks, et wang tõesti ka noorem notar Dumont oli — ta isa olla aga ju mitmed kuud haigewoodis. Tema olla küll õigel ajal kodust äratulnud, aga Rameau maja ligi-lähedal üksikus kohas häkitselt hulga inimeste sekka juhtunud, kes üheselt warawast

wäljajooksnud. Enne kui ta teadnudgi, pandud temale juba tropis suu ja side filmade ette. Temale olla wist küll midagi uimastawat rohku nuusutada antud, sest meesand tunni eest ülesärgates pole ta midagi sidemest ega muust näinud; leidnud enese aga ühe aiawärawa ees, teadmatalt, kuida ta sinna saanud. Sää! tuletanud ta jälle oma tööd meelde ja rütanud Rameau maja poole. Wiimse aeda fissetulles olla teda jälle teist korda suurast rahwa-hulgast ümberpiiratud ja siis wägivaldselt Rameau korterisse toodud.

Wisfugune segadus selle seletuse läbi sündis, on igal ühel kerge mõista. Kõige suuremat imestust äratas weel see, kui Paliffot oma lähedal laua pääl olewa endise notari kirjakoti lahti tegi ja säält — Rameau ooperi-noodid ja Gastoni pasši ja paberid leidis. Rameau läks nagu poolhulluks: waatas kohe järele, kas eht nootidest midagi ei puudu ja käis lauldes ja deklamerides toas edasi ja tagasi. Nii kui ta pärast rääkis, olla temal siis uus wiis ühele röömu-koorile meelde tärkanud, mis tal weel millalgi dieti meele järele ei olla kordalainud. Pärast kõigi asjade ärafeletamist pani nüüd dige notar pruutpaarile uuesti abielu-kontrahi ette, mida ta suure tarkusega toimetas. Et erainimese, ammuigi siis weel Cartouche kinnitused ja seletused ühtegi diget abielu ei wõida alustada, selle pärast pidada nad tema kirjutatud kontrahi alla uuesti oma nimed kirjutama.

Paliffot oli selle aja sees oma meestega äralainud, et kohe uusi jälgesid taga ajada. Wõib aga kohe äraarwata, et need tagaajamised midagi kaju ei toonud. Cartouche wõeti alles järgmisel 1721. aastal kinni ja mõisteti hukka.

Gaston läks mõne päewa pärast Clermonti linna, et sää! oma asjased toime-
saata. Pariisi tagasitulles leidis ta Rameau majas omale ja Margaritale hää korteri walmisfeatud, kuna Rameau mõned teised toad enesele jättis ja wiisaka majaperenaese oma teenistusesse wõttis. Ainult laulda ei mõistnud tema uus teenija mitte — tal polnud selleks mitte annet. Margarita tõstis selle wastu onu igatordse kaju pääle oma häält — see kolas nüüd weel palju ilusamini ja heledamini kui enne.

Gaston sai Rameau soovimiste läbi suures ooperi-majas hää koha ja warsti pääle seda ka muusika-direktoriks. Tema oligi see, kes Rameau ooperid puhtasti helimeistri tahtmise järele wäljamängis, nii et ka Rameau Gastoni ja Margaritaga ühelmeel el tunnistas, et ta õnn ja teenistus noodi-warguse läbi nagu kinnitatud sai.

P. Simbergi jr. August Ernst.

Kuuljad heliloojad töö juures.

Palju on selle üle kirjutatud, kuida kuuljad luuletajad oma tööd tegiwad, mis-
fugused iseäralised kombed neil kellegil oliwad, kui luulewaim nende ümber lehwis ja nad oma mõtteid luulelikult tahtsiwad ülestähendada. Nagu luulelik, niisama ilmub ka muusikalik waimutegevus sellejärele, misfugused mõjubused inimese pääle mõju-
wad ja misfuguses meeleolus ta on. Sellepärast on üsna loomulik, et nii mitmedgi helikangelased osalt harjunud wiisi pärast, osalt ka just meelega oma meeleolu muut-
miseks mitmesugusid kunstlikka abinõusid tarwitasiwad. Alamalfeisaw kirjeldus saab lugejale nii mitmegi juure helilooja tujudest mõnusaid pilditehi ektetooma.

Adolph Adami, ooperi „Postillon von Lonjumeau“ loojal, oli iseäralik kombe, kuida ta oma ilusaid ooperisi komponeeris. Oli ta kaua istunud, heitis ta sohwa pääle pikali, lastis enese ifegi suwel ninani pehmete patjadega kinnitatta ja pani siis ühe oma kassi enesele pää, teise jalgade pääle. Selles peaaegu lämmasta-
was olekus leidis ta kõige mõnujamad wiisid. Adam oli kasside suur sõber. Tema sõprus nimetatud neljajalgsete wastu joetas talle jagedasti südamewalu. Näituseks tuli aastal 1839 politseis ühe wana naese kaebtus ette, milles üht Adamit süüdistati, et ta tema armja kassi olla ärawarastanud. Igauks uskus, et muusikamees Adam kassiwaras on, ja tõttas kohtukotta, aga sää! alles kuuldi, et üks teine Adam kassiwaras oli.

Suremata komponist Ludwig van Beethoven kandis harilikult pliitafi ja noodipaberi enesega kaasas, kui ta jalutama läks, et kui mõte päha tuleb, seda kohe mõiks paberisje panna. Et seda sagedasti ettetuli, siis juhtus mitu korda, et ta sügawas mõttes kirjutamisets parajat paika ei leidnud. Kus ta hää mõtte tulemisel seisis, sinna istus ta siis ta maha. Sutustatakse, et kord taks talumeest Wiieni sõitnud, kui Beethoven parajasti fejet maanteed istunud ja kirjutatud. Teine nendest tahtnud hiiüda, et kirjutaja tee päält eest ära lähets, aga teine, kes Beethoveni äratundnud, ütelnud: „Hans, ära seda tee, see on suur „Wiieni mooselant“, kes midagi nüüd jälle üleskirjutab!“ Ja mehed oodanud seni wagusi, kuni Beethoven oma kirjutamisega walmis saanud.

Christoph Willibald von Gluck pani komponeerimise ajal kummagile poole klaverit pudel шампанjerit, et ennast waimustada. Nõnda tuleb meil siis Glucki „Sphigenia“, „Armida“, „Alceste“ ja „Orpheus’e“ eest osalt шампенжерile tänu anda. Gluck oli oma tööõhinas mõnikord jutus ja teos otse weider. Kui kord „Sphigenia“ wiimne proow oli ja Gluck Stythide tantfulugu weel mitte balletmeisteri fätte ära ei olnud andnud, sest et tal see weel walmistegemata oli, tuli balletmeister Glucki juurde sellele järele. Kui ta eestuppa astus, kuulis ta Glucki töötoas hirmjat kära. Ta läks tafakefi lähemale ja nägi läbi klaasufje, kuda Gluck färgiwael, kättega wehkledes, lauldes ja huludes, naerdes ja moonutades toas tantfis ja fargles. Balletmeister, kes arwas, et meister nõrgameelsfeks läinud, tegi ruttu ufje lahti ja astus tuppa. „Ha, sina oled,“ sõnas Gluck, kui balletmeisterit filmas, „praegu teen just sinu asja kallal tööd!“ Ja tõepoolest töötas Gluck „Metastaste märatsemise“ kallal, mis tükk pärast nii kangesti rahwa meeli näitelawal waimustas. „Sa pead kohe nägema: Siin on nende inimesefööjate hulumine.“ Teises jaos, kus muusifka mahe-damaks muutub, hiiüdis Gluck: „Tiu, tiu, tiu! Need on minu mängijad lapsed, tiu, tiu, tiu — nad ei söö nüüd weel inimesi, aga warsti, ja saad nägema, saawad nad neid sööma!“

Joseph Haydn oli igapidi usin mees. Kui ta tööle hakkas, pefti ta filmad ja käed hoolega puhtaks ja pani omad paremad riided selga. Friedrich Suure käest oli ta deemandikwiga sõrmuse kingitufjets saanud ja kinnitas, et ta ilma selle sõrmufeta sugugi komponeerida ei saada. Rootide kirjutamisets tarwitas ta kõigepeenemat paberit ja kirjutas noodid selgesti.

Ludovic Halévy oli aeglane komponist; sada korda muntis ja kriipsutas ta ära, mida ta kirjutatud, enne kui dieti sai. Kui mõtted tulla ei tahtnud, pruukis ta järgmist abinõuu: Pott pandi weega tulele ja keewa wee ühetooniline julifemine erutas tema luulewõimu. Siis algas ta oma komponeerimist.

Kuda W. A. Mozart tööd tegi, leiame ühest kirjast, mis ta ise ühele oma sõbrale kirjutatud. Sääf seisab nuu seas: „Kui ma üsna üfkinda ja hääs tujus olen, näitufjets reifti pääl ehk jalutamise-käigil, ehk kui ma ööfel uneta woodis pikutan, siis tulenad mulle kõigeparemad mõtted. Mõtted, mis mulle meeldiwad, pean ma meeles ja jätkan neile teised otfa, nii et wiimaks terve lugu mul pääs walmis seisab, ja nii selgesti, nagu olekfiwad kõik need noodid juba kirjäs. Siis ei ole mul muud teha, kui ülesse tõusta ja paberisje panna. See lähew hõlpsasti; mis mul pääs on, seda kirjutat ma nagu raamatust ära.“

Giacomo Meyerbeer algas kõike ägedufjega; töö tegi teda rahutuks. Kõige armsam töö-aeg oli tal siis, kui wäljas torm huluz ja wihma wadinal maha walas. Selles elementide mäsjus tuliwad talle mõtted kui tuuletiwul ja meelitafiwad klaveril ta sõrmede alt iluhelilifid wälja. — Kord tuli üks sõber komponisti waatama, aga leidis eestofast ainult Meyerbeeri piisefje poja. „Kas ma wõin papaga kokkusaada?“ küfis wõdras. „Ei, mu herra, halwa ilmaga ei saa keegi papa jutule; tahate teie temaga kokkusaada, siis tulge, kui päite paistab.“

Imestamisväärt on kergus, keda Giacomo Rossini omad toredad wiisid paberi pääle pani. Sel wiisil sündiswad kuulus „Palwe“ ja „Mooses.“ Komponist oli ühel hommikul weel woodis ja naljatas mõnede sõpradega, kui luuletaja Tottola talle „Palwe“ sõnad tõi. Rossini luges sõnu ja luuletaja, kes torkawat otjust kartis, julgus tähendada: „Nende salvide kallal tegin terve tunni tööd!“ — „Terve tunni? Mina teen muusika selle laulu tarwis weerandtunniga!“ wastas komponist. Ta lastis enesele sulle anda ja kümme minuti jookkul oli praegu igalpool lugupeetud ja kiidetud imeilus „Palwe“ walmis.

Gasparo Spontini pani enesele komponeerimise ajaks fuure laia walgest fiidist mantli selga. Midagi mustust ta ei sallinud. Leidis ta paberi päält kas wõi tolmutekese, kohe kõlistas ta teenri, kes seda ära pidi pühkima.

Richard Wagner kandis niisamaugust mantlit, aga kollasest fiidist.

Robert Schumann oli alati mõttes ja wilistas. Nord paluti teda pidule. Et ta hiljaks jäi, arwati, et ei tulegi ja et ta kufsumise hoopis unustanud. Wiimaks tuleb ta, teretab pääd nitutades feltskonda, astub klaveri juurde, mängib tükk aega, tõuseb siis üles ja läheb wilistades uksest wälja.

Franz Schubert armastas feltskondades mängida; leidis ta mõne mõnusa wiisi, siis pidas ta seda meeles ja kirjutas kodus paberisje.

Dr. R. Kõhuri järele P. Gr.

Sõnumid muusika ja muu kunsti elust.

Gounod on hiljuti oma uue ooperi „Charlotte Corday“ walmis teinud; tulemal aastal tulla ta etendusele.

Mary Cardew, noor Inglise wiulukunstnik, on omal esimesel etteastumisel Londonis palju kiitust leidnud.

Karlsruhes saab lähemal ajal Eugend' Alberti ooper „Rubiin“ esimest korda etendatud.

Münchenis on noore Norra komponisti Gerhard Schjelderupi ooper „Pühapäewa hommik“ esimest korda etendatud. Ooperi sõnad on komponist ise loonud. Muusika olla õige ilus.

Richard Wagneri tööd on Inglise keelde täielikult ümberpandud.

Seda ja teist.

Aastal 1886 elas Verdi Montecaglieries. Üks tema sõpradest tuli teda waatama ja leidis, et Verdil elamiseks üksainus tuba oli, mis talle ühtlasi ka töö-, söögi- ja magamise-toaks oli. See pani sõpra imestama. — „Mül on weel kats juurt ruumi,“ sõnas Verdi, kes mehe imestamist nägi, „aga praegu on jään palju kraami, mida ma oma siinwiibimise ajaks enesele olen üürima pidanud.“ Ta tegi ukse lahti ja mees nägi kaht suurt saali, mis wäntorelitega otjani olivad täidetud. „Minu siiatulekul,“ seletas Verdi, „toodi mulle hommikust õhtuni nii palju „ständeriisi“, et mul teist nõuu üle ei jäänud, kui üürisin kõigi nende mängijate mänguriistad omale. See terve lugu maksis mul 1500 prankki, aga see ei tee wiga, vähemalt saan ma nüüd ekfitamata tööd teha.“

Ilmade mõjudus laulu hääle kohta on terawate tähelepanejate poolt tõeks tehtud. Nende katsete järele on järgmised asjad selged, wõi kõige vähemalt väga tõenäotlikud: kui selge ilma järele umbne, wihmane ilm tulemas oli, siis wõis seda ju wast kolmkümmend tundi waremini sellest märgata, et lauljad liig madalasti laulma kippusiwad. Selle juures oli häälekõla märklasti launedam kui muudu. Kaalus wihmane ilm selge poole pöörama, siis oli lugu ümberpööratud:

ürgamise hää! oli puhas, kõla selge ja metalline, lauljad pristematad ja wõisivad rohkem wastupidada, kui teisel lool. Kui jula ilma järele kõwa külm tulemas oli, siis kippusiwad lauljad wägijä ülesse ja nende hää! oli iseäranis hele.

Kui *Anton Rubinstein* aastal 1845 *Berlinis* *Wendelsjohni* waatamas käis, oli *Richard Wagneri* „*Tannhäuseri*“ partitur parajasti *Wendelsjohni* puldi pääl lahti. *Rubinstein* küsimise pääle, mis ta sellest tükiist arwata, wastas *Wendelsjohu*: „*Suimene*, kes oma ooperite tarwis ise sõnad ja wiisi teeb, ei ole sugugi mitte igapäine inimene!“

Richard Wagner trehwas oma naljaga sagedasti naela pää pihta. Kord käis ta ühel ooperi-proowil, kus pasunamehed liig waljusti puhusiwad. Rahulikult pööras end *Wagner* nende poole ja sõnas: „*Mu* herrad, mõelge ometi, meie ei lähe *Seeriku* müürideest mitte mööda!“

Mõistus ja tundmus.

Tundmus kaebas taja mõistusele:
„Ararääkimata kurb mul meel —
Pika kirja luges inimene,
Mis mind haawas, nagu petja keel.
„Anna andeks! unusta mind!“ seis
Kirjalõpul sumrte tähtega,
Unusta! see walus sõna ütleb,
Et mind inime peab surmama.“

Mõistus targu hakkas õpetama:
„Näita surmunägu kõigile,
Ega sinu elu lõpetama
Ei ju kipu keegi wägijä.
Mis näen inimesel tarwis eluks,
Ma nüüd täita tahan hoolega,
Üksgi asi ei pea rõõmuks, waluks
Majaperemehel olema.“

Tundmus kuulis sõna, waikis hoopis.
Mõistus, hoolas majapidaja,
Sundis kohustäitma põrmupoega
Waikjel meelel, külma rahuga.
Walus, rõõm ning lust ja lein maailmas
Teed ei leidnud tundwa südame,
Mõistus feda pidas walwajalt silmas:
Et peaks warjul hästi tundmuse.

Tundmus tegi nagu oleks furnud,
Walus, õrnus magas hädikt und,
Külmus walwas jängil: „waiki, waiki!“
Lootis: Pea neil käes on wiimne tund.
Suimestel nagu oleks tundmus —
Kui nad olasid ju kehitan'd —
Olnud welda: „Ei sel õige tundmus
Wist küll pole eluseesgi poln'd.“

„Ma ei õige tundmus? hirmus sõna!
Ma, kes waewalt juudan waikida?
Mõistus, jumalaga! Nüüd tõest' mina
Läbi tahan saada — sinuta! . . .“
Kijas äritatult tundmus õrna,
Mõistujeta; wabalt jooksis nüüd
Kurbtustkoopas, waluriigi torni,
Singedõhmine ta kaebehüüd.

Suimeje põsed kahwatasid,
Suukel peitas end walujoon,
Waade kustuw eha, hää! nii kaeblik,
Nagu kihwti saanud iga soon.
Smestusjega see täitis teija,
Kaajas tundis leina mõnigi,
Aga mees, kel tarkust küll on, mõistis:
„Sarnast narri nähtud ennegi.“

Sarnast narri! tundmus, eks ja wasta:
„Hoolimatus, pine külmus see,
Kes mu õigeid loomu-awaldufi
Selleks toffuwõtub — wiha, waluke!“
— Ilmale tal polnud wastust anda,
Mõistusele kurwalt kaebas ta:
„Ratju nõuu eest hoolt mul jälle kanda —
Glada ei wõi ma sinuta.“

—a —bt.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja **M. Hermann.**

Siinud kuus korra.
Sind aastas kättesaamistega 1 rubla, poolse aastast 60 kop. — Sse ära kuua aastast 80 kop., poolse aastast 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudele kirjadele: „Dr. R. M. Hermann Tartus.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Särg.)

Just nagu eestlastel see usk oli, et neiu rohtude abil wõis noortmeest enese „järel käima panna“, niisamati oli siis ka indlaste usk, ja just niisama nagu eestlastel arwasiwad jõgedes ja järwedes näkkisid elawat, niisamati uskusiwad seda ka indlased. Naesterahwa ilu ja õrnust laulawad lugemata luuletused ning arwati näituseks näkineitsi laulu ja mängu nii wõimika olewat, et gazellid (sirged, kaurid, lambafarnased metsloomad) juurdejooksiwad iluhelilid ligidalt kuulama.

Kusagil ei jaanud indlased ilma naesterahwata elada, ja neiude lõbu ja ilu pidi neid alati rõõmustama. Sest ep need bajaderid, odaliskid ja muud heljuneid wiimati tuliwad, kes oma hüppaniisega indlase filmale ilu ja lõbu looma kutsuti, wõi pidudel selleks telliti, kus aga iganes wõimalik oli. Naesterahwaste armastamine ei olnud Indias wanal ajal efiti mitte keelatud asi, waid seda loeti rõõmu ja elu märgiks, aga pärast hakati teda siiski ühel ajal patuks pidama.

Waltitsejad ja juured mehed India-maal peawad praegusel ajalgi hulgad noori neiusid, kes neile peawad ettetantjima, kuna muusik mängib. Need neid peawad ka oma ifanda tegude kiitust laulma. Ka jumalateenistustel on heljuneid oma tantsumunsti näitamas. Aga jumalatele tohiwad neid aina kõige ilusamal nooruse-eal heljuda, see on umbes 15. eluaastast 20-ni, sest selles wanaduses loetakse India neid õitswaks, aga pärast seda wanadust juba -- wananewaks!

Igal jumalal on oma teenistus ja heljuneid, keda wiimseid jumala-pruutideks hüütakse. Jumalikust olemisest ei ole aga nende neiude juures midagi märgata, sest nende tants on europlase filmas koguni ilmalik ja päälegi — kombewastalik. Neitsilisest puhusest ei ole nende neiude juures ka juttugi, sest otse jumalate pühadel on ööd ebawiisakal kombel pidustatud. Neil pühade öödel tantsumad ja kargawad neid nii, et lihahimu ja kiimalust äratawad. Et preestrid ja meesterahwad neid bajaderineiusid jumalikult puhataks ei arwa, näitab juba see lugu, et neil „neidel“ alati hull — lappi on. On bajaderide lapsed tütreid, siis kaswawad neist niisamafugused bajaderid, nagu nende emadgi, on nad poisilapsed, siis õpetatakse nad templite juures mängumeesteks.

Nagu mujal, nii on ka Indias abielu sagedasti paljas kombe, et selle läbi kahte warandust üheks teha. Abieluse astuwad tihti üsna wäetid 5- ja 6-aastased lapsukesed oma wanemate soowil. Et jääraсте laste juures abielu õige eesmärk õieti midagi ei ole, see on muidugi mõista. Lapsed pandakse oma pulmapäewaks ilusti riidesse ja tehtakse siis tore pidu ning rong. Pidul ja rongi-käigul ei tohi jällegi bajaderid ehk heljuneid puududa. Kuld, hõbe ja kallid kiwid on siin ifearanis rohkelt

möödul rikkust näitamas ja lõbu tegemas. Muusik ei waihi sugugi, waid kõlab ühtepuhku pulma iluks. Alles mitme aasta pärast märkawad lapsed, mis neid paari pandud. Kui mõni kord paari pandud mees warsti sureb, peab end leff ühes temaga arapõletada lastma. See on hirmus kombe, mis aga õnneks niitüd juba kannis kadunud on, sest et Inglise walitsus on kolebale lestede-põletamisele aegamööda otjateinud. Peagi ei ole see aeg kaugel, kus ka India-maal abielu südame-asi saab olema, nagu aina ühti õigus on. (Boolelt.)

Salalikud wiulimängijad.

Tõesti sündinud loo järele.

Minu sõber Edmund Templer oli lõbus selfimees, aga wahest tuliwad temale imelikud tujud pääle, kus ärritatud kujutus-wõim tema aru arafegas. Kui teda sellepärast küsiti, siis andis ta ainult sõnaahtraid wastusi ehk kõngutas üksnes pääd. Mina tundsin teda juba poistepõlwest saadik, aga meie eluteed läksiwad lahku ja õige mitugi aastat oli möödaläinud, enne kui me jälle kokkujuhtusime, ja see sündis nimelt Bonni linnas, mille ligidal ta wanas lossis elas.

„Sa pead mind waatama tulema ja minu õe Alinega tutwaks saama,“ ütles ta minule muu seas.

Meie ajasime magusat juttu oma lapsepõlwest, kuni tema lossi juurde jõudsime.

„Siin ma elan,“ algas minu sõber jälle, „ja just sellepärast, et see loss minu maitse järele ja minu eluwõisi kohane on, ja ta selle, et minu onu, kellelt ma ta pärandasin, seda soowis. Min majal on küll tume nägu, aga elu on temas lõbus.“

„Tõesti on ta ka nii tume ja tõsine, nagu oleks ta mõni waimude asupaik.“

„Selle maja kohta käib ka imelik muinasjutt, mida sulle pärastpoole jutustada tahan,“ ütles sõber tõsisel näol.

Meie sammusime endisest tõmbesillast üle ja astusime õue. See oli küll puhas, aga ka tume ja kole.

Ma astusin sõbra Edmundi kannul raskest majakõhest sisse, mida toapoiss meie awanud. Kui me juurest eestkojast ja mitmest koridorist olime läbi sammunud, saime tuppä, mis sõprade wastuwõtmiseks oli määratud.

„Muinasjutt, millest ennist nimetasin, on peagi jutustatud,“ ütles Edmund, kui aset olime wõtnud. „Kui siin keegi arafureb, wõib ta igatahes uuesti elule ärgata.“

„Imelik ebausik!“ hüüdsin mina. „Kahjuks on —“

Sel filmapilgul astus noor peenike preili tuppä, kelle iludusest ma otje sõgestatud sain, nõnda et oma lause pooleli jätsin.

„Aline,“ ütles Edmund, siin on mul wana tutaw — herra Meinhart. . . . Sa näed,“ ütles ta siis jälle minu poole pöördes, „et ta just seda laadi on, nagu ma teda sulle kirjeldasin.“

Mina wastasin, mis mulle just keele pääle juhtus, ja minu kõne ei wõinud sellepärast mitte wiisakas ega tark olla. Aline oli ütleмата ilus; tema wälimine iludus kandis aga ka selget märki enese küljes, et ta hääl südame ja kõrgete waimu-annetega oli. Ma olin juba esimesest filmapilgust saadik temast waimustatud.

Wiimaks püüdsin oma segadusest jagu saada ja pääle neiu ka muid asju filmitseada. Ma unustasin kõik wabandused ära, millega sõbra tungiwat soowi, pikemaks ajaks tema lossi elama jääda, tagasilükata tahtsin. Alinet nähes tekkis aga soow minu südamesse, õige kaua siia paigale jääda.

Päälelõunane ja õhtune aeg läks wäga lõbusasti mööda, ja kui me wiimaks puhkama läksime, siis tundsin ennast ses tumedas lossis juba nagu kodu olewat.

Sõber talutas mind keertrepist ülesse ja pikka koridori mööda magamise-tuppä, mis niisama tüfeda toredusega oli ehitud, nagu teisedgi lossiruumid. Awawoolul

mustaks läinud puutahvlitega wooderdatud feinte pääl rippusiwad suuremalt ojal tääes sõjamundris kujutatud meeste pilbid. Nende hulgas aga ka üks nii ühenäolisi naesterahwa pilti, et neid emaks ja tütreks mõis pidada.

„Ma loodan,“ sõnas Edmund naeratades, „et selle toa tumedus mitte pahasti minu unenägudesse ei mõju.“

„Seda ma ei karda,“ kostsin mina, „sest ma näen üleüldse wäga harwa und ja päälegi pole ma mitte ebausklik.“

Kui ma weel nimetatud piltisid küllalt olin filmitsenud, siis heitsin woodisje ja kustutasin tule ära. Ma ei uinunud mitte kohe magama, waid mõtlesin oma olu ja Mline pääle. Wiimaks aga wõttis wäsimus wõimust ja praegu tahtis magus uni minu filmadele langeda, kui korraga muusikahääl minu kõrwu kostis.

Ma jäin kuulatama. Keegi mängis wäga kaunisti wiulit. Mängija pidi mõnes kaugemas toas wiibima, sest hääled kõlasiwad kaugusest, lamestatult, üsna taja ja mahedalt minu kõrwu.

Ma kuulasin kaua aega kaeblikku wiulihäält, kuni wiimaks ometi magama jäin.

Õhje ülesärkades kuulsin ma mitu inimest koridoris kõndiwat, aga ma olin selleks liig unine, et seda oleksin ligemalt tähelepannud.

Homnikul ootasiwad majaperamees ja Mline mind juba einelauas — mõlemad kõige lõbusamas tujus, iseäranis aga Edmund. Mline oli õrna liilia sarnane, mis oma diekarika praegu esimestele päewakirtele awanud — nii kena ja priske oli ta.

Mina pärisin järele, kes õhje nii kaunisti wiulit mänginud.

„Kunstnik on siinjasamas — lootuslikult 'pole ta ometi teie õbrahu mitte rikkunud,“ wastas Mline wenna otša waadates.

Mina omalt poolt tõendasin, et mäng mulle üksnes rõõmu olla sünnitanud.

„Minu wennal on imelik kiirg wiulimängimiseks,“ jutustas neiu edasi.

„Wiulimäng ei anna kurwale tujule maad, ja on pääle selle minu arwates koguni ilmasüüta lõbudus,“ lisas Edmund juurde.

„Kustisaadik mängid ja siis üleüldse seda riista?“ küüpsin mina.

„Ma jain wiie aasta eest oma esimest õpetust selle lossi endise omaniku käest. Teda arwati Saksa-maal kõige ojawamate wiulimängijate liiki.“

„Siis oled ja oma aega hästi tarwitanud,“ ütlesin ma. Üks filmapilt lewis weider naeratus tema suu ümber, aga ta ei wõistanud midagi.

„Muusikas on jumalik wägi,“ laususin ma edasi. „Tema on minu meelest iseäraline Jumala anne.“

„See sõna on häa muusika kohta tõsi . . . aga halb muusika . . . sest 'pole rääkida, see tuleb maa päält ja teda ei tohi taewaste annete jekka lugeda,“ ütles Edmund õlanukke kehitates.

„Halb muusika on mängija wiga . . . temal ei ole iluhäältega midagi tegemist.“

„Wäga õige sõna!“ wastas Edmund.

Siis pööris jutt teiste asjade pääle.

Päew läts wäga lõbusasti mööda. Mulle näidati mõnda tähelepanemiseväärt asja lossis ja selle ümbruskaudsuses, ja meie kõnelejame palju neist wanaaja muinasjutudest, kus need suured faalid weel sõjariistade kõlinalt ja wägimeeste hüüdmistest kajasiwad.

Rõigelõbusamal tujul ja kindla nõuuga, weel õige kaua selles lossis wiibida, läksin ma õhtu oma tupp. Mul ei olnud wähematgi himu, Mline nõidusliku mõjuduse eest ärापõgeneda. Sõgei tema häälel oli minu kohta nõiduslik wägi, mis mind tema ligidale tõmbas, kuid tema iludus oli aga weel selle imeliku wäe suuremaks toeks.

Sällegi äratasiwad wiulihääled mind esimesest uinakust. Nad tungisiwad nagu tafasel kaebel läbi raumide. Mõne aja pärast kuulsin weel esimese wiuli kõrwal teise wiuli teisendust . . . selles muusikas oli imelik kaunis kottukõla.

"Tema teab, et ma muusikast waimustatud olen, ja on wististi minu meelehääts kedagi teist osawat mängijat oma külalises kufunud," mõtlefin mina.

Jalgi ei olnud ma nii imelikku wiisi kuulnud. Aga üks iseäraline omadus oli sel kokkuföäl ometi . . . ta oli alati kurb ja kaeblik, wähest koguni pühalik, aga kunagi mitte rutulise ja elawa taktiga. Ta näis mind enda kurbade, ohkawate häältega unenägude walda saatma tulewat.

"Sa oled mulle eila öhtu ütlemata suurt rõõmu teinud," ütlesfin ma järgmisel hommikul sõbrale.

Mulle näis, nagu oleks jälle kurb tuju sõbra pääle tulemas, aga ta püüdis jeda kõigest wäest minu eest warjata ja wastas, et ta rõõmustawat, kui mäng mulle meeldinud, ehk ta küll ühtlasi kartwat, mind sellega äratüütada ja wäsitada.

"Ma mõisfin mõlemate wiulite häält imeselgesti kuulda," rääkisin ma edasi.

"Sinu sõber — kes ta ka peaks olema — on tõesti suur kunstnik."

"Siis kuulsite ka Teie kahe wiuli häält!" hüüdis Mline.

"Dma juureks rõõmuks wõin jeda tõendada!"

Nüüd alles panin ma tähele, et Mline nagu väga kahwatanud oli, ja ta arglikult oma wenna otša waatas, kes segase pilguga oma talbrekut filmitses.

"Kas tõesti selle pääle aga julge olete, et mängijad kahekesti oliwad?" uuris neiu edasi.

"Selle juures ei wõi ma kuidagi kahtlema!" wastasfin mina.

"See on imelik, et meie selle poolest ometi ehime," wastas Mline.

"Kuda nõnda? Kas minu kõrwad peaksiwad mind petnud olema?" küsisin ma kaheldes.

"Sa tead üksnes wähe neist jumaliku kunsti saladustest, ja lased ennast sellepärast kergesti petta," ütles sõber iseäralise naeratusega.

Selle pääle hakkas ta muist asjadest rääkima, aga jäherdusel sunnitud, loomus wastasel wiisil, et ma kobe aru sain, et meie endine jutt temale — mulle arusaamata põhjusel — wastumeelt oli olnud.

Mline oli filmanähtawalt jeganen ja rahutu. . . . See wõis tema wennale niisama wähe kui minule warjule jääda, ja selle pärast püüdis wend lõbusal toonil edasirääkida.

Terwe päew otša ei lausutud sellest kontserdist enam sõnagi.

Kui ma öhtu oma tuppa läksin, ei heitnud ma mitte puhkama, sest et mul kindel nõuu oli, selle muusika üle selgust saada, kui ta täna öhtu jälle peaks kuulduma. Ma kõndisin tuba mööda edasi ja tagasi ja waatlesin temas olewaid wanaaegseid asju. Selle juures riivasin ma ühte kõige suurematest piltidest, nii et ta maha kukkus ja tema asemel — kus ta oli rippunud — sai seina pääl üks paigalt liigutataw tahwel nähtawaks.

Sel leidusel ei olnud praegusel filmapilgul ühtegi tähtsust, sest ma teadsin juba, et niisugused salauksed sel ajal, kui lossi ehitati ja kõikfugu kawalusi tarwitati, igapäewased asjad oliwad.

Beaageu ühtlasi salaukse leidmisega kuulsin ma Edmundi wiulit häälede seadma. Ta hakkas mängima, aga ei meeltanud mänguriistast mitte harilikku mõnujat häält; ta mängis koguni tafa, sest et ta wist päältkuulajaid kartis, ja ei soowinud järgmisel hommikul selle üle küsitud saada.

Sääl kuuldi ka teist wiulit oma teisendit helistawat, nagu ma jeda ju minewal ööl olin tähelepannud. Tema pehmest häälest oli teda kobe äratunda.

Ja nüüd läks muusika imelikuks.

Mulle tuli kange himu pääle, mängijatele ligineda ja, kui wõimalik, neid näha.

(Poolest.)

Kunstnikkude tujud.

„Saulu ja mängu lehe“ lugejad on nii mõndagi korda lugenud, kui imelised tujud tihti kuulsatel meestel, enam veel naestel, on. Kuna ju tihti kunstnikkude isefuguse loomuse üks tundemärk ta iseäralikud, isemeelsed mõtted ja teod on, saavad nad nendest just üleliigsete auustuse- ja kiiduavalbustega väga ärabellitatud, nii et arvama hakkavad, nad võida kõik ütelda ja teha, mis iganes meeldetuleb — küll jeda kõike kallitakse. Ning enamasti sünnibgi see nii: teised inimesed püüavad niipalju kui suudavad „jumaldatud“ kunstniku tahtmist täita ja seega ta „arnu“ teenida, mille läbi muidugi selle tujukas meelsus veelgi kasvab.

Kuulsate kunstnikkudega ümberkäimine pole sugugi nii kerge asi, ja iseäranis raske on see aga nõndanimetatud „impresariodel“, see on nendel meestel, kes säärase suurte kunstnikkude kontserdi-reisidel wälimised asjatalitajad, kulukandjad ja tulusaajad on. Kunstnikud ise ei tee ju mingi ärilise talitusega tegu; reisivad lepingu järele sinna kuhu „impresario“ tellinud, laulavad ja mängivad teatud korrad ja pistavad kontrahis kõnelbud summad tasku, olgu siisjetulek nii suur või väike kui tahes. See on „impresario“ asi, kas ta palju ehk vähe kasu saab või kahjuigi kannab, mida ta küllalt ettetuleb. — „Impresariodel“ peavad kunstnikkudega ümberkäimisel tõesti nagu rahwajuu raske asja juurde nõuab: „kuninga meel ja jäne jalad“ olema. Ning jeda nad ongi suuremalt osalt. Need asjaajajad on enamasti kõik suured nupumehed, kes kasukat märjatsaamata pesta ja kunstnikkude tujusid nii täita oskavad, et pärast kõigil häameel on. Et selle juures põhjatu palju kawalust ja oma jagu pettustigi tarwitatakse — noh, kus see jääb.

Nüüdsama on üks säärane „impresario“ Schürmann kena raamatu Prantsuse keeles ilmuda lastnud, milles oma ametiärist palju räägib. Ja ta võib palju rääkida — on ju Schürmann just kõige kuulsamate lauljannadega ja näitlejannadega, nimelt Adelina Patti, Sarah Bernhardt, Coquelin ja muud, äri teinud. Tema raamatust saame nii õige hulga üsna huwitawaid teateid tema ümberkäimise kohta „jumaldatud“ muusika-suurustega. Saanasekt näiteiseinte taga waadates tuleb nii mõnigi weider tükk ilmsile, millest näitelawal aimugi näha pole.

Iseäranis rohkesti räägib ta Pattiist. Siin mõnda selle nii väga auustatud naesterahwa iseäralbustest:

Nendel päewadel, kus Patti laulma peab, ei tule ta sugugi proowile. Tema „impresario“ peab ta aset täitma ja ta asemel teistele kaastegelastele kõik konksud kättepetama, mis neil kunstniku vastu tähelepanna on. „Mina olen nii mitmes laulelbuses proowi juures tähtsaid Patti osasid etendama pidanud, ja wõin uhkuseks ütelda, et sellega toime sain.“

Kui Patti wõõraid oma lauale kutsub, olgu see ka pisemas seltskonnas, siis peab piinlikult ja karwapäält kõiki eestirajaid peenikeses kombes, nimelt aga piduriiete kohta, tähelepandama, nagu jeda Patti ettekirjutatud. „Mulle pandi ükskord väga pahaks, et mul oma ordumärgi rinnas ei olnud. Patti tõendab, ta võida enam veel kui päris kuningannad waljude kombede täitmist nõuda, sest teda auustatawat enam kui mõnda kuningannat.“ — Pärast sööki tulewast billardi-mängimisest, mis Pattiil kindlaks harjumiseks oli, ei pääsenud keegi laualine. Oma billardi-lauda weab ta igale poole ühes, sellest ei lahku ta iganes ja walwab waljusti ta siise- ja wälja-pakkimise järele.

Wienis andis Patti 16. detf. 1885 juure kontserdi. — Teisel päewal ilmus baron Rothschild kahe teise herra saadetusel Patti juurde ja palus, et ta ühes näitluses, mis häategewaks otstarbeks pidada tahetawat, kaasa aitaks. Patti on teatawalt õige külm „häategewate“ ettemõtete kohta. Ta saatis wõõrad herra Schürmanni juurde. Ja see seletas ärilikul toonil: „Minul on Pattiga kontrakt, mille

järele ma temale igakordse etenduse eest 10,000 pranti maksan. Mina jaan läbistikkü igakord sarnase summa omale. Kui Patti osawõtma läheb, siis annab tema seega omapoolt otsekõhe 20,000 pranti teie ettevõtte häaks. Pange teie omapoolt niisama suur summa wälja, mis näitluse sisjetulekusse läheb, siis tuleme ja toome oma ande." Ettevõtte aga jäi sel moel katti.

Pisut hiljem saatis Patti oma peremehe suuresse kimbatusesse. Wiimajel oli Bukarestis teater walmis üüritud ja etendused kuulutatud ja pidi parajasti sinna sõitma, kui korraga Patti seletas, selle paha ilmaga — lund sadas — ei liituda ta paigast. Mis nüüd teha? Numeenlased ootawad Pattid, ja kui ta lubatud tunnil ei ilmu, siis wihastawad ning ei tulegi kuulama, ja mu kulud lähewad mokka, arwas herra Schürmann. Ja ta ostas nõuu leida. Peagi tuli Bukarestist Pattile telegramm: „Kõik Numenia mõisnikusuguga ja wõõraks olewad Italia mõisnikud walmistawad Pattile toredat wastuwõtmist. Ministrid tulewad ka. Pidulik terwituz, tulelondid, muusika. Teatage aga tuleku tundi.“ Ja see mõjus: Kunstniku meel jai lahkeks, ja ta oli walmis minema. Ring ennäe! Bukaresti randteejaamas seisiswad terweni 60 peenikest herrad täies piduriides ja tõsiste, suurtsuguga nägudega Pattid terwitamas, hoolimata kangeft külmaft. Tulelondid loitawad, lipud lehwiwad, lillesid pillutakse. Muusik mängib rahwuse-laulu. „Ma terwitän teid mõisniku-kogu nimel!“ pajatas üks aus hällpää Italia keeles. Patti tänab ja sõidab auu- ja rõõmuawalduse torni all oma korteri poole — 60 kõrgestseisuseft kaaslaste jaadetusel. Runa weel elaguhüüded kõlawad, astub Schürmanni sekretär, kes Bukarestis asju ettevalmistamas olnu, oma peremehe juurde ja sõjastab: „Noh, eks ma olegi asja hästi teinud? — Aga nüüd pean filmad lahti hoidma, et nuu peenikest mõisnikud oma laenatud kuubedega läbi ei lähe. Ma olen kõik linna korjapühhtjad ja ligikonnaft Italia müürsepad tänaseks kahe prangi eest mehe päält „mõisnikku tegema“ palganud, kuueb makswad mul wiis pranti tükk, walged kaelused ja kindad kokku 32 pranti.“ Need oliwad Patti „kõrgeid“ wastuwõtjad.

Bartfelsonas etendusel olles tehti kord Pattile pahandust. Kunstnik jai puru-wihaseks ja kippus jalapäält Bartfelsona tolmuga jalgelt mahapuistama ning ära minema. Ta peremehele aga ei pasjnuud see; oli temal ju weel mitmeks õhtuks teater üüritud. Ta otsis ja leidis abinõuu, kudas Pattid tagasihoida. Ühe hää sõbra läbi murettes ta omale kauni kogu linna auusamate ja mõjuwamate meeste nimekaartisid, nende pääle kirjutati siis kõigis ilma keeltes — Inglise, Prantsuse, Hispania, Italia, Saksa keeles — Pattile kõiksugu meelitusi: „Esimene lauljanna maailmas — ärge minge.“ . . . „Laululind, ärge põgenege.“ . . . „Kahetsen oma linna rahwa rumalust; andke andeks.“ . . . „Kui lähete, sünnib õnnetus, weri!“ . . . „Pattid pahandada on niisama suur patt, kui Sumalat teotada, kelle täielikum töö ta on!“ . . . „Kas meil pole politseid, kes lollidele aru pähe paneb?“ . . . „Meie peame punastama, et Bartfelsonas säärane inetus sünninud.“ . . . „Sumalit kannel, lafe end weel kuulda.“ Säärasteid mokamäärdeid oli weel kui palju. Ring Patti ujus nende auuawalduste pärast õnnes, ja wiskas minekunuuru nurka.

Tal oli koge nõuu, kõiki neid „kõrgeid inimesi“, kelle nimekaardid tal käes, ülesotfida ja neile oma nimekaartisid tänuawaldusega ära anda. See oleks muidugi peituse awalikus leinud, sellepärast seisis „impreario“ kõwasti selle nõuu wastu, ütles Pattile alanduseks olewat, ise kõikide juures käia, ja arwas sest küllalt olewat, kui suurtes ajalehtedes tänu awaldataks. Sellega leppis lauljanna, ja asi sünnis nii. Patti astus siis uuesti ette, ja pärast etenduse lõppu toodi temale walgest siidist padja pääl toredasti sammetisise kõidetud raamat, mida taiks uhkes mundris teenrit kandsiwad. Raamatu esimesel lehel seisis kuldtähtedega pühendus: „Hispania suurtsuguga-seisus, kes elawalt pahandawaid juhtumisi kahetseb, mis meie linnas wiimati sünninud, toob proua Pattile, laulu-kuningannale, esimesele lauljannale ilmas, oma

füdamlist auuawalduft ja fügenat imeftamift.“ Patti wöttis raamatu, ja tänas jelle ülihuure auu eeft. Aga kes aimas, et nimetatud „förgem jeifus“ muud ei olnud kui teatri-feltfkonf? Beremehe foowil oliwad teatri tegelafed, ifegi näitefeinte feadjad ja tulefjuütajad, oma kallid käefirjad raamatu „pühendufe“ alla andnud, muidugi fuurt-fugu meefte nime all. Nimelt oli ühe kuulfanimelife herzogi alkfiri, nurgeline ja kriipfuline nagu ta nüüd oli, ühe müürilehkede ümberfandjalt allafirjutatud. Patti hoiab faadud kingituft auuanuufufena oma ufkes lofjis Inglijemaal. „Aga Sumal teab,“ arwab Schürmann, „mis jelleft nüüd faab, kui teatawaks tuleb, kes ta annetanud.“

Säärafeid ebakingitufi, nagu Bartselonas annetatud raamat, wõib nii Pattil kui teiftelgi kunftnikudel küllalt olla, mis aga nii nende enefte kui ka muu ilma teada ifka wäga fõrgeteft ringfondadest on tulnud. Nimetatud raamatuft aga felgub, et nõndanimetatud ofjata waimufufus ja kufufufus, mis fuurtele kunftnikudele awaldatafse, tihti paljas fuits ja aur on, mis kunftniku ifeenda-armafufufe meelitufeks tehtafse ja tihti jelle juures weel enam kella löödafse, kui t õ f i j e l auu- ja wõmuawaldufel.

Aga finna ei ole midagi parata; inimefe loomus on fõrd nii, et ta ennemini magufat walef, kui mõrubat tõtt (ja tõde ongi wäga tihti mõru) kuulda tahab. „Min tahab petetud faada, efs petetagu teda fiis!“ ütleb ju wanade roomlafte wanafõna.

Keegi tähtjas mees ütles fõrd: Kõige fuuremat auu annawad ja palka makfawad inimefed neile, kes neid tapawad ja häwitawad, nagu sõjaulemad; fiis neile, kes neid petawad ja ninapidi weawad, nagu filmamooondajad ja muud fääwafed tembutajad; jelle järele neile, kes nende aega wiidawad ja nendele ärritufi toowad, nagu teatri- ja laulu-kunftnikud; kõige wähemat aga neile, kes inimefi õieti inimefeks teewad, neid ofjata waewaga hariwad ja õpetawad, nimelt oma fkoolitajatele. Na fee on f i b e tõde!

Olgu fiia juurde weel üks loofene, mis eelnimetatud laulukunftniku (Patti) ifeloomuft tubli näitufe annab. Sepingu järele peab temale ta „imprefario“ ifka palga ju ettemakfma, enne kui ta kufigil etteaftub; tulgu fääf fiis palju efs wähe fiisse, fee pole tema afi, tal on oma jagu käes. Fõrd tuli aga nii, et „imprefario“ pung tühjaks oli jäänud ja enne etenduft Patti palga wõljar afkfa ei faanud. Ta tõõstis, et kofje kui teatri-kafkfafje piletitemüümiufest raha tuleb, fääf Patti oma ofa kõigepääfkt kättesaab. Kuid wota feni! Patti ajab pää felga ja ütleb, et ta enne oma jalgagi näitelawale ei tõsta, kui tal kingitud fufma käes ei ole. Sepingutähe järele on temal õigus; fellepärast ei aita „imprefario!“ muud kui palumine. Wiimati lafje lauljanna oma füdant nii palju pehmendada, et end riidesse haffab panema, aga tõendab ifka kindlalt, et enne, kui tema palk wiimfeni tengani käes pole, ta end näitelawal ei näita. Nüüd faadeti kaffa juureft piletiraha, nii pea kui fifetuli, kofje järk-järgult Patti kätte ja järk-järgult pani ta end ka riidesse, ofje jelle järele, kuda raha tuli. Wiimast nõõpi pani ta alles fiis kinni, kui tal wiimne kopik nõutawaft fufmraft käes oli. Sa alles fiis kui nii oma õ i g u f e faanud, läfs ta k o h u f e t ä i t m i f e l e ja afufus näitelawale, kus waheljal näitlemine ju alganud oli.

Sõnumid muufika ja muu kunfti eluft.

Laulufelts „Wanemuine“ tahab ka tänawu, nagu endiftel aastatel, lõikufekuul Tartus fuurt rahwapidu ärapidada.

Dr. Fõh. Brahms' i 60-aafstaf fännipäewa peeti 7. mail Wienis ja igal pool pidulikuf wiifil.

Fefte näitemäng täieneb „Wanemuifef.“ hra direktor A. Wiera tublil toimetufel ja juhatusel kaunisti. Nii on nimetatud felffi aias iga pühapäewiti kaunis fuwepidu näitemängu ja muufika, ja tihti ka laulu lõbustufel.

Dr. Hans Richter algas mailuu lõpul Londonis oma kontsertijid, mis rahvale väga meeldivat.

Beethoveni mälestuseks on Bonni linnas hiljuti tore pidu peetud, mis viis päeva kestnud ja üleüldist kiitust leidnud. Pidud on „Beethovenhaus'i“ seltsi poolt toimetatud; ja et suremata kuulsa meistri töösid ka piduväärilisel ettekanda, on praeguse aja kuulsamad muusikatuntnikud temast osavõtnud, nagu Eugen d'Albert, Joseph Joachim, Karl Reinecke, Lailjanna neiu Elisabeth Leisinger j. t.

Kapellmeister Biehrer Wienist on Chicagosse kutsutud kontsertijid andma. Balgats on talle 20,000 guldnat määratud ja pääle selle veel iga piletti päält 1²/₃ kreutserit ning reis ühes abikaasaga edasi ja tagasi esimenes klassis prii. Biehrer ongi juba Hamburi kaudu Chicagosse reisinud. Muusikafoor, 60 meest, saab ijaaravis palga ja ongi ka juba Havre kaudu ära reisinud.

Grasiina de Fréden Parisis, kes juur muusikaarmastaja on, lastkuud oma toredas majas Richard Wagneri operi „Tannhäuser“ etendada ja on selle eest muusikatundjate poolt suurt kiitust leidnud. Kõik edendajad oluud Pariisi kõrgemaiseisuse liikmed, kes Wagneri helitöösid armastavad. Nii lood lähewad. Waremalt seisis Wagner parislaste pilkamise all, aga nüüd auustab teda terve Pariisi linn.

Proua Copinna Wagner ei tahta enam lubada, et pääle „Walküre“ ka operid „Meisterfinger“ ja „Tristan ja Isolde“ Parisis mängitakse; nagu waremalt juba läbiräägitud oluud. „Kui Paris just Wagneri töösid kuulda tahab, siis mänguagu oper „Tannhäuser“ ja tehtagu sellega hääks, mis 30 aasta eest nimetatud operi wastu patustatud.“ Nii Wagneri lese otsus.

Richard Wagneri oper „Walküre“ on parislastele ifka veel meelepärast, ehk teda küll juba sagedasti on mängitud; ühel wiimasel etendusel on 22,000 prantka sisewõetud.

Klawerikunstnik Federewski on haiguse pärast oma Amerika kunstireisilt tagasi tulnud ja Inglismaale elama asunud. Ta on mõne kuu jooksul etesele 18,000 dollarit nüüitelda „sisemänginud,“ aga wiimaks haigeks jäänuud, nii et reisi pooleli jättis ja kodumaale tagasi tuli.

Klariinetikunstnik Pupejchi on nimetatud mänguriista förmiliste sisseeadet parandanud.

Dr. Johannes Brahms, üleilma kuulus helilooja, on 7. lehekuu päewal Siitsilia saarel oma 60. sünnipäewa pühitfenud. Tema 60. sünnipäewa mälestuseks on Wieni muusikafõprade selts mälestus-raha walada lastkuud.

Ungaris on uus tenorilaulja leitud. Wrees, kellel ütle mata ilus ja wägew hääll olla, on ameti poolest kingsjapp; aga eks ta nüüd saa peagi ilma-kuuljaks kunstnikuks.

Carl Maria von Weberi mälestuseks jeatakse Londoni selle maja külge tahwel tema nimega, kus ta elanuud.

Richard Wagneri õde, proua Avenarius, on 2. lehekuu päewal 79 aasta wanaduses ära surnuud.

Rohiline kumb.

Kewadel on rohiline

Smekena kumb,

Meelitateks rohkest' meile

Vinnukesi toob.

Nõmme ja niitu katab ta rüüüd —

Metjas ja wäljal on rõõm sest, oh hüüüd.

Suus oled, kewadene

Rohiline wärw;

Rõõmusta' wõid meie meeli,

Kaunis lootusjäärw

Mäen sind aasal ehk haul, ma

„Etu sul rinnus!“ wõin hõijata.

— a — dt.

Laulu ja mängu leht.

Kuukirja Eesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja A. Hermann.

Ilmuub kuus korda.
Siind aastaks kättesaamiseks 1 rubla, pooltes aastaks 60 kop. — See ära tuua aastaks 80 kop., pooltes aastaks 50 kop.

Tellimisi wõtaw
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadressi tellimise, raha- ja muudele kirjadele: „Dr. A. Hermann Tartus.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Järg.)

Eestlastele ei wõi see mitte üks kätt olla, mis wanadest sumerlastest ja ashyrlastest räägitakse. Meid ja pärawpoolseid Meda ehk Madai rahwast arwab ju weel tänapäew palju õpetlasi Soome- Eesti rahwa ejiwanemlisteks sugulasteks. Päälegi on Sumeri rahwa haridus niisama wana kui näitufeks nende sugulaste hiinlastegi oma; juba 6000 aasta eest on sumerlastel oma jumalad olnud, keda nad palwetega auustasiwad: neil oli päewa-jumal ja kuu-jumal, siis weel naisjumal Ishtar, kes abielu ning armastust kaitstis. Päewa-jumal oli Samas, kelle abitaas oli Anunit; kuu-jumal oli Sin, kellel enesel abitaas. Jumalate isa nimi oli Utar, kellel jällegi enesel abitaas oli. Tuletame meelde, et Eesti wanal jumalal Ukul abitaas Uka oli. Nagu näha, oli siis ka wanade 6000 aasta eest elanud sumerlaste juures juba naasterahwas aini sees peetud, ja nendel oli siis ka armastus midagi wäärt, jesi ilma armastufeta ei ole abielu õieti olemasgi. Ning sumerlased oskasiwad neile ja kõigile oma jumalatele nii südamlisi palweid pidada, kui jeda niüid ristiusu ajal waewalt Laewa Jumalale tuua tahtakse.

Igal pool tahtis Soome-Eesti wana sugulane Sumeri-Ashyria rahwas ka muusikat ja laulu kuulda, jellepärast on tema kuniingatel ka wanal ajal India moodi hulk neiusid olnud, kes laulu ja mängu tegiwad. Kui ka sagebastei mängimine mängumeeste, aga laulmine neiu de asi oli, siisgi tuli ka mõlema jugu seas mängijaid ja lauljaid ette. Ühe pildi pääl on koguni näha, keda end üks Ashyria kuniingas kahe neiu poolest wankril sõidutada lajeb; see oli küll kõige õrnem sõitmisewiis õrnemate sõiduloomadega, keda ial arwata wõib.

Pidudel ja jõõgi-aegadel on Sumeri ning Ashyria kuniingad ja juurtjugu inimesed juba sellel wäga wanal ajal küllalt ära osanud arwata, mis elu lõbujaks teha wõis. Neiu de nooruse ilu ja kaunidus ei puundunud ka nendel ialgi. Iseäranis oliwad noored neiu d kuniingat wastuwõtmas ja terwitamas, kui see kas wõidurikkalt sõjakäigut wõi ka jahilgi koju tuli.

Et Sumeri peiu jüda jelsamal wiisil 6000 aasta eest neiu wastu on tufsunud, nagu jeda praegu weel sünnib, see on kindel. Siimene on armastuse asjades ühets jäänud, kui ka armastamise wiis on teifeks saanud: Muiste ei olnud armastus nii õrnal näol end awaldanud nagu niüid, aga tu u d m u s oli jüdamas otse jeesjama. Ei see olnud ka sugugi halwaks peetud. Sumeri peiu laulis neiu le ja neiu peiu le pea jelsamal kumbel armastuse-laulusid, nagu see weel praegu eestlaste seas wana endise laulu mõjul mõni kord sünnib. Armastus on üks ja ühesugune olnud igal ajal ja kohal. Tema imewägi on inimese jüdan t jäänud, kus jeda waewalt arwata wõidi — ka jään, kus üks jugu teist halwaks pidas ja jurus, on armastus neid itka jöudnud üheteifesele ligistada.

(Booklet.)

Salalikud wiulimängijad.

Tõesti jündinud loo järele.

(Eöpp.)

Rahjuks ei lastnud toants end muidu awada, kui et ta waljusti krantsus, ja see oleks minu sõbrale märku andnud, et ma alles ülewal olin.

Saal tuli mulle praeguleitud salauks meelde, mis pildi taga warjus oli. Seda oli wiski võimalik kõrwalelükata, nõnda et ma tema läbi salaja wiisin toast wäljapääseda.

Wiibimata tegin ma oma mõtte teoks . . . surusin siin ja sääl uksetahwli pääle, efiotja ilma mingijuguse järjeta, wiimaks oli mul ometi õnn. Seinasse ilmus korraga awaus, ja ma nägin kitsast käiku enese ees.

Wõtsin laua päält lambi ja astusin wälja käigu pääle. Ettewaatlikult edasi- sammudes märkasin ma selgesti, et mängijatele ligemale sain.

Eiis pööras käik järsku pahemale poole ja ma seisin seina ees, mis edasitun- gimist ei lubanud. Mängijad oliwad ligemas toas — ainult õhuke sein lahutas meid.

Kui mul enne weel jugu kahelust oleks olnud, et mu sõber mitte kahetseti ei mänginud, siis pidi see nüüd täiesti kaduma — mõlemad mänguriistad oliwad üsna selgesti kuulda.

Ma kustutasin lambi ära, kartes et walgus wast mõne prao läbi teise tupp- tungida wõib ja nii minu äraandjaks saab. Ja see oli mõistlik, et seda tegin, sest wäheste otsimise järele leidsin prao, mille läbi mul võimalik oli tupp- piiluda, kust need imelikud wiisid kõlasiwad. Mängijaid ei saanud ma aga mitte näha. Selle- pärast wõtsin taskunoo ja lõikasain lõhe ettewaatlikult juuremaks; kui sellega korda olin saanud, wiisin ma Edmundi selgesti äratunda.

Tema nägu oli kahwatanud ja awaldas kirjeldamata waimustust. Ta teha oli wähe ettepoole kummargile, filmade pill jälle ülespoole pöördud ja wiibis, nagu näis, ütlemata hellusjega teise mängija pääl, kuna ta wiul poogna õrnal meelitusel tema imelikka tundmuse awaldas; nende pääle kõlas teise wiuli wastus, mille män- gjat ma häameelega oleksin näha saada tahtnud.

Ma tegin lõhe weel juuremaks ja waatasin siis uuesti, aga — ehk küll nüüd terve tuba warjamata minu filma ees seisis — nägin siiski üksnes oma sõpra, kuna aga ometi teisest wiulist kõige kaunimad iluhääled kõlasiwad.

Smelik argtus lõi mulle jüdamesse — muusika oli taewalik, mängijat ei kufagil näha! Ma hakkasin selle nõialiku wäe mõjudust tundma, mille wangistusjes ka Ed- mund oli. Soowastaw waimustus täitis mu hinge ja meeli. . . .

Ma ei tea kui kaua ma sääl nagu koha külge kinninõiutud paigal seisin, aga wiimaks märkasin, et Edmundi filmad kinniwajunud oliwad ja tema mäng waikis. Wiul oli tal kindlasti õla wastu surutud, käsi aga, millega ta poognat hoidis, lamas liikumatalt wiuli keelte pääl. Teine nägemata wiul mängis aga mahedal, peaaegu leinamuusikalisel toonil edasi, ja wiimaks waikis ka tema tasastel kaebetoomidel.

Wiimaste häälte kõlal kustus lamp, mis siitamaani tumeda paistega oli põlenud, ja pimedus kattis tuba.

Ma kosisin oma magamise-tuppa tagasi ja heitsin pooleni minestanult woodisje. Ma panin filmad kinni, aga taewaliku häälte kaja täitis weel minu südant — ma ujusin iluhäälte merel ja jäin siis wiimaks segaste unenägude walda. . . .

Hommikul panin ma ennaft rutusti riidesse ja tõttasin trepist alla. Mine oli söögitoas ja eine juba laua pääl walmis. Ta päris, kas ma hästi maganud ja ütles, et ma näost kahwatanud olla. Ma wastasin, et ma nii rahulikult ei olla puhata saanud, kui muidu.

Selle pääle küsisin, mis ta wend teeb.

„Ta ei ole veel ülestõusnud,“ vastas Mline, „ehk ta muidu küll alati õige warajane on. Wiist on ta tänna kauemini magamajäänud.“

„Ma lähen ja äratan ta ülesse,“ sõnastis mina.

Tõttastin tema toakse juurde ja koputasin. Kui ma wastust ei saanud, koputasin kõwemini, aga ilma parema järjeta. See lugu pani mind mõtlema — ma tegin uske lahti ja waatasin tuppä. Woodi oli puutumata, Edmundi polnud kufagil näha.

Kohtudes ruttastin ma sinna tuppä, kus teda wiimati näinud olin. Üks oli aga lukus. Ma panin juu wõtmeaugu ette ja hüüdsin Edmundi nime, ei saanud aga ühtegi wastust. Ilma pikemalt ootamata pörutasin uske pihhta ja tungisin wägiwallas sisse. . . .

Sääl istus sõber Edmund justament sefamas olekus, nagu ma teda õõse olin wiimati näinud — wiul õla wasta surutud, parem käsi poognaga hääleta keelte pääl. Ta kahwatanud huulte ümber lehwis naeratus.

Hirmus tõde wältus mu pääst läbi — Edmund oli surunud! Tema hing oli siit ilmaft lahkunud, nagu tema muusikahääledgi. . . .

„Waene Mline!“ hüüdsin ma.

Ja sääl kuulsingi kergete sammude liginemist ja ligemal filmapilgul pandi käsi minu käewarre pääle. See oli Mline. . . . Neiu nagu oli weel kahwatum, kui tema surunud wenna marmorivalge otfaefine.

Ma kandfin ta minestanult toast wälja.

*

*

*

Järgmisel õöl walwastin oma sõbra surnuteha sellesfamas toas, kus ta hinge oli heitnud. See wõis umbes kestköö aegu olla, kui Mline, kes terve päew otfa oma toas luku taga oli wiibinud, tafakesti sisse astus. Ma talustasin ta surnu juurde ja jäin tema kätt pihus hoibes tema kõrmale seisma. Häkitfelft läts lambi-walgus tumedaks, hall udu laotab ennast toas laiali, marutuul, mis wäljas terve päewotfa möllanud, jäi wait.

Mline waatas pifarsfilmil minu otfa, ja ma sain tema pilgust aru. Ma surustin tema kätt, ja siis jäime mõlemad hinge tagasihoides ootama. Just kui pehne fewadise tuule tafane sahin käis toast läbi, siis kuulbus tumedalt, nagu suwest kanguseft, wiulihäält, mis pikkamisi ifka ligemale ja ligemale tuli, ja wiimaks täitfiwad tafase muusika lained terwet tuba. Ma tundsin tundmata kunstniku mänguwiisi ära. Mline ei nutnud enam, waid kuulas rahuga päält. Mõne aja pärast tuli nägemata mängumehe wiisi pääle eemalt tafane wastus. Teine mängumees liginest aegamööda, ja nüüd etendastfiwad mõlemad ühestoos kõige ilufamat wiisi, mis iganes furelitu inimese kõrwu on kostnud. Kui nad surnut tükk aega kurtunud ja tagaleinanud oliwad, muutfiwad nad korraga oma mänguwiisi; nad hakkastfiwad trööstima ja waigistama, nad mängustfiwad nii lootusriffalt, nii liigutawalt, et filmapifaraid kudagi tagasihoida ei jõudnud. Ka meie tundjime nende helide kojutawat jõudu, ja kui mäng aegamööda tafafemaks jäi ja wiimaks waitis, siis oli Mline kurbtus wenna surma üle peaaegu juba lepitatud.

Sõnalaufumata istufime surnu juures ja mõtlefime imestades selle üle järele, mis praegu kuulnud olime. Ma tulustasin endale meelde, mis Edmund mulle lofsi kohta käiwaft muinasjutust rääkinud: et sel, kes tema müüribes ärafuri, wõimus pidada olema, maa pääle jälle tagastitulla.

Edmundi põrm kanti leinapifarate ja kirikliste palwete faadetufel matufe-wõlwisfse. Mline kurbtus oli juur, aga ta kandis oma südame-walu kindla meelega. Esiotfa ei rääkinud meie neift imelistest juhtumistest sõnagi, mis me' Mline wenna surma-ajal olime tähelepannud. Mõne päewa pärast aga, kui Mline esimene walu waikinud oli, hakkas ta ife sellest juttu tegema. Tema uskus seda muinasjuttu ja

oli juba enne mitugi korda feda imelikku muusikat Edmundi toas kuulnud. Ta oli selle üle Edmundilt seletust palunud, aga ei ialgi selget wastust saanud, millega ta rahul olla oleks wõinud.

Alline pidi wiibimata siit losjisti äraminema ja teiste inimeste hulgas oma kurwadele mõtetele lahutust otsima, ja mulle sai õnn osaks, pikemat aega tema kaasreisija olla. Alles mitme kuu pärast asus ta jälle oma losji elama.

Järgmine kord, kui ma jälle feda salalikku muusikat kuulda sain, oli minu pulmapäewal — see kord oli mäng ladus ja lustilik, mis rahulolemist ja rõõmu Alline eluforra muutuse ja meie armastuse üle näis tähendada tahtwat.

Weel seisab see losj alles, ja määratud aegadel on nägemata wiituli-kunstnikku selles toas kuulda, kuhu Edmund ärasuri.

Wõistluse-wastane.

Üks kõigeparematest kontserdi-lauljatest oli ühes kallis juures linnakeses, kus ta õhtul kontserdi andma pidi, wõerastemajas korteri wõtnud. Lõuna-laud oli häa ja wein weel parem olnud, ja Dskar Erniz — nõnda oli meie kangelase nimi — istus näiid seljakile sohwa pääl ja — unistas. Sääal — korraga — üks hõbeselge tenori-hääal, mis kõrwal olemas lambris ühte Schuberti laulu laulis, äratas teda ta unenägudest. Haa, mis see oli? Üks hääal, misjuguft ta weel oma elus ei olnud kuulnud, sinna juurde weel ka laulmise osawus ja ettekandmine, mis waimustas ja mida kunstnikkude edewus ülepää wäga harwa lubab. Kas ta mõni wõistluse-wastane oli? Kas see wäike linnake siis tõesti ühel päewal faks tähte oma müüride wahel warjas? Waewalt wõimalik. Wõi eht on ta ainult mõni kunsti-armastaja? Siis wõiks ennemini rahulejääda.

„Üks wõit, ma pean teada saama. Sellel mehel on ju kuld kurgus.“ Wähe-ajal oli tenori-laulja oma edenduse lõpetanud, jalm jalmilt, üks niifama meistrikult kui teine. Lauul hulka kuuldi ka klaveri-kaasmängu, aga nii taja, nii ime konaralt, et see Ernizgale weider oleks olnud, kui teda laul mitte nii wäga poleks waimustanud. Ta lastis peremehe kutsuda.

„Kes elab jälal korteris?“

„Ma ei tea, aunistatud herra. Ta on alles täna siia tulnud ja ei ole enamft weel wõeraste-raamatuse üleskirjutanud.“

„Kas ma ei wõiks selle herraga rääkida?“

„Do, miks mitte? Igauks jaaks feda juureks aauks pidama, ühe nii kuulsa kunstnikuga lähiküla. Wa tahaw tõge selle eest murefeda.“ Kulga rummatustega lahkus peremees wõõra juureft.

Wite minuti järele koputati ufte pihta, ja wäike, peaaegu inetu mees astus fiasse tõendades, et see päew ta elus kõige õnnelikum olla, kus ta juure Erniziga nelja filma all rääkida tohtida.

„Mu herra,“ alustas Erniz, „kas ma tohin teie nime järele küfida?“

„Mina olen reisija, nimega Johann Tammberg.“

Erniz tõmbas sügawalt hinge. Siis ikka paljas kunsti-armastaja.

„See rõõmustab mind wäga,“ wastas ta siis lahkest, „et nii häa tenori-lauljaga tutwaks wõin saada.“

„Teie efsite wäga. Ma ei ole weel ialgi laulnud ja olen päälegi nii ande-waene, et Beethoveni sonati ja Chopini waltseri wahel wahet ei oska teha.“

„Aga kes oli siis teie juures lambris?“

„Pääle teenri ja toatüdruku ei ole minu teada keegi täna weel mu juures olnud.“

„Aga mis pagan!“ hüüdis Erniz kannatamatalt, „siis laulis wift kelner feda ja toatüdruf mängis kaaja?“

„Teie ekkite jällegi,“ vastas väike mees rahuga. „Minu kambri ei ole ühtegi klaverit.“

„Nouh, asi läheb ikka kirjumaks. Kas teie ei mõits mulle jeda mõistatust ärajeletada?“

„Wäga häa meelega. See herra kes enne laulis on Amerikast pärit, nimega mr. phonograph.“

„Mr. phonograph!“ hüüdis Erni ja plahwatas naerma. Siis nii lühikene oligi selle mõistatuse jeletus. Aga ta ei olnud mitte täieline. Nüüd pidi veel kätte saama, kes see kardetaw mõistlus-wastane on, kelle häält phonograph järelelaulnud.

„Kas teie ei mõits mulle ka ütelda,“ algas Erni jälle, kes nüjuguseid südant-sulatawaid toonijid sellesse phonographisje laulnud on?“

„Ka jeda tahan teile ütelda. See ei ole keegi muu, kui — teie ise. Oh ma küll ise ande-waene olen, auustan ma jiski muusikat ja kurnstrikka ja ei jäta oma reiji pääl ialgi mõnda tähtsat kontserti kuulamata. Mii olin ma ka jelles kontserdis, mida teie mõne päewa eest M—s andsite. Ma seadsin salaja ühe phonographi näite-põranda ligidale üles, et teie ilust laulu enesele alalhoida, ja et ma täna kuulsin, teie olla minu kõrwal korteris, siis lubasin ma enesele jeda nalja ja seadsin phono-graphi ametisje, et näha saada, mis õpetatud mehed tõendawad, et keegi inimene enese häält ei pea tundma. Teie näete, et see tõsi on. Ja nüüd palun ma oma julgust andeks.“

Erni oli keeletu imestamise pärast. Ta oli ennast laulma kuulnud, ja — ei tundnud oma häält mitte.

Gottschalki järele W. J.

Suwe wiimne laul.

Weel ehtis roheline wärw igalpool maapinda ja puid ning põõsaid, aga lilled, mis enne aasal ilustesiwad, oliwad terawa wikati all langenud. Lõdude laul, mis enne õhku oma magusa heliga täitis, oli waihinud, ainult siin ja jääl kõlas weel mõni üksti hääl minu kõrwa — nagu mälestus endisest ilusast ajast, minewikust, mis lendaw aeg enese hõlma matnud.

„Möödas . . . möödas!“ jostistasin ma taha, ja mu waade lendas eemale, kus kaunis kaasiti oma latwasid tajakesti kabistas ja wäikest majakest oma hõlma mattis.

Möödas . . . möödas! oh kui raskeid sõnad. . . .

Sääl kaasitu all olin ma üksford oma elu õndsamad tunnid äraelanud — jäält kaasitu alt tulin ma ka nüüd, aga jüda murtud, surmani kurb. Seda, jeda ma armastasin, kelle järele mu hing igatses, jeda ei olnud enam jääl wäikestes majakeses haljendawa kaasitu all — ta oli kadunud, äraläinud — sinna, kust enam tagasitulemist ei ole. . . . Kui raske, kui walus!

See oli ühel ilusal päewal. Ma wiibisin jelle kaasitu all ja waatasin sinawa taewa poole, mille wõlwikit kullane päike oma hiilgawaid kiiresid maapiinnale saatis. Talw oli lahkunud, aga weel ei olnud kujukil midagi rohelist näha; ainult pehme jõe tuuledõhk puhus läbi looduse ja mängis minu juuststega, mis minu neulist rinda mööda paksudes salkades alla weeresiwad. Ma aimasin, et kewade tulekul oli ja mu igatsew rind hakkas tuliselt tufsuma.

Mu waade wiibis lõunakaarel ja wotas jäält igatsusega esimesi kewadekuuluta-jaid. Sääl — — kuula! Üks hääl, weel teine, kolmas! — — Tõesti, mu lootus ei petnud mind: kurekari pitas reas lähenes minule. Weel mõni minut, ja ilus noormees, kewade, libises kuretiwalt alla maapiinnale. Sääl, kus ta jalg maapiinnale puutus, tõusis wiibimata rohi ja lill tärkamisele.

Mu ihaldaw süda põksus palawalt, ma lootsin, et kaunis noormees minule läheneb, aga ma petsin ennast selles lootuses. Minult ühe naeratawa pilgu heitis

ta oma ilusatest filmadest minu päale ja terwitades nikutas ta päaga, siis tõttas ta wiibimata edasi. Kord wiibis ta jalg maapinnal, kord heljus ta puul, kord lehwis ta jälle lahkes õhus ja puistas igaseltki lindusid oma heldest käest lendu. Kus iganes noormees wiibis, sinna ajus rõõm, laul ja lust. Õht täitis ennast linnulauluga, maapind ehtis ennast rohuga ja lilledega ning puud katsiwad ennast kahawate lehtedega.

Ainult mina kahtlesin ja ootasin ning igatsesin. Kuhu jäi ta? miks ei tulnud ta minu juurde?

Sää! — kuula! Raunis laul kõlas mu kõrwa, nii armjasti, nii mahedalt. . . . Ma jäin kuulatama ja rööm ajus mu südamesse ning täitis mu rinda, sest ma sain jellest laulust aru. Need oliwad nooremehe — kewade — hääled, mis elunoorusest, armukewadest ja õndjast armastusest nii sulatawalt ja südamesetungiwalt laulsiwad.

Korruga tundsin ma, kuida kats kätt mu kaelast kiinuhakkasiwad ja keegi sohis- tades mulle kõrwa ütles: „Mu arm, mu elu, mu igatsus! Tule, tule minuga — kiire on kaduma noorus ja ilu.“

Ja ma läksin. See oli lõbus elu, mis ma nooremehe seltsis äraelasin, sest tema, kewade, oli see, kes mind enesele kosis. Ma olin ütlemata õnnelik tema hõlmas, kuid üürilese aja, sest pea lahkus ta minust — jäädawalt.

Lahkudes kahtutas ta mind weel korra — ja siis läks ta, ma kuulsin ainult weel ta laulu:

Villete, lilleke —
 Ära nii hellasti õilmitse! —
 Dieke, dieke —
 Kiire on kaduma kewade!

Wiimaks kadusiwad ta hääled kaugusesse ja ainult pehme tuuledõht silitas weel mu lahtiseid juukseid. . . .

Ma ootasin ja lootsin weel, et ta tagasi tuleb, aga asjata. Aeg on juba lilled aasalt wiinud ja ka minul puna palgilt.

Mööda . . . mööda!

Wanukudes astusin ma suruuaiale, jüda lõhkenud, lootus kustunud. . . .

Ma ihaldasin surra. Ühe haua päale jäi mu film seisatama, jääb õitsetsiwad weel lilled nii lõppakalt ja ilusasti.

Pink seisis haua ees. Ma istusin sinna ja jäin mõttesse. Korruga kuulsin ma nagu tajast lauluheli. Ma tundsin jeda häält. „Tema! tema!“ hõiskasin ma rõõmuga. „Tema kutsub mind!“

Lahkesti naeratas lill minu poole. Kõik jäi mu ümber waitjeks. Ma waatasin puu ladwa poole, jääb naeratas mulle üks kollane leht wastu, ja hauale filmates nägin, et ka lill närtsiwasti oli lõõnud.

Pää langes mul rinnale ja ma õhtasin: Mööda . . . mööda! Kõik on kadum, aga surmast tõuseb uus elu, mida jällegi noor kewade kuretiwalt meile toob.

Lahkuma hakkab juwi, ja tema wiimane laul kostab meile kõrwu, kui pääsukefjed koju poole hakkawad tõttama.

— 9. —

Sõnumid muusika ja muu kunsti elust.

„Wõnnu Eesti lauluseltsi“ sega-, meeste- ja muusikafoor andis wiimisel jaanikuul pühapäewal kauni, rahwale hästi meeldiwa kontserdi Tartu „Wanemuise“ seltsi aias.

Wanemuises saab kättetulewal jügisel Eesti kontsert hr H e l l a t i juhatusel antud.

P e t e r b u r i st teatatakse „Allg. Musik-Zeitung“ile, et Wene walitsusel nõuu olla ülioolides õpetoolid rahwamuusika tarwis asutada. Neude muusikaõpetajate

kohus on rahwafuust rahwamuusikat koguda ja seda niiviisi awaldada, kuda ta on. Wenemaa olla väga rikas rahwamuusika poolest ja sellel teel loodetakse teda õige rohkesti koguda.

Heinrich Scham Budarist, on ühe kirja awaldanud, milles ta seletab, et kunst tulewitus taimetoiduse ja sellest tõusnud elutarkuse põhjusel seisata. Olla koguni wõimata, et *Stricola Zeus'i* ja *Witlo Venus'e* looja lihajõõja olnud. *Michelangelo* ja *Beethoveni* tööd anda lihajõõmifest tunnistust. Nagu *Bismarigi* pääl praegu, nii olnud *Beethoveni* pää küljes selgesti rikkumise jäljed tunda, — mis alkohol sünnitanud.

Bafelis on suur laulupidu olnud, millest umbes 6000 lauljat osawõtnud.

Ungari komponist **Franz Erkel** on 17. jaanikuupäewal 83 aasta wanaduses ärasuruud. Tema esimene ooper, mis aastal 1840 ilmus, oli „*Maria Bathovi*.“ Kõige tähtsam ooper, mis ta loonud on „*Hunyady Laszlo*.“ Pääle selle on ta veel loonud „*Bantbau*“, „*Erzsebet*“, „*Sabolta*“, „*Dozja György*“, „*Brankowizs*“, „*Meotelen hõjüt*“ ja „*Sitwau Ribaly*.“ Mõeldakse talle mälestusjammaast ajutada.

É. Saint-Saëns on ühe uue ooperi loonud, mille nimi on „*Phryne*.“ 13. jaanikuupäewal on teda *Parisis* esimest korda mängitud ja kiitusega wastuwõetud. **Ondriček** on ühe noore wiulukunstniku nimi, kes *Staliamaal* kontfertiidid annab, mida häameelega kuulamas käidawat.

Lauljannale Jenny Lind tehtawat *Londonisje* mälestusjammaast.

Peterburisje on *Prantsuse* ooperimaja sisseseatud.

Lauljanna Materna andnud *New-Jorkis* kaks kontferti, millest elawalt osawõetud. *Maternal* olla väga painduw ja ilus hääl.

Felix Draeseke on uue ooperi walmistanud, millel nimeks on „*Bert-rand de Born*.“

Hans Huberi ooper „*Weltfrühling*“ tulla *Bafelis* warsti näitelawale.

Bafelis peetakse 8.—10. juulini suur laulupidu ära, millest 6000 lauljat osawõtma saawad.

Seda ja teist.

Boieldini häätetegemus. Kuulus helilooja *Boieldin* oli waeste wastu alati väga helde. Selle kauni omaduse kohta on ta ülele oma sõbrale, nimega *Horold*, kõnelenud, et tahtmine waeseid hädatundwaid kaasinimesi aidata, tema sees juba lapsepõlmes elaw olnud. Kord palunud üks lumewalge juukstega wanakene tema käest wäikest armuandi, kui ta alles poisikene ja oma kaswataja orelimängija *Broche* juures *Rouenis* olnud ning selle käest 6 kopikat saiaraha kingitusjeks saanud. Kuttu wisanud ta selle raha, millega enesele maiusjakraami osta tahtnud, wanakese mütti ja ütelnud: „See on kõik, mis mul enesel on!“ Silmaweega wastanud wanakene: „Noor sõber mõtle minu pääle — ja saad õnnelikuks jaama, Jumal õnnistab sind!“ — Ja iga kord, kui kuulus helilooja oma tööde eest näitemajades juurt aau leidnud, tulnud talle *Roueni* wanakese kuju filmade ette, ja ta sõjistanud iseenele: „D, minu kuus kopikat, — minu kuus kopikat.“

Ribe sõna. Kui helilooja *Gretry* ilusa laulelduse „*Richard Löwisüda*“ oli loonud ja see esimest korda ühel kuninglikul pidul kuninglikus kajas mängiti, ei leidnud ta küllalt rahulolemist. See kurwastas heliloojat väga. Aga et kurba kunstiniku tööstida, kirjutas talle *Voltaire* järgmised sõnad: „Suurte meeste kõrwad on sagedasti suured kõrwad.“ Ja *Voltaire* sõnad läkswad ta tõesti täide, sest kui nime-tatud lauleldus pärast awalikult ettekanti, leidis ta rohket kiitust.

Rättema ksmine. Kuulsa *Italia* wiulukuninga *Nicolo Paganini* ja lauljanna *Malibrani* wahel tõusis kord pahandus, millel naljatas aga ka pahandaw

tagajärg oli. Sauljanna oli kunstniku ofawa mängu kohta tähendanud, et selles mitte südamesepe tungiwat laulukäält kuulda ei olla, mille üle natukene kõrt Paganini muidugi mitte häädmeelt ei tundnud. Ta töötas laululinnule igawest waenulust ja kättetajumist. Mõlemad pidiwad warsti selle järele ühel kontserdil oma ofawust näitama. Malibran laulis ainult ühe aria. Selle järele astus Paganini oma wiuliga platši ja mängis passi keele pääl sellesama aria just niiviisi, kuida Malibran ta laulnud oli, mis määratut kiitust ja rahulolemist leidis. Ühe lauljanna pidi auupõllu suurele kunstnikule jätna, kes temale pahandawa passu kriipsu oma kätte-matsumisega oli rehuungist läbitõmbanud.

Kõrged muusikamehed. Palju kroonitud päid ei ole mitte üksnes juured muusikaarmastajad ja edendajad waid ka ise selles kunstis tegewad olnud. Teiste Europa walitsejate seas on ka praegune Türgi sultan Abdul Hamid hää klawerimängija, mis kunsti ta prantslase Dastay'i käest õppinud. Kroonitud türk-lane ei ole mitte Wagneri muusikaarmastaja, ta armastab wanemate heliloojate tööid rohkem. Kui Saksja keiser Wilhelm II. sultani juures wõõruses käis, mängis sultani heitsmeaastane tütrekene, printsess Maila temale Saksja keiserilaulu klaweril ette. Niisamati on Egiptuse kuningas Abbas pascha kaunis ofaw klawerimängija ja ifegi ka Siami kuningas Chrou Suarg mäugida klawerid ning slõtet. Du tõsi, muusika on keel, mida terve maailm mõistab.

Speeralik pill. Maailmatuulus kunstilauljanna Trebelli jõudis oma muusikareisil, mis ta ümber maailma tegi, ka Seltzi saartele (Gesellschaftszinseln). Ta pidi jääb kontserdi andma ja kontserdi sissetulekust lubatud talle kolmas osa, millega ka lauljanna rahul olnud. Teisel päewal saanud ta ka lubatud palga kätte — aga mis? 20 siga, 40 kalkmit, 95 kana, 3000 kokospähalt ja lugemate hukk bananiid, orangshiid ja sitroniid. Süda mis juwid ja weel! Aga kuhu ja waenekene koormaga lähed?

Tõtkem siis lauldes.

Ju kewade meil' tulnud,
 Seft olgu rõõmus meel;
 Et mõõdas talwetuijud,
 Meil kiitust laulgu keel.
 Wõtkem nüüd loojat tänada
 Rõõmsast' lauluga.

Mets kahab haljais lehtes,
 Tuul mängib nendega,
 Dis kaswab kaunis ehtes,
 Pea paisub puhkema.
 Paisu, paisu pungate ja
 Õrnast' õitfema.

Waat', lustil lendab tuwi,
 Ning lõ tõstab häält,
 Pea jõuab tallis juwi,
 Teeb rõõmsaks meie meelt.
 Tõtkem siis lauldes kärmeste
 Wastu suwele.

Emilie Palm.

Pidupäewaks.

Helisege hellad häälled,
 Hellad häälled, kulla keeled,
 Kosite pidul kauniste
 Tungige te', laululaened,
 Laululaened, luulcaened
 Kuuljatele südame.

Laulge wõidu linnufooga,
 Ööpiku- ja lõ-looga,
 Laulge ilutsjema meel! —
 Wõitku mind te' laululugu,
 Mõid'gu õrnem neiusjugu
 Sulama nüü süda, keel.

H. A. Roosmann.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja Dr. K. A. Hermann.

Ilmub kuus korra.
Gind aastas kättesaamistega 1 rubla, poolaas-
tas 60 kop. — Ise ära muu aastas 80 kop.,
poolaas aastas 50 kop.

Tellimisi mõtab
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudele
kirjadele: „Dr. K. A. Hermann Surjewis.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Järg.)

Sumeri rahwa kirjandusest on, nagu üteldud, kõige wanemaid sõnumid maailmas leitud. Õpetlased ütlevad weel nüüdgi enamasti, et nende keel nüüdse Türgi sugu keeltega sugulane on, kuna enam aja õpetlasi ashyrlasi Semi sugu rahwaks arwab. Aga sumerlastega ligidalt sugulane on ka wana Babeli keel ja selle kirjandus. Sumeri ja Babeli rahwal oliwad oma nõia-sõnad just niisamati nagu nüüdgi weel mõnel pool Gesti rahwa seias nõia-sõnu usutakse. Neil oli oma laul ja palwe jumalate poole. Ka ei loetud mitte nõia-sõnu ja palweid, waid lauldi neid, nagu ka Gesti wanu luuletusi aina lauldi ja mitte ei loetud, ja kui ka päält kuulda loeti, siis ikka jäärase heliga, et see otse kõnelaul oli. Just Sumeri rahwa jäetistest on meile maailma kõige wanemate mängumeele kujud ülesleitud, otse mängufoor, kellel sarnadust on praeguste mängufooridega. Üks palwe, mis täitsa 6000 aastat wana, on ka terwelt alles ja käib selle jumala poole, kes on „Utar, En-lila jumala poeg“ ja nimelt nõnda: „Kes on Su sarnane, Sinu, kes Sa metalli murrad ning painutad nagu nahka. . . Sina oled kuningas, kes oma kaju igaweseks loob. . . Sina oled ifand, kes nagu marutuul tuleb, waenlase maa linna müüride lõhkuj. . . oled härg, wõimuse mees, jumalate kangelane, kel ei ole sarnast.“

See on wististi maailma kõige wanem palwe, mis meie ajani on ulatanud, wanem ka kui piibli raamatuse alashoitud palwed, mis küll wäga wanad on ja Jehowale on peetud. Sumeri rahwal on weel hulk palweid olnud, mis meie aja siia üles ei pane, millest siisgi näeme, et sumerlaste haridus weel wanem on kui 6000 aastat tagasi, sest et rahwa haridus mitte lühikestel ajal ei edene, päälegi kui mõtleme, et tol ajal endist haridust ei olnud, mis õppida oleks wõinud.

Armastus ei puudunud selles jumalate teenistuses kugagi, sest et Sumeri rahwas pea kõiki jumalaid arwas abielus elawat. Nimelt oli jumalate ajal abikaas arastuse naisjumal, kelle nimi Istar ja keda ka ashyrlased auustaswad ja kellele nad palweid tegiwad. Nii hästi Utar kui ka Istar saidad palweid, nagu neid meie elawale Jumalale palawamalt ja ilusamalt ei tooda. Neis palwetes on Utar täiesti armastaw isa, kes aitab ja oma wägewust näitab inimeste kasuks, ja Istar täiesti jälle armastaw ema, kes halastab ning armastab ja kõike häao, iseäranis armastust, kaitseb.

Neist 6000 aasta eest usutud jumalate teenistuse kombetest ei ole wististi weel tänapäewgi kõik jäljed kadunud, ja on neid jälgi nii hästi Türgi kui Soome-Gesti sugu rahwa seffa järele jäänud — iseäranis laulus ja mängus. Kuulus Magyari reisija Wámberny, kes ise on Turani sugu rahwast Afiás uurinud, ütleb, et usbegid, turkmanid ja kirgisiid juured muusika ja laulu armastajad on, milles ka armastuse

waimuistatud kiitus ialgi ei puudu. Wambéry on näitufeks järgmise laulu usbegide juust ülespannud: „1) Saupäew tuli mulle mu cypressipuu-sarnane armuke wastu; ta tegi mind segaseks ja metsas hullujaks. 2) Pühapäew sain ma nõrgameeljeks ja kuffuſin uimane maha: ma nägin ta nägu ja pidasin teda hiilgawaks kuuks. 3) Esmapäew jutustasin wiimaks enese südame-saladuse temale, kelle filmad on narziſfillede, kelle paled rooſide, kelle kulmud on wikerkarte sarnased. 4) Teiſipäew sain kütiks ja läſin põllule jalutama; aga langeſin ise neiu ſaagiks ja langeſin ohwriks tema tagasihoidmisele. 5) Kolmapäew jalutas mu iluke nurmel, ööpik nägi teda ning hakkas armastuse pärast haledasti laulma. 6) Neljapäew ütlesin kallikeſele: „Oh kuule ometigi mu nõuu, ſalga oma ſaladus hää ja paha ilma eest.“ 7) Keede alles nägin ta ilu täiesti ja jöin end joobnuks tema rooſihuulte mahlast.“ Nõnda tulikuumalt laulab usbeglane armastuſest, millest lõunene palawus wäljaöögab. Ega ſee ſiis ka ime ole, et nende poolmetſlike inimeste armastus iſe wiimaks peruks wõib minna. Üks üsna ilus pruut on usbeglastel ka, mis juſt kiita tuleb: See on ſee pruut, et noor Usbegi neiu ſagedasti üksnes ſeda noort meest eneſele meheks wastuwõttab, kes kõige iluſamini luuletada ja laulda oſtab, nagu ſeda ööpiku emane kahe iſafega teeb. — Ka kirgiſid waliwad hästi elawad tujud ja wärwid, millega nad armastuſt kiitawad. Üks Kirgiſi laul on nõnda: „Kas näed lund? Minu kallikeſe keha on walgem weel! Kas näed tapetud talle tilkuwat werd? Minu kaunikeſe paled on weremamad weel! Kas näed ſelle põlenud puu tüwi? Minu maguſakeſe juuksed on mustemad weel! Kas tead, millega khani (walitſeja) öppir'd mehed kirjutawad? Mustem kui nende tint on mu neiuſe kulmude ripmed! Kas näed neid öögawaid ſüſa? Zulſema tulega öögawad mu armukeſe filmad!“ — Nõndasugujel kombel awaldab end armastus nende rahwaste juures, kes alles praegu neil kohtadel aſuwad, kus muiste wanal hallil ajal Sumeri, Babeli ja Aſhria rahwas elutſes. (Pooleli.)

Walurikkad filmapilgud.

Saksakeeleſt F. von Kapff Eſſentheri järele D Brunberg.

Oli mõni minut enne kontſerdi alguſt. Mängijad oliwad juba täiel arwul koftutunud ja ſeadſiwad oma mänguriſtasiſid häälele, kuna klaver — kontſert pidi klaverimänguga algama — üsna mängupaiga eesotſas lahtitehtud kaantega ja walgendawate klahwidega ſeiſis. Kuulajate ſeas walitſes weel juur liikumine. Znimeſed tuliwad, otſiſiwad oma iſtmeid ja kõneleſiwad üksteiſega. Kõige peenem ſeltſkond, iſeäraniſ muuſikatundjad, oliwad koftutunud. Siin ſeiſiwad kaks muuſika-aruſtajat üksteiſega juttu ajades, ſääli tuli jälle ühe laialt tuntud helilooja waimurikas nägu nähtawale. Kõrgeſt ſeiſuſest naesterahwad täitſiwad iſtmete eſimeſi ridadiſid, ja nende toredad riided ſärasiwad ning ſätendasiwad lampide walguſes, kuna ſaali tagapool otſas need kuulajad aſetwõtnud oliwad, kes oma ehete toreduſe pooleſt küll mitte üleüldiſt tähelepanemiſt oma pääle ei tõmba, aga kes ſeda ſuurema hoolega kuulawad ja ſellepärast ka tüki wäärtuſe otſustajad on — ſeda kas kiitufega wastuwõtawad wõi ſügawa waitufega ſurma mõiſtawad.

Meüldiſelt räägiti kontſerdi eſimeſeſt numbrist, üheſt klaverikontſerdiſt. Talooja oli alles weel tundmata noor mees, kes oma töö iſe pidi ettemängima. Ta oli ühe kuulſa meiſtri õpilane, ja ſelle auuks wiſtiski wõeti ka tema töö ſiin paigas mängimiſele. Üks kuulſamateſt muuſikakohtadeſt oli ſiin: Riitus ehk lautus, mis ſiin awaldatud, leidis teed pea üle terve Europa.

Seledas walguſes ſärawas ſaalis, kuuljate jutukõmina üle lehwis midagi nägemata, aruſamata: ühe noore kunſniiku õnn ehk õnnetus, kes täna etteastuma pidi, et eneſele wõidupärga teenida.

Juba seisis ta patju eesriide taga, mis kunstnikkude-toa ukse ees seisis ja piilus faalis ootawat kuulajatehulka.

Kui kalgilt ja külmalt istusivad nad fääl! Kui rahulise näoga mängijad oma mänguriistu joonele seadusivad!

Minult tema seisis siin üksi, üsna üksi oma metsikult põksuva südamega, kuumalt woolawa merega, külm higi otsaesijel.

Täht, mis teda siamaani saatnud, mis temale seni õnne näis pakkuma, paistis temale nüüd nagu petlik valgus, mis teda alla hirmnõusse kuristikku meelitada püüdis; kõik waarus tema filmade ees, pörand kõikus ta jalgade all. Midagi ei paistnud temale tõelik ega õige, kui ainult ta oma warišew süda.

Ta oli juba wõitlust tundma õppinud, nimelt seda wõitlust, mis temale kunstnikutee pidi taandama. Teda tahegi waremalt kaupmeheks õppida lasta. Kusgil wäikeses, igawas linnas pidi ta isa poe enese kätte wõtma. Enne seda aga pandi ta päälinna ühte kõrgemasse kaubanduskooli õppima. Wanemad oliwad temale juba waremalt muusikadõpetust lastnud anda, ja nüüdgi weel tahtis ta enmasti jelles kunstis tuis edasiharida. Päälinnas, kus ta hääd muusikat kuulis, mis teda otšata waimustas, tuli tema suur anne äikisti nähtawale. Minult suure waewaga suutis ta õppimist koolis lõpetada ja pidi ühe tuttawa kaupmehe juurde abiliseks minema. Aga fääl tuli elupõbre. Ta soowis muusikat enesele täiesti elukutšeks, aga ehmatanud wanemad, kelle ainuke laps ta oli, seisusid kõwasti selle wastu. Ta wanemad saiwad waewalt sellest eesmärgist aru, kuhu poole nende poeg püüdis. Nad arwasiwad, et see, kes ennas täitša muusikale pühendab, muud ei olegi kui moosikant, klawerimänguõpetaja ehk klaweri häälelejuadja. Poja soow näis neile hullumeelne olewat. Minult tema õpetaja mõjuw abi, siis ühe kuulša meistri otšus, kes tema annet proowis, mitte aga tema palwed ega filmapišarad, aitasiwad teda waimats eesmärgile lähemale.

Ta tahtis jääda, konservatoriumis käia ja häältešeadmist studeerida. Aga aasta aastalt püüdisiwad wanemad teda ikka weel wastumeelse ameti ikšesse rakendada, ja ta pidi wõitkema, enne kui jälle oma eesmärgi poole nihkuma wõis hakata. Wanemad püüdisiwad kõigiti temale hääd teha, kui teda sellesse ametisše sundida tahtsiwad, mis neid jõuakats oli teinud ja mille ainus päršija tema oli.

Ernst sajas selle päranduse kus seda ja teist. Šilma jellela oleks temale, nagu igale teisele noorele mehele, ameti waba walimine lubatud. Mii ei suutnud ta aga enmasti sellest pärandusest eemale hoida, sest kauplemine oli tema isale südame külge kaswanud.

Mis wanemate meelt muuta ja nende arwamist teisele teele oleks wiia suutnud, oleks see olnud, kui Ernsti tööd tähelepanemist oleks leidnud. Seni ajani oli ta ainult mõned tükid klaweri jaoks loonud ja neid oma kulul trükkida lastnud, kuid see ei mõjunud wähematgi wanemate arwamise kohta. Nüüd tahtis ta ühe korraga suure jammu edasiastuda, ja selleks oli ta suure neljajärgulise klawerifontšerdi loonud.

Ühe joonega oli ta selle tüki kirjutanud, päewad ja ööd ta juures waewa näinud. Wiis ja wiisi muutused ei läinud tal meelest, nad peletasiwad temalt une ja söögisu. Töö läks ladusasti ja kergesti edasi: šagedasti oli, kui ütles keegi talle wootšid ette. Ta ei wankunud, ei kahelnud, waid töötas ühtelugu edasi — ta šelas nii ütelda töös. Alles siis, kui tükk walmis oli, jäi ta pikkamisi kaineš.

Kui hirmus raste on kuulsufeta inimesel šarnast suurt waimutšööb oršestri kašmängul nii tähtšal kohal ilmutamisele toimetada. Oles ta ühe tüki ainult klawerile loonud, siis oles ta seda ühel ehk teisel paigal üššigi mängida wõinud, aga nüüd? Et oršestrit palgata, selleks ei olnud tal jõudu, sest wanemad jäiwad oma abiandmise aegajalt ikka kšsimats, kui näginwad, et poja püüdmiseš šoowitud wilja ei tahtnud kanda, ja Ernst, kahelümnekolme-aštane noormees, tundis häbi, wanemate armust elada.

Siimeje rõõmurikka tööaja järele algas lootusetu murverikas aeg. Uus pööre tuli elule, kui ta ainult siimeses elus. Ta kuulis ühte ilusat, noort, aga juba kuulat lauljannad kontserdil esimest korda. See laulis Schumanni ilusat laulu „Maee arm ja elu“, ja Ernst tundis ennast nii ülendatud ja waimustatud, nagu ei oleks ta ialgi enne neid laulusid kuulnud. Wastupanemata wõimuga ajus armastus tema nooresse kaitsmata südamesse. Lauljanna oli õrn walgewereline naesterahwas, nõidusliste filmadega ja kullakarwa juustega. Iseäraline nõidusline wõim seisis tema laulus, ehk küll hääl wäite ja näitepõranda tarwis liiga nõrk oli. Wastu järele läks tal korda neiu Selinaga — nii oli lauljanna nimi — ühel kontserdil Wagneri selfsis, kus Selina kaasa laulis, tutwaks saada; ja tal sai koguni õnn osaks Risti lauludele, mida neiu laulis, klaweril kaajamängida. Selina naeratas sõbralikult, kuna ta laulis, ja pärast ütles ta:

„Ma walin enesele ikka ühe, kellele ma ennast ainult arwan laulma. Nii kaotan ma kartuse. Täna walisin ma Teid, ehk Teie küll just mitte kuulajate seas ei seisnud.“

Ja nüüd oli Ernsti süda täiesti wängis.

Seniajani ei olnud ta weel mitte enese jõudu naesterahwaste südamele kallal katsunud; ta püüdis täiesti ihust ja hingest enese eesmärgile jõuda, ning ei olnud tal sellepärast aega teistele ihadele maad enese südames anda. Ka ei pidanud ta ennast ilusaks, ehk ta seda küll oli. Nüüd korraga leidis ta julgust, mehisust, ta sai jutufaks ning arwas ta kindlasti arusaawat, et ta Selinale meeldis.

Ta lootis wastuarmastust, ja päewpäewalt kaswas ta lootus. Kirglibed armastuseleegid noore lauljanna wastu täitfiwad ta südant. Seniajani oli ta jawnast armastust ainult luuletajate aatekujutusteks arwanud, aga nüüd armastas ta ise nagu mõni Wagneri näitepõranda kangelane elu ja jurma pääle!

Selina mängis temaga päewad läbi klawerit, narris teda ja tegi temaga nalja. Kord tahtis ta ijegi temale oma klawerikontserdi ettemängida. Sääal muutus neiu tõsiseks, ta filmad hakkasiwad särama ja pühalikul häälele, mis hariliseft naljatamisest nii hoopis teistwiisi kõlas, kuulutas ta noorelemehele suurt tulewikku ette. Ja ta lastis ijegi seda sündida, et Ernst rõõmujoowastuses tema huultele palawa muju surus.

See oli nüüd tõesti oodatud juur pööre tema elus. Sellest filmapilgust jaadif paistis temale kõik uues walgukses: ta ise, kunst ja terve maailm. Nüüd pidi ta oma eesmärgile jõudma, ta pidi, sest kudu oleks ta muidu armastatud neiu omale saanud mõita! Selinal oli kuulus nimi, tema ei olnud weel midagi. Tema töö pidi päewawalgele tulema. Iga kahtluse idu kadus tema hingest. Ta jooksis niikaua oma palwetega selle meistri südame kallal tormi, kes waremalt tema annet proowinud ja kes teda seni õpetanud oli, kuni see wiimaks teda juure kontserdimaja muusikajuhatajale soowitas. Ka siin pidi ta weel palju paluma ja oma kõneõjawust tarwitama. Oli temal nüüd kordaläänud, kuulsate meeste südameid liigutada, wõi kõneles töö tema eest — küllalt, ta kontsert wõeti mängimiseks wastu. Wõpmata rõõm oli esimene tundmus, mis ta südant liigutas. Weel ei mõtelnud ta selle pääle, et ta töö oleks wõinud laidetud saada, waid ainult selle pääle, et ta muusikapõllul töötajate esimestesse ridadesse astub. Wanemate wastupanemist murda ja Selina enesele mõita, oli ta eesmärk. Selina ei ei oleks siis mitte häbenenud pruutunud tema naefeks saamast.

Aga weel seisiwad tal raskeid katseid teel ees. Tema helitöö ettekandmist liikati ühe päält teise pääle, ja Ernst pidi wiimaks ijegi oma lootuste täideminemise üle kahtlema hakkama. Wististi leiti tema töö nõrk olewat, wististi taheti teda ainult tühjade lootustega petta! Ja Selinale ei julgenud ta enne oma armastust tunnistada, kui ta kuulsust oli äcateeninud. Iga päew wõis rõhkesti ihaldatud ja lugupeetud neiu temale igawesti kaduma minna. Ka wanemad ei uskunud loodetud juurt

filmapiisku enam, nad saidwad pahajeks ja rahutuks. Tema olek oli halw, palju halwem kui siis, kui tal weel kindlat lootust ei olnud.

Sää! ilmus korraga kontserdi eeskawa, tema helitööga kõige eesotsas. See oli rõõmuehmatus, aga ometi ehmatas! Nüüd seisid oodatud suur tund ligidal! Kuda ta süda nüüd juba meisfikult ja palawalt tulsus! Palju, palju seisid selle ainuteise tunni taga warjul, mitte wähem kui tema terve tulewit. Kui ta töö nüüd läbi oleks kuktunud, siis ei oleks ta enam midagi parata wõinud, waid ta oleks kauplejaks pidanud hakkama oma wäikeses kodulinnakeses. Ja kuda oleks ta siis weel Selina enesele naefeks loota tohtinud?

Esimene orkestri proow surus ta lootused maha. Kui palju näis talle tema kontserdis tume, arusaamata ja mõjuta olewat, mis esiotja kodusjes toakeses nii ilus ja kohane paistnud. Kõige päält ei olnud tema oma mänguga rahul. Ja ometi, kes oleks wõinud tema kontserdi paremini mängida, kui ta ise? Selina aga, kes kord temale suurt tulewitku ettekuulutanud, näis seda kuulutust sootumaks uuustanud olewat. Ta rääkis nii külmalt tema tööst. Ei wõida ialgi ette teada, kas farnane töö kiitust wõi lautust leiab; ta pidada ennast ja weel rohkem harjutama, ruttu mängitawad kohad ei tahta hästi kõlada. Selina sõnad käiswad Ernstil kui kaheterane mõõd läbi südame; nii ei kõnele armastus.

Ilus lauljanna oli kannatuse kaotanud ja ei lootnud enam noore kunstniku töö kohta kiitust kuulwat.

Ka täna, kus töö oma meistriks kas auupärija ehk hukatusse pidi tooma, ei olnud neiu teda kodu fugugi oodanud! Täna, kus ta selgesti teadis, et Ernst tuleb, et ühtgi armurikast sõna ta huultelt troostiks kuulda! Ta oli neiuks igapäijeks jäänud, ja kui ta tööl soowitud tagajärge ei ole, siis ei saaks Selina teda fugugi enam tundma. Lauljanna ei olnud mitte Magdalena, kes Isfandale Wolgatale järele läks.

Sää! seisid ta nüüd ja ootas filmapiisku, mis teda wälja Klaweri ette kutsus. Ta ei uskunud enam enese soowide täideminemist, ei uskunud enam enese õnne. Nagu raske koorem lasus iseäralik aindus tema hinges juba mitu päewa. Suur, palawalt ihaldatud tund näis temal nüüd, kus ta kätte jõudnud, rikunud, inetu ja kole. See edasi-tagasi-woolaw, sumisew rahwahulk, kuda pidi see tema mõtetest ja tundmustest aru saama?

(Poofeli.)

Mõtted laiali.

Möödaläinud aastajajal oli kaks kuuljat helikunstniku, kelle mõtete alatine laialiolek igal pool tähelepanemist aratas. Need kunstnikud oliwad: F r i e d e m a n n B a c h, kuulsa Johann Sebastian Bach'i kuulus poeg, ja G e o r g B e n d a, ühe kunstnikuperekonna tähtjas liige. Nende meeste imelisest iseeneise äraunustamisest trütime ainult paar näitust ära.

Kui B a c h Halle linnas organistiks oli, tuli sagedasti ette, et ta kirikusse mängima-minemise äraunustas, seni kui perekahwas talle jeda meelde tuletas. Mõnikord läks ta küll kirikusse, läks ühest uksest sisse, tuli teisest aga jälle wälja, läks kodu ja istus jälle Klaweri ette, nagu ei oleks teda kirikus tarwisgi. Et ta iseeneise äraunustamisest aru sai, sellepärast andis ta sagedasti orelil wõtmed tuuletallaja kätte, et see teise mängija muretseks, kui Bach ei ilmuks. Kord juwiste püha ajal töttas ta kirikusse, aga istus naeste poole pääle ja jäi mõtlema. Kui kirikutellad wait jäiwad ja orelimäng algama pidi, waatasiwad kõik ümberringi ja näitafiwad käge. Bach tegi sedafama ja sõnas iseeneises: „Kuhu see mängija ometi täna peaks jääma!“ Nii oli ta iseeneise äraunustanud.

Kui Bach Berlinis wiibis, siis kutsuti teda sagedasti printsejs Amalie poole mängima. Nimetatud printsejs oli ise ka suur mängija. Kord kästis printsejs enesele

tasfi theed tuua, kuna Bach mängis. „Mulle ka üks tajs,“ ütles Bach, ilma et mängu olets seisma jätnud. Kirnberger, printsejs Almalie kooliõpetaja, seisjs Bachi tooli taga ja tahtis emast „surnuks naenda.“ Printsejs aga sõistas talle kõrwa: „Armas Kirnberger, see on Bach!“ Thee toodi ja printsejs Almalie ulatas selle ise oma käega Bachi kätte. Bach wõtab tasfi liibedalt tänades üle õla wastu ja jooß thee ära. Sellepääle sõnab ta: „Thee on hää, siin on tajs!“ ja ulatab tasfi jälle üle õla printsejsi kätte tagasi, kes ta naeratades wastuwõtub, et jälle ilusat mängu kuulata. Bach oli koguni äraunustanud, kus ta oli.

Weel kenam oli lugu Benda'ga. Näituseks oli ta oma abikaasaga ärawääkinud, et teda komponeerimise juures mitte ei tülitataks, waid talle lõunafööß kirjutuse-tuppa toodaks. Kord oli pool praetud kana ahjukappi pandud. Kui Benda seda wiimaks nägi, ütles ta — uskudes, et teise poole kana juba äraõõnud — iseenejele: „Palju on palju; ja oled juba poole kana äraõõnud ja tahad nüüd ka teist poolt äraõõnna! Ei — parem komponeerin!“

Benda abikaasa sureb ära, ja Benda istub klaveri ette kõike oma kurbtust toonidesje walama. Wiimaks tuleb talle meelde, et abikaasa surma ka tutwatele peab teada andma. Ta tõuseb üles ja läheb teise kambrijsje, juba ukse pääl hüüdes: „Mis sina arwad, mu armas?“ Nüüd filmab ta abikaasa surnuteha ja uuesti tõttab ta klaveri ette tagasi, et otse südantsulatawast kurbalt mängida.

Ühel õhtul oli Benda näokattepidul. Et tal näokattega hää liikuda ei ole, wõtab ta selle eest ära ja hoiab käes. Korraga tuleb talle üks tuttaw wastu, tereatab teda ja ütles: „Do, Leie olete ka siin, herra Benda!“ Benda, kes usjub, et tal näokate ees, wastab wõõra häällega: „Olete eßfinud, mu herra, palju eßfinud! Arwake paremini!“

Sõnumid muusika ja muu kunsti elust.

Tuttaw lauljanna, neuu Linu Tamm, on tänawuse suwe jooßsul mitmel pool meie kodumaal kontsertijsid andnud, mis igal pool juure häameele- ja kiitusega wastu on wõetud.

Neiu Miina Hermann, tuntud orelikunstnik, kes mitmel pool meie kodumaal orelikontsertijsid on andnud, wiibib sel suwel Saksamaal kontserdireisil.

„Wanemuise“ seltsi aias oli 15. lõikusekuu päewal suur rahwapidu, mis üsna kaunis oli. Iseäranis tähelepanna oli see, et enamasti kõik laulud, mis ettekanti, Gesti oma meistrite komponeeritud oliwad. Sügise poole on seltsamal seltsil nõuu, Gesti kontserti toime panna. Hääd edu!

Gestlaste wabastuse 75-aastasets mälestusepäewaks Wabastajate Wene Ijaaride auuks tahawad meie linna kaks Gesti seltsi, „Wanemuise“ ja „Gesti käsitööliste abianmise selts“, tulewal aastal suurt Tänu- laulupidu ärapidada. Subapalunise kiri on juba mõne nädali eest Ülemale poole äraõaadetud. Pidu tahetaks tulewa aasta jaanikuul Taaramiel endiste laulupidude wiisi järele kolme päewa jooßsul ärapidada. — Eßimesel päewal tuleks: waimulik kontsert, teisel: ilmalik kontsert, kolmandal: wõidulaulmised. Önnelikku kordaminemist.

Anton Rubinstein, kes mitu kuld Italias oma haige poja juures wiibis, on oma waimuliku laulelduse (ooperi) „Kristus“ walmis teinud; Rubinstein peab „Kristust“ oma tähtsamaks sünnituseks. Sõnad selleks ooperiks on prohweßsor Bulthaupt loonud. Selle lehe ilmumisel wiibib R. Dresdenis.

Berdi uuema laulelduse „Falstaff'i“ eßimeje etenduse kohta Mailandis tähendab Rud. Berger järgmist: „„Falstaff“ on meistritöö, milles palju iseloomulisi peensusi, dramatika wõimu ja waimuwäge on, aga tal puudub wägi, mis kõikide südamed wõidaks.“

Klindwarti muusikakool ja Scharwenka konservatorium Berlinis on ühendatud. Juhatajateks on: Ch. Scharwenka, Fern. Genß ja Dr. Goldschmidt.

Wagneri lauleluse „Walküre“ kuus etendust Pariisis on 124,000 pranka fiskeetonud.

W. F. Flawatsch on Chicago maailmanäituse muusikamajas kutsutud wõõrastele kontserdi andnud. Ta leidnud suurt kiitust.

Margarethe Essfert, noor klaverikunstnik, on väga suure kiitusega Londonis mänginud.

Mailandis andnud üks festsfond isefuguseid kunstnikkusi kontserdi. Nad wilistanud ühe- ja mitme-häälelisi tükkisid Verdi ja Mascagni laulelustest ning leidnud suurt kiitust.

Clevelandis, Ohios, olnud hiljuti kahetümnesseitsmes neljapäewaline rahwa-laulupidu. Laulukooris olnud 3000 häält; pääle selle veel naestetoor 1000 ja lastetoor 4000 häälega. Orkestris olnud 150 mängijat. Geskawas seisnud ka Heinrich Büllneri auuhinnaga kroonitud töö: „Uus maailm ja Christoph Kolumbuse maaletolek.“ Tükk kantud meistri enese juhatusel ette ja leidnud väga suurt kiitust.

Bahreuthis on juba nüüd proowid tulewal aastal jäl ettekantawate Wagneri helitööde, iseäranis aga „Lohengrini“ tarwis alanud.

Dresdenis on kuulus kapellmeister Riccius, Frankfurdis baritoni-laulja Georg Heine ja Rotterdamis kuulus orelimängija ja helilooja F. W. Liķa auarastunud.

Smetana naljakas lauleldus „Die verkaufte Braut“ (müüdnud mõrvoja) mängiti Berlinis suure kiitusega.

Orlando di Lasfo mälestuseks peetakse tulewal aastal leheküül Münchenis pidu. Bidul pandakse iseäranis wana muusika pääle rõhku.

Wieni teatakse tulewal aastal Mozarti auusammast, mille plaani prohwešsor Filzner walmistanud. Auusammast awatakse tulewal aastal ja ta maksta 80,000 kuni 90,000 gulbnat.

Ignaz Erdelhi, üle maailma kuulus muštlaste mängukoori juhataja, on ennast Pestis rewolworiga mahalastanud. Erdelhi sai juba üheteristümne aastafelt kui tubli wiulimängija kuulsaks.

Loujannes awati Prantsuse helilooja Louis Abram Niedermeyeri auusammast.

Mons'i linnas pühitseatakse tulewal aastal kuulsa muusikamehe Rolande Lattre 500-aastast surmapäewa väga suurel wiisil.

Kuulsa wiulikunstniku Pablo de Sarasate sündimiseaja külge Pamplonas on mälestustetahwel järgmise seeskirjaga teatud: „Selles majas sündis 10. märtsil 1844 Pablo Sarasate y Navascues.“

Üks India printsejs saab lähemal ajal Londonis laulma. Printsejs on Delhi kuningamaja wõju, ja tal olla ütlemata hää ning ilus hää. Printsejs Achmadja — nii on noore kunstniku nimi — on oma sugukonnast ainukene liige, kes ristiustu wastuwõtnud.

Londonis on klaverikunstnik Paderewski kontserdi andnud, mis 5000 naelsterlingi fiskeetonud. Ta pidanud üheksa torda kuuljate soovil wäljatulema, ja igatord mänginud ta kuuljatele meelehääks, kuni wiimaks tema asjaajaja kartuses, et ta enesele liiga teeb, klaveri ärawiia lastanud.

Nende päewade sees on kaubamaja Buttici ja Simpsoni poolest Londonis mitmed kallid mänguriistad, mis kadunud Peter Madrelli ja J. Williams'i omandus olnud, enampartumise teel äramüüdnud. Üleilbdine fiskeetulek olnud 84,000 marka. Ühe Antonius Stradivariuse wiuli eest makstud 10,000 marka, ühe Carlo

Bergonzi wiuli eest 7000 marka, F. B. Buillaume wiuli eest 680 marka, Gragnani wiuli eest 480 marka, Supot'i wiuli eest 1740 marka, ühe Testore violoncello eest 1000 marka, ühe Tononist walnistatud wiuli eest 560 marka. Waata, mis hinda mänguriistad maksawad!

Doperilauljanna, neu Bianca Bianchi, kes kuni 1895. aastani Budapesti ooperis lepingu järele peab laulma, mõtlewat end jäält lahtiwotta ja Müncheni fojatheatrisse juba tulewa aasta sügisel laulma minna.

Lauljanna proua Peppina Calligars'e isetapmise katse teeb Italias palju tolmujärgi ja sekeldamist. Lauljanna on õnnetu armastuse põhjusel Genuas kihwti mõtnud ja on selle järelduffel raskesti haige. See isetapmiskatse ei ole tal mitte efinene; mõni nädal tagasi kukutas ta end Benedigus merde, kust ta aga digel ajal wäljatõmmati. Nais Peppina on Mareca ooperetti-selksi primadonna (efimene laulja) ja ostab oma nõiduwa häälega kõigi kuuljate meeli wangistada.

Richard Wagneri heli-tööd on hiljuti üheks profesjits asja andnud, nimelt Mailandi kirjastaja Ricordi ja selle kirjastusekoja endise omaniku Succa wahel. Ricordi uskus oma lepingu põhjal, mis teda Succa kirjastusekoja omanikuks tegi, ka kõigi Wagneri ooperite omanikuks jaanud olewat. Selle wastu panawat aga Leipzigi Breitkopf ja Härtel, Berliini Fürstneri ja Mainzi Schott & Co. kirjastusekojad, nii et Ricordi neile wahetajumist pidi maksma. Selle eest nõudis Ricordi Succa käest kahjutajumist ja palus, et selle asja kohta kolm wahetohunnikku walitaks. Proua Succa protesteeris selle wastu ja kohus tunnistas ta süütaks. Nüüd on kõrgem kohus selle otjuse ümberliskanud ja käseb wahetohunnikkuks walida, kelleks siis ka waliti adwokaadid Casanova, Rusconi ja Carabelli. Saab kuulda, kudas lood lähewad.

Seda ja teist.

Thalberg ja Malibran. Ernst Legouvé jutustab oma hiljuti wäljatulnud „mälestustes“ järgmise huwitawa loofese: Oma teise pulma päewal palus Malibran Thalbergi, kes pulmapööraсте seas oli, et ta mõne tüki klaweril mängiks. „Mina, Teie ees, madame?“ hüüdis Thalberg. „selle pääle ei tohi ma mõtelbagi; olge nii hääd, laulge Teie!“ — „Seda ma ei tee!“ wastas lauljanna, „ma ei ole täna mitte Malibran, waid päewawaewast wäsinud naene, kellel kofutust tarwis on. Kofutage mind oma mänguga.“ — „Kui teie laulate?“ — „Minu laul oleks hirmus!“ — „Seda parem minu meelele.“ — „Digu, Teie tahate, ma laulan.“ Ja ta laulis, laulis just nii, nagu ta ettekuulutas: hirmus halvasti! Ta hääl oli kare, tundmuse raafugi ei olnud selles tunda. Sjegi ta ema tundis seda ära ja nurises, et ta fedawiisi laulis. „Mis ja tahad, emake?“ wastas Malibran, „inimene peab elus ainult üksford pulma — kunda wõib ta jääl laulda?“ — Thalberg, kes ju sel päewal mitte abielusje ei heitnud, istus klaweri ette ja mängis nii ilujasti, nii õrnasti, nagu ta feda weel ial ei olnud teinud. Mängu ajal hakkasiwad Malibräu'i põsed õhetama, filmad särama, ja suu läks tal kuulataades wahje lahti. — Kui Thalberg lõpetas, sõnas Malibräu: „Smelit! Aga nüüd on ford minu käes!“ Ja ta laulis, laulis imeilujasti, laulis nii, nagu ta weel ial ei olnud laulnud. Thalberg kuulas päält ja ei fuutnud muud ütelda, kui „oh madame, oh madame!“ Kui laul waitis, sõnas ta: „Nüüd on ford minu käes!“ — Nii laulsiwad ja mängisiwad nad hulga aega. Jutustatakse, et Malibran enne ega pärast nii ilujasti ei olla laulnud, kui sel oma pulmapäewa õhtul Thalbergi juuresolemilisel.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja väljaandja Dr. S. A. Hermann.

Ilmub kuus korda.
Sind aastas kätteaatmisega 1 rubla, pooles aas-
tas 60 kop. — Ise ära tuua aastas 80 kop.,
pooles aastas 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise-, raha- ja muudele
kirjadele: „Dr. S. A. Hermann Jurjewis.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Särg.)

Enne nimetatud kuulus Ungari õpetlane Wambéry näitab oma reisi-kirjades Keisi-Astias „Tatari-Türgi rahwa loomu-algne haridus“, kuda see üsna tõsi on, mida ta siin kohal oleme meelde tuletanud, et nimelt harimata loomujärjel seiswad rahwad luuletamist ja laulmist ühets asjaks peawad, nagu jeda meie Gesti rahwagi juures on peetud ja weelgi mõnel pool peetakse, kuhu haridus küllalt ei ole jõjunud. Wambéry ütleb nimelt: „Ühetaoline rohulaan paneb inimest seespidi jeda rohkem mõtlema. Keisi-Astia kõrge tafandiku noor karjane saab luuletajaks ja lauljaks, kui ta noort neiud armastab tüdrukut, keda ta meel igatsseb, meelitab ta enesega luuletama ja laulma, ja siis tekiwad kassikõned, mis tihti täis luulelist wõimu ja ilu on.“ Sedasama kirjutab akademikus Radloff Peterburis oma raamatus, mis 1870 on trükitud: „Rahwa-kirjandus Türgi tüwidel Wene Astias.“ Ühes kirjgside rahwa-lugulaulus hakkab kangelane tüdrukuga wõidu laulma; ta wõidab neiu ära. Selle järele tuleb samane wõidulaulmine teise tüdrukuga.

Kõik need laulud seisawad nii hästi inimliku loomuse, aga ka ajalugulisel põhjusel. Ei ole nad ka Gesti rahwalegi wõõrad, sest ka meie rahwa eememüütsed jutud kõnelewad wõidulaulmisest peiu ja neiu wahel, ja mõnel kohal Gesti pulmadel on weel praegu säärane pruuk alal.

Meie teame ka piibli sõnumiteist kuningaga Salomoni kohta, et temagi, kes ka Sumeri, Babeloni ning Assyria rahwaste hariduse mõju all seisis, laulis: „Kõik, mis inimese hing wõib ihaldada, on mul olnud, mängumehed ja mänguneid, wiina ja laulu.“ — Kaugemal naabruses Taga-Indias Birma riigis, Bangko'i linnas, mängiwad üksnes naesterahwad näitlusi ja laulawad selle juures õige kenasti. Näitluse siju on, kuda üks India kuningas-emand oma meest leinab ja surmuse elule äratada püüab. Naesterahwa-koor laulab ühte puhtu: „Tõuse jälle üles! Ära uuesti elule!“ — Sellest näeme, kuda naesterahwas elusse mõjub.

Ühel maakohal ja naabruses on Astia rahwad üks teisesse luuletuses mõjunud, muidugi teada siis ka armastuse-laulude poolest, kui ka need rahwad, kes endistel aastatuhandel elafiwad, ifka on pruutide ja laulude põhjendajad olnud.

Selleljal põhjusel seisab ka nimelt endise ja praeguse Persia rahwa luuletamine, mille ilusam õis ka siin armastuse-laulud on. Persia rahwa ülem jumal oli Ahura-mazda, ja nende ülem naisjumal, inimliku ilu ja looduse õnnistuse kaitseja, Anahita. Wiimasele oli kõige südamlikum palwe see, et ta noortele tüdrukutele sirged moekad mehed kingiks. Et Anahita meel õige heldeks lähets, üteldakse temale ilusaid meelituse-sõnu: „Sa seisad ja sammud, oh Anahita, ilusa tüdrukut näol, tugewa, sirge, kauni kaswuga, wõõ kõrgel wõõl, suurt jugu kannust, kallis alusriie

ümber, rikkasti tititud, kullaga läbikujutud, rinnad ümmargused, armsad näha". . . jne. Seda jumalat arwati ka kaitsemist andvat võõraste, meesterahwaid eeskawatate tüdrukute wastu, keda ka Persia taewas weel üteldi olevat peri'de nime all. Jumalat Hauma'd paluti nõnda: „Ahwatlewate neiude ihu wastu kaitse meid, kuldne Hauma, sest nende naesterahwaste meel on kahtlane, nagu marust piitsutatud pilw!“

Just nagu muisthes Persias peri'd, nii on ka nüüdses weel heljuneid olemas otse muistest moodi. Need heljuneid ei laula ega mängi, waid hüppawad ja heljowad ja püüawad enese keha ilusate liikumistega ja iludusega päältwaatajate meeste meeli segada, mis neile fagedasti ka korda läheb. Need heljuneid tulewad Persiasse Kurdistani-maalt, neid lastakse perslaste naestetotta fuurt jugu meeste abitaasadele hüppamifega nalja ja löbu tegema. Heljuneid faawad fagedasti oma hüppamife eest fuurt hulka raha, teewad Persia prouadele löbu, aga petawad mõnigi lord ka nende mehed ära! Palawa-wereline perslane armastab nii hästi tantju kui naesterahwast ennast ja ei waata kulu pääle, mis jee temale teeb. (Booleli.)

Walurikkad filmapilgud.

(Eöpp.)

Speäraliku teritatud pilguga arwas ta igatihest arusaawat. Need herrad fääl oliwad wististi kaupmehed ja kõnelesiwad hombsest rahahinnast. See ilus musta werd naesterahwas pumases fametilleidib kannatas nähtawalt fuurt igawust; wististi arwas ta: „Oleks ometi klamerikontsert juba möödas. Kes on jee Ernst Helmers? Kui mitte pilek waremalt 'poleks äraostetud olnud,“ jeda õhtut oleks tõesti paremini wõinud möödafaata. Need kaks wana naesterahwast räägiwad wististi mõnda kolmandat neljandat taga, ja jee noor mees filmitseb wististi mõnda iludust esimejel platfil.

Ja nende inimeste käes seisib tema faatus! Oh, kuda kõik nii lootuseta paistis, nii koguni lootuseta! Üksaimuline inimene oleks üheainja pilgu läbi temale julgust wõinud jagada — kus wiibis ta? Ta pidi ühel alumisel sohwaistmel olema. Sääb ta on! Kuda jee kobe temal hingest läbi käib! Ja ta naeratab, aga mitte temale, waid ühele teisele. Kes on jee suurte juukstega noor mees tema kõrwal? Ta tuleb Ernstile nii tuttaw ette. Ja Ernst arwab ka, et ta teda nüüd päewapiltide järele äratunneb, mida ta näiteafendel näinud: jee on üks kuulus Norra wiulukunstnik, kes mõne päewa eest kontserdi andmifeks siia sõitunud.

Selina pidi tema kontserdil kaasaaitama; juba waremalt oliwad nad kusagil kontserdil ühes etteastunud. Selina oli nii waitue, kui nooreft norralasest hiljuti temale räägiti.

Ja walgufiirusega fai Ernstile kõik selgets, päewaselgets. Selina, kes tujukas, kergemeelne oli ja ennast kudagi wiisi Ernsti külge koidetud ei tundnud olewat, pööras temale selja ja algas norralasega, kes ehk juba waremalt tema südamesse mõjunud oli, uut sõprust.

Nüüd käänafiwad nad ennast seinamurga warju ja fofistafiwad üksiteifega. Eöpp-mata raske waluhooq lõhestas Ernsti südant. Selina oli temale kadunud, jäädawalt, igawesti kadunud! Kõik hääd waimud oliwad temast taganenud; ta tundis ennast nagu maapõhja wajuwat. Kõigepäält oleks ta jalamaid põgenenud, ükskõik kuhu. Aga praegu löi temale koorijuhataja käega öla pääle, temale julgust soowides. „Julgust, julgust, noor sõber!“

Ja Ernst tuitus uimastelt wälja. Tuhandete lampide hiilgaw sinakas walgus tahtis teda nagu äraaneelata, ja kõnelemine kuuljate seast kostis nagu hirmsa metfalife mõirgamine kõrwu, kes teda lähemal filmapilgul allaneelata ahwardas. Ja nüüd jäi kõik wagajeks, jumawaitifeks.

Koorijuhataja oli oma taktifepi ülestõstnud. Klaveri walged klahwid paistfiwad temale ahwardawalt wasta. Ernsti südamesse ajus tundmus, nagu ei oleks ta ial enne klaveri klahwid näinud — ja ta ei teadnud, kuda algama pidi? Ta ei teadnud enam midagi, ta oli kui nõrutud. Kuda oli ta siia klaveri ette saanud? Mis tahtfiwad mängijad mooselandid temaft? Ta ei saanud aru, mis nad mängifiwad. Ja nüüd tuli see koht, kus ta kaasamängima pidi. Arusaamata, teadmata algas ta mängu. Ja ta nägi, kuda kõrmed üle klahwide lendafiwad, ilma et ise midagi aru oleks saanud; ta oli nagu kurjamaimu mängutunniks saanud. Masinakombel mängis ta oma oja ära, ilma weata küll, aga ta ilma hingeta. Rõõt jäi waitfeks, üsna wagafeks. Reegi ei liigutanud ennaft — nõela luttumist oleks kuulda wõinud — see oli surmawailus! Muusikatüki esimene jagu oli hukkamõistetud.

Koorijuhataja, kes temale efiti julgustawalt otsawaadanud, waatas nüüd teifale. . . Teda arwati juba furnute fetta.

Ernsti film lendas sinna, kus norralane istus. Selina naeratas pilkawalt, külmalt. Kui hästi oli ta teinud, et selle küpsujeta noore mehe mahajättis!

Ja korraga tundis Ernst, nagu oleks ta unest ärrganud, nagu langefiwad tema ümbert nägemata kütfed, nagu taganeks temaft wainud, kes tema hinge ja wainu wangistanud Kas pidi ta ennaft selleft südamesta naeseft pilgata, naerda lastma? — Ta pidi Ernsti tundma! Kui ta weel ometi wõita suudaks — adagioga, oma armfama kohaga terwes tiikis! Ta ei tahtnud mitte enam selle südamesta, edewa naese pääle mõtelda — ta tahtis — tahtis, nagu Selina seda ütles tegewat, ühte kuulajate seast otfida, kellele ta mängib.

Ta pill lendas karmesti üle faali. Sää! nad istufiwad kõit, need tuimad külmad waenulifed kuulajad, ja nüüd waatas ta ülesse galeri pääle. Ta pill jäi ühe naesterahwa pääle helesinifes kleidis feisma. Sää! istus üks noor tütarlaps kahwatu, ilusa ja õrna näoga, milleft laks juurt sinifilma wäljawaatafiwad. Neiu istus sellel pingil, kus need konserwatoriumi õpilased istufiwad, kellele ta piletiifid oli jaganud ja kellest ta mõnda tundis.

See kaunis neiu waatas oma siniste filmadega kurwalt tema pääle alla, — wõõras tundis tema saatufe üle haledat meelt. Sellele neiu!e tahtis ta nüüd mängida — temale üfji — ja adagio algas.

Nüüd mängis ta hoopis teifiti — tema sää! ülewal pidi selleft ju aru saama! Smeliku selawjega kõlas tiikü südantüütaw wiis. . . Ta süda wäriwes, film.

läks niisteks. Kuda see walus kaetus südameft tuli — ta ei aimanud seda ifegi mitte. Muusikalikult ainult oli ta seda adagiot tundnud; nüüd alles sai ta aru, mäherdune wõim ja mõju selles warjul seifis.

Nüüd kõlas see hoopis teifiti kui proowil. Klaverihääled nutfiwad ja wäriwfiwad walu käes. Bassihääled, mis nagu laugelt lühedalt ja tumedalt kostfiwad, ühinefiwad nagu kellaheliks, mis surmarongi kalmuaeda faadab. „See on ilus, aga kurw,“ ütles Ernst isenelele, ja ometi ei suutnud teda ta oma muusik jahutadg. Korraga sai ta oma muusikatöö wigadest aru: ta tundis, et wiis weel palju parem ja tundmuserikkam oleks wõinud olla. Aga nüüd tahtis ta seda mängu läbi äratafuda, mis puudu jäänud, nii et neiu sää! ülewal teda täielikult mõistaks.

Kii ei olnud ta weel ialgi mänginud; sarnases olekus ei tundnud ta oma südant weel ialgi enne. Ka nüüdgi, mängutüki teise oja lõpul, walitfes efitotja waitus, füis aga algafiwad kiiduwaldused üleüldifelt ja waljult. Ja neiu sää! ülewal naeratas, ta oli rahul! Ernst arwas nägema, et neiu filmad niistked oliwad — ta oli tema mängust aru saanud. Koorijuhataja pidi Ernstile meeldetuletama, et tal tarwis tänada on. Ernst kumardas kuulajate ees, kus juures ta pill Selina tabas, kes oma tuulutajaga mängis, kuna wiulukustnikul aeg igaw näis olema. . . Do — kudas Ernst neid mõlemaid wihtas!

Kolmas oja algas. Sellel oli kerge, rõõmus viis. Ernst naeris siin walu üle, mis talle külma südamega Selina teinud. Neiu jääl ülewal pidi temast aru saama — aga ka Selina pidi teda mõistma. Ta mängis waimustatult, tulihelst, ruttu, metsalijesti tormates. Jällegi kiiduawaldufed.

Lõpuks tore, hõiskaw finale (lõpuoja). Iga taht rääkis wõidust ja kiitusest. Ernst mängis nii waimustatult, et ka orkester jellest jütitatud sai — ta ei tundnud iseennast mitte. Wõõras arusaamata tundmus oli temast wõitu saanud; ka üks waim, aga wõiduwaim, oli tema hingesse asunud, oli teda enesega nagu tornihool kaafawedanud. Ja kui lõpuks jälle kauakestwad waimustatud kiiduawaldufed saali täitfiwad, siis oli see, nagu ei käiks see sugugi tema kohta.

Ta oli wõitnud, ja uus kunstiwaimustus asus temale südamesse.

Ikka ja ikka jälle pidi ta kuulajate hulga ette ilmuma. Igalt poolt soowiti talle õnne.

„Teie olete ju koguni toredasti mänginud! Keegi ei oleks Teist seda lootnud,“ ütles kooriguhataja.

„Di, ma olen niitud alles näinud, kui palju weel õppima pean,“ wastas Ernst wiisakalt, ja weel pidi ta etteastuma tänama.

Niitud naeratas ka Selina, aga Ernst ei tahtnud seda mitte enam näha. Tema tänulik waade otstis kahwatut neiu ülewal galeri pääl, kes hiilgawate filmadega tema pääle waatas. See neiu oli Ernstile teed auuwäärawale näidanud, oli kunstitee temale lahtiteinud. Ernst oli sügawa pilgu tema puhtasse hingesse heitnud.

Minult see, mis sügawast südamest tuleb, leiab teed südamesse. Kes toonide imekeelest aru tahab saada, peab walu tundma õppinud olema.

Uus elujagu seisis Ernstil ees, püüdmise aeg kõige kõrgema järele. Ja seda oli temale ta walulaps — esimene etteastumine kontserdil oma tööga — toonud.

Duu kaasa!

Rameliofs.

Theo Seelmann'i järele N. M. S a a r.

1.

Florenzi üle sinas ühel aprillikuu päewal 1834 selge, pilwedeta taewas. Kuldnie päike jaotis oma kiired wana kuulsa linna pääle, käitis oma walgusega kõik tänawad ja jalutuskojad, nõidus wanade, uhete mõisnikkude paleede lagunemud waremetesje uut elu, aga ta tungis ka hiilgades waeste urtsikutesse.

Ka selles üffitus toateses, mis linnast wäljas ühe wiimse maja kolmandal korral Piistoja tee ääres oli, jaotis ta oma nõiduslist walgust laiali.

See oli wäike, kena toate. Minuke ehe walgets lubjatud seinä pääl wana laua kohal, mille kõrwal üksainus tool seisis, oli kuivanud loorberipärg. Laua kohal teiselpool seinä ääres seisis woodi. Üks ääres istus kahwatanud noor mees, kelle filmad unistades üle õitswate aedade ja haljendawate wiinamägede waatafiwad ja kes pääd käe najale toetas. Oma pahemas käes hoidis ta alles wiulit, millest ta wähe aja eest imelisi hääli oli wäljameelitanud. Tema kahwatanud nägu näitas pika nälja ja puuduse jälgi, ja ka tema riided tunnistaifiwad, et nende kandjal eluhädaga wõidelda oli. Ta ohtas sügawasti ja ärtas oma unistustest ehmatades üles, kui ukse pääle koputati.

„Sisje!“ hüüdis ta tasase häälega.

Tuppa astus wanaldane pruuni, kortsus näoga, aga hää südamega naene.

„Ma ei eksita Teid ehk mitte?“ ütles ta.

„Ei sugugi,“ oli tasane wastus noore mehe poolt.

„Noh, ma arwan ka, selle poolest ei wõi Teie oma majaperenaese üle mitte kaebada, signore. Ma ei oleks ka nüüd Teie juurde ülesroninud, kui mul Teile see kiri äraanda ei oleks, mida praegu kirjakaandja toonud. Ta on Pariisist.“

„Pariisist?“ küsis muusikamees järsku ja ruttas perenaesele vastu. „Õdesti!“ rääkis ta siis adressi lugedes edasi: „Herra Ole Bull — Florenz.“ Ja erutuselt wäriwewa käega wõttis ta ümbritu lahti ning lastis filmad üle kirjajäsu käia.

„Wõi siis ka seegi asjata!“ ohkas ta. „Nüüd on kõik ohtas.“

Wäsinult langes ta tooli pääle.

„Aga miks olete Teie siis nõnda ehmatanud, signore. Kas seisab siis midagi hiinajat asja kirjas?“ küsis wanate kaastundlikult.

„Oh, teate ju, proua Feliccioni,“ wastas noor mees meeleheitel, „et mul Pariisis rikas sõber proua Willeminot on, kes mulle mu esimehel kontserdi andmisel abiks oli.“

„Ja, jah, aga —“

„Ma olin tema käest raha laenuks palunud, ja nüüd saan ma tema wennapoja käest teada, et proua Willeminot praegu Inglismaal wiibida.“

„Oh, see teeb mulle väga haiget!“ wastas proua Feliccioni kahetsehes. „Ja Teil ei ole mujalt kufagilt abi loota?“

„Ei kufagilt!“

„Sellegi pärast ei pea mitte koge meelt ärasteitma, signore! Ma olen ju sage-dasti hädas olnud, aga itka jälle jalgade pääle saanud. Nõnda saab ka Teiega sündima. Selle pärast julgust, signore, kõik saab weel hästi minema.“

Ja kui proua Feliccioni weel korra osawõtlikult oma üürilise pääle oli waadatud, läks ta uksest välja.

Ole Bull pani waewalt wanase äraminekut tähele. Sügawatesse mõtetesse wajunud, waatas ta enese ette. Tema minewik läks waimus ta filmade eest mööda. Ta nägi ennast kodus Norramaa mägedes, armastajast emast hoitud ja waljust aga murekast isast juhataatud, ja mõtles oma poistese-ega ja nooremehes-põlwe pääle. Kuna tema koolisõbrad mängides ja hullates aega wiitsiwad, istus ta oma toakeses oma ainisa noorepõlwe-seltsilistiga, oma wiuliga. Iga priitunni jaatis ta temaga mööda, ja kui tema hääled pea kaebades ja pea hõijates tema kõrwu kostiwad, siis tuli ta südamesse waimustaw rahuldus, ja ta sai tulewiku pääle mõteldes, mis täis auu ja kuulsust paistis, joowastatud. Nõnda oli ta teinud, kuni ta Kristianiasse ülikooli läks. Oma isa tahtmisel pidi ta usuteadust õppima. Hakatuses täitis ta ka hoolega isa tahtmist, siis pööras aga jälle oma armsa wiuli juurde tagasi, ja nüüd walmi-nes temas see kindel ohtus — ennast eluajaks kunstile pühendada. Ta rändas Saksa-maale Kasfelisje Spohri juurde, aga loodetud auustamise afemel pandi teda wähe tähele. Szeenesse petetud, hakkas ta jälle studeerima, aga seeford õigufeteadust. Göttingenis sai ta kuulsa wiulikangelase Baganiniga tuttawaks, kes tema muusika-andi auustada mõistis ja teda Pariisi kaasawõttis. Juba arwas ta oma eesmärgile lähedale jõudwat, kui korraga kolera mõllama hakkas ja sellega kõik tema lootused awalikuks ülesastumiseks kadusiwad. Nüüd pidi ta häda ja wiletsust kandma, wiimaks warastati ka weel ta wiul ära, ja meeleheitel wiskas ta ennast Seine laenettesse. Waewaga sai ta weel surmast päästetud. Tema kurw jaatus äratas tähelepanemist, ja muusika-armastaja proua Willeminot wõttis sellest elawalt osa. Tema õmmetäht hakkas jälle paistma. Proua Willeminoti soowitusel ja aitamisel andis ta ühe kontserdi, mis temale tähelepanemist ja ka raha tõi. Sää! see pärg seina pääl, oli tema esimehe wõidu mälestusmärk. Nüüd wõis ta oma palawamat soowi täita: ta wõis Staliasse, selleaegsele muusikamaale, reisida. Aga ka siin oliwad ta uhked lootused pea kadunud. Kuhu ta ka läks, oldi tema vastu külm. Nüüd elas ta ju mitmed kuld Florenzis, tema raha sulas filmanähtawalt kokku, ja see päew oli kahilemata ees, mil ta eneselt küsima pidi: millest elad sa homme?

Ole Bull ohtas sügawasti. Masinatombel tõmbas ta lauualaeka lahti ja wõttis jäält oma rahakoti wälja, mille sifu ta käe pääle puistas. „Weel katsjada Centesimi (umbes 50 kop.),“ ütles ta iseeneses. „Parajasti kahe päewa jaoks. Aga mis siis?“

Teda segas jälle uhe pääle koputamine. Aga juba enne, kui ta weel „sisje“ hüüda sai, seisis proua Belliccioni lejet tuba.

„Tema on siin!“ hüüdis ta. „Tema on siin!“

„Kes siis?“ küsis muusikatunstin rahakotti tasku pannes.

„Kes? See maailmakuulus lauljanna, kelle tulekust Florenzis juba kolm päewa räägitalje, tema, see ingel hõbeselge häälega, madame Malibran. Ja herra Beriot on ta kaasatunud.“

„Õi Malibran on siin!“ hüüdis Ole Bull nagu unest ärgates.

„Ja muidugi! Tema elab d'Angleterre wõõrastemajas, ja täna õhtu annab ta kontserdi, mille pääle terve linn igatjusega ootab.“

„Sääl saadab mulle saatus abi.“

Ätitjelt wõttis noor muusikamees oma kübara, tormas uksest wälja ja trepist alla. Simestades waatas wanake oma muidu nii wagušale üürihisele järele.

Kui Ole Bull uulitsa pääle oli jõudnud, tõmbas ta sügawasti hinge. Tema pääs tormasiwad tuhanded mõtled, aga nad kõik käiswad selle ühe punkti ümber, et Malibran temale lubama saaks, kontserdis mõnda oma tükkidest ettekanda. Oli ta temaga ju Pariis proua Willeminoti juures tuttawaks saanud ja tundis tema lahtust. Kui ta Malibraniga rahwa ees ülesastuda mõis, kas ei pidanud see jälle julgust ja lootust andma ja ühes sellega kõik häda ja puudus kaduma!

Aga enne, kui ta seda tähtjat samm astus, mille pääle ta oma wiimse lootuse pani, ja lauljanna juurde läks, pidi ta oma kadunud südamerahu tagasiisaama, ja seda pidi lühike jalutuskäik Pistoja poole andma.

Wäike oli ju looja minemas, ja päewapalawusest wabastatud, hakkasiwad linnud oliwi- ja loorberi-põõsastes, mis mõlemal pool teed oliwad, oma hääli kuulutama. Linnulaulu kuulata des läks Ole Bull tolmust teed mööda edasi, kuni ta äkisti enese kõrwal üht häält kuulis. Ehmatades waatas ta ümber. Tema ees seisis wäike, rääbalates riietes tütarlaps, kes üht korwikest lilledega käes kandis ja oma suurte, pifaratest läikivate filmadega paludes tema otša waatas.

„Oh signore,“ palus ta kartlikult, „ostke need lilled ära!“ Sääljuures wõttis ta ühe imeilusa punaste õitega kameliotša ja pakkus seda kunstnikule.

„Ma tänan Sind, laps,“ wastas Ole Bull ja hakkas edasijammuma.

Kuid tütarlaps ei lastnud ennaft eemale ehmatada, ta jooksis tema kõrwal ja palus: „Oh signore, halastage, ostke need lilled ära!“

„Kudas on Su nimi?“ küsis muusikatunstin seisma jäädes.

(Pöoleli.)

Sõnumid muusika ja muu kunsti elust.

Dr. K. A. Hermann, „Laulu ja mängu lehe“ toimetaja, on Sakamaal kats palju raamatut wäljaandnud. Raamatute ühine päälkiri on „Völkerlieder“ (Rahwaste laulud), üks meestekoorile ja teine segakoorile. Rumbasgi on 150 laulu. Trükitud ja saada on raamatud Julius Klinckhardt'i juures Leipzgis, kumbagi hind 3 rubla. Nende raamatute sees on ühte koku laulusid 27 rahwa seast; aga kõige rohkem on laulusid wõetud wenelastelt ja lätlastelt, eestlastelt ja soomlastelt, ita lastelt ja rootslastelt, et nende rahwaste laulusid saatslastele tutwaks teha, sest laulude sõnad on Saksa keelde ümberpandud. Nii palju kui näha, leiawad need laulukogud asjatundjate poolt lahket wastuwõtmist. Nad saawad peagi ka Wenemaal ja meie kodus müüa olemä.

Proua Annette Eszipoff-Leschetizki, maailmakuulus klaverimängija, oma õpetaja professor Leschetizki abikaasa Wienis, aga rahwuse poolest wenelane, on Peterburi konservatoriumisse klaveriõpetajaks kutjutud ja selle kutse wastuwõtnud.

Arthur Argiewicz, 9-aastane poisikene Warsjawist, mängib Saksamaal suure kiitusega kontsertidel wiulit, et selle läbi enesele edasiõppimise jõudu koguda. Poisil olla väga suured anded, aga asjatundjad kardawad, et liig warasel kontserdimängimisel ta kahju saab, sest igatord ei ole hää, kui lapsed liig wara suure rahwa ette astuwad.

Henry Vieuytemps (ütle: angrii wjöötang), kuulus hingama läinud wiulimängija, pidada Lüttichis Hollandimaal mälestusejamba jaama, mis tema auustajad jaawad ehitama.

Stalia rahwawiiside ja muinasjuttude akademia pidada Rooma linnas asutatama. Seni ajani ei olla nimelt suuremal kombel uidagi tehtud ilusate Stalia rahwalaulude ja muinasjuttude kogumiseks. Müüid pidada see akademia oise nende uurimiseks asutatama. Akademia juhataja olla professor M. de Gubernatis ja tema liikmed mitu sada kõrgemat ja enam haritud liiget Stalia rahwa seas, kes liikmeraha maksmise läbi tahawad akademia ülespidada. Stalia koolide minister on kõik õpeasjutused Stalias ringkirja läbi kutsumud asjast osawõtma ja rahwalaulusid ning juttusid hoollega korjama. Stalia kuninga proua Margherita on ka liikmeks heitnud ja juba tänawu suwel ise Piemontis ja Savoyenis rahwa suust hulga rahwawiisid, -laulusid ja muinasjuttusid kogunud.

Wenemaal pidada ülikoolides igal pool Wene rahwawiiside ja -laulude õpetoolid asutatama riigivalitjuse poolest. Nende ametite pidajatel saab kohuseks olema Wene rahwawiisid ja -laulusid korjata, koguda, uurida, pärisnäol ülespanna, avaldada, seada ja õpetada. Seni ei ole rahwa-muusikal küllalt ühisi hooletandmist olnud, ning wiisid ja laulud ei ole küllalt puhtal näol ilmunud, kuna see asi jäärase hooletandmise läbi wististi väga saab edenema ja paranema. — Nõnda on siis Stalia ja Wenemaa esimehed, kes rahwalaulu tähtsust on äratundnud — päälegi Wenemaa weel enamini kui Stalia.

Kuulus baritonilaulja Johann Beck, olla nõrgameelseks jäänud, mille põhjuseks südamewalu armastatud abikaasa surma üle armatahje. Becki nõdrameelsus on waimulise loomuga; ta kaitsutab pühakujusid ja laulab piltide ees kirikulaulusid.

Verdi kirjutab üht uut ooperi. Wähemast olla ta seda lauljanna Bellionile, kellega nad ühes Montecatiniis terwisemeel on, ütelnud.

Siljuti suri ühes wäikeses Lombardia linnas, Caprino Bergamascos, tuttav ooperilauletaja Antonio Ghislanzoni ära. Tema imelik elulugu on mitmel pool tähelepanemist leidnud. Ta sündis Ceccos 1824, sai esiti lauljaks, siis ajalehekirjutajaks, siis wabaduse eest wõitlejaks, wiimaks ooperilauletajaks. Et tal ilus baritoni hääl oli, siis andis ta esiti Lodzis ja Mailandis kontsertisid, mis kiitusega wastuwõeti. Selle pääle hakkas ta suure ja mõõgaga tööle, mispärast ta kinni wõeti, 1851 aastal oli ta aga juba Pariisis Stalia theatris tegew, aga kaotas warsti oma hääle, mispärast ta siis kirjatööd hakkas tegema. Mitu aastat järgimööda oli ta Mailandis „Gazette musicale“ toimetaja. 50—60 ooperi tarwis on ta sõnad loonud, nende seas ka „Aida,“ mis Verdi häältele on seadnud.

Rosa Fernandez, Avignoni theatri primadonna (esimene lauljanna), on Beaucaires uulitsal oma peidmehe mahalasknud. Ligemad sõnumid põhjusest puuduwad. Turinis on noore Portugali komponisti Alfredo Keili ooper „Irene“ esimest korda mängitud. Ooper on waimustatult wastuwõetud ja komponist loorberipärgadega ja lillekimpudega ülekülwatud. Selleks, arwatakse, on küll ka see kaasaaidanud, et Keil miljonär on ja sellepärast oma ooperi etendamiseks kõik rattad

käima pani, mis tal mõnegi ilusa kopita maffis. Kuulsalt läts ta Vissaboni tagasi. Võidetud 28 loorberipärga ja 51 lillekimpu wiis ta enesega Vissaboni kaasa, et oma võitu sõpradele käega-katjutawaks teha. Selle eest pidi ta aga oma lilled eest Portugalis 2000 pranki tolli maksma. Noh, efs kuulsus ikka kallis ole!

Baritonilaulja Scotti, kes Buenos Ayres Verdi „Falstaffis“ pääosa laulis, sai oma benefiits 10,000 nael-sterlingi eest wäärtasju kingituseks, kui ta aga hommikul pärast seda oma hotellis ülesärkas, oliwad kõik ta raha ja wäärtasjad ärawarastatud.

Mascagni ooperi „Rantzau'd“ on ka Londonis mängitud, aga wähe külmalt wastuwõetud, mis Mascagnile nuudugi mitte rõõmu ei tee. Selle wastu leidis aga Wagneri ooper „Siegfried“ waimustatud wastuwõtmist.

Klawerimängija proua Bertha Mary on Londonis kaks kontserti andnud, mis otse tuld kuuljate südamesse on järelejätanud. Arwatakse, et taht wiimaks kõige osawam klawerimängija saab.

Mascagni auuks andnud lord Rothschild hiljuti suure pidu. Patti'le, kes ka pidust osawõtnud, pidanud Mascagni lubaduse andma, et ta kuuljale lauljannale lähemal ajal ühe laulu loob.

Richard Wagneri lauleldus „Walküre“ on juba kaksikümmed korda Pariisis mängitud. Üleilmine fiskaletel 400,000 pranka.

Lauljanna Nikita on „Trocadero“ direktori, Dr. Ziegfeld'i, Chitagos laimduse pärast kohtuusse kaebanud ja nõuab 25,000 dollarit kahjutajumist. Ziegfeld on jutu laialilaotanud, et lauljanna purjutada ja waremalt Berliini õllemajades laulnud olla. Laimdus on selle pärast Nikita pääle tõstetud, et see mitte „Trocaderos“, ühes Chitago peenemas tingel-tangelis, laulnud pole.

Jgn. Brüll on ühe laulelduse „Schach dem König“ (tuld kuningale) loonud. Laken-Brüsseli üleilmisel heliloojate wõidupidul on Ad. Münchheimer Warsjawist ja F. v. Sadat Brüsselist kõigerohkem auutunnistusi saanud.

Professor Fel. Dräseke on uue laulelduse „Bertrand de Born“ loonud.

Belleville, Illinoisi riigis Põhja-Ameerikas, on Saksa laulupidu Belleville Saksa laulufelksi „Liederfranzi“ 20-aastajaks mälestuspeawaks ärapeatud, millest enam kui 20,000 inimest osawõtnud. Pidul olnud suur ja wäga ilus ja temast wõtnud ka palju teisi Saksa laulufelksijaid oja. Belleville laulufelks on üks parematest Ameerikas, wäljaarwatud Chitago ja St. Louis'i laulufelksid.

Chitagos on 15. (27.) heinakuup. maailmanäituse lastefoor, näituse koorijuhataja hr William L Tomlins'i juhatusel kauni kontserdi andnud. Laulmas olnud enam kui 1000 last — juuremalt osalt tütarlapsed, sest kooris olla waewalt 100 poisiklast — ja kõik laulud kantud wäga ilustasi ja tundmussega ette, kus juures ihearanis sõnad puhtasti wäljaiteldud.

Weimari heliloojate wõidupidul on Weimari muusikakooli õpilane Otto Urbach jadandete wõistlejate seast Mozarti auuhinna wõitnud; tema lööb, üks kwartett ja laul, leitud kõige paremad olewat. Seega antakse temale ühes konserwatoriumis, kus ta soowib, neli aastat prii õpetust ja pääle selle weel aastas 1500 marka abiraha.

Mascagni, kuulus Italia helilooja ja „Cavalleria rusticana“ walmistaja, on jällegi ühe uue laulelduse „Basilia“ loonud. See meister on tõesti wiljakas.

Smetana lauleldus „Müüdnud mõrsja“ on 200 korda mängitud.

Italia meister Mascagni leiab ka Inglismaal, kus ta oma lööfid ise juhatab, wäga suurt kiitust ja auu, mille üle ihearanis faksklased kadedad nähikse olewat, kes teda „ebameistris“ nimetawad.

Maebe, Frankfurti linnas, Maini jõe ääres, on uue klaweri häälte-suruja (pedali) wäljamõtelnud, mis wäga hääl olla.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja Dr. F. A. Hermann.

Ilmub kuus korra.
Iind aastas kättesaamiseks 1 rubla, pooles aast-
tas 60 kop. — Ise ära muu aastas 80 kop.,
pooles aastas 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudete
kirjadele: „Dr. R. A. Hermann Jurjewis.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Särg.)

Saba muinasajal teati Persia kuningatest kõneledda, et neil suured laialised naestetajad oliwad, millest ka Piiblis tihti jõnumid leiame. Wanad Persia kuningad armastatiwad muusikat, aga muusika tegijad oliwad naesterahwad. Nõnda oli kuninga Darius' el 329 naismuusiklast, kes ühes ka kuninga naeste kirjas oliwad. Kuningas Kosrõ (Chosroes) käis järwe pääl jahil, kuna kats laewa-täit muusika-mängijaid neiušid ligi jõitšiwad ja oma mänguga kuninga südant rõõmustatiwad ning ühes ka laewasid edasi jõudsiwad. Kosrõl olnud täitša 12,000 naist! Aga ühtegi neist ei lubanud ta muud meest armastada, kui teda ennast ainult. Minister Ferchad hakanud ühte neist 12,000 naešest armastama, aga kaotanud ameti ja elu, sest kuningas Kosrõ lastnud teda kõrgelt kalgult alla rujukš hüpata!

Et Persia-maal niisamati, nagu mõnelgi mujal pool, pulmades muusikat muiste tehti ja weel tehtakse, see on iseenešest mõista. Ka laul ei puudunud jellel puhul. Kõit see pidi õnne ülendama. Aga armastus oli wanade perslaste meelešt päälegi wagadus, ja nad ütlesiwad: „Wagadus on kõige kindlam tee noorde südamesse.“ Kui noor paar pulmaliste hulgast oma kambrišse läheb, et „oma wahel olla“, siis saadab neid sinna laulu ja mängu helide õnnistus.

Kosimine on Persias weel praegu üpris kerge ja saab iga wiisi weel rohkem fergitatud. Abielu-mure pääle ei mõtle perslane mitte, mis ju ka üsna õige on, sest iga inimene wõib ruttu rikkaks wõi waešeks jaada. Persia rahwal on ilus luule-šõna: „See, kes usfikešt ülespeab, annab ka jõundiwale lapsese toitu.“ Nõnda ütleb ta, laulab ja wõtab naeše.

Et perslastel ilusaid armastuse-laulusid on, seda näitab nende terve kirjandus, mis üks wanematešt maailmas on. Firdusi, kes umbes tuhat aastat pärast Kristust elas, oli ärarääkimata tuline armulaulja. Teine luuletaja Saabi laulis: „Magu kristalli-karikast puhas ja selge wiin läigib, nii paistab sinu ilusast näost ilus waim ilmsi.“ Weel tulijem armulaulja oli Hafis, kes 1300. aastast kuni 1397 elas; üks laul on nii: „Ära õnne ja wõinu soowid, kui ma aga armastan! Meiu, ära jaada jaada mind ja paradüüsi, mis sul endal! Wäike tuba, sest on küllalt, tunnitšeks õnne maitsta! Viiga igawene on mul igawikku mõtelda, jõojal rinnal tunnitšene — sest saan õnne küllalt ma! Meiu sinu filmi suudlen, sinu tolmujalgadelt, fina ükši ostkad teha, et saan maitu elu teelt!“ Nõnda laulis Hafis, kui Europas alles täis pimedus walitšes. Jälle teine luuletaja Dschami laulis: „Ma tegin enese jõudamele keeled sinu kulmu hõbe-rišmetest, ja sešugufel mängurištal kaeban siis oma jõudame-walu.“ Nõnda Persia rahwamehed armastusest.

(Pooleš.)

Kameliofs.

(Järg.)

„Marietta.“

„Noh, Marietta, kui ma Sind ka aidata tahaks, ei wõi ma seda tõesti mitte. Mina olen ihegi waene.“

„Oh signore, Teie olete rikas! Aga minu isa on juba neli nädalit palawitus, ja üleilel jäi ka ema haigeks. Meil ei ole midagi süüa, ei leiba, ei piima, ei aiawilja, ja sääl mõtlešin ma —“

„Mis Sa mõtlešid?“ küsis Ole Bull liigutatud häälega.

„Ema on aegajalt kõik majariistad äramüünu,“ rääkis tütarlaps edasi, „ja meil ei ole enam midagi. Ja kui ma nüüd täna isa hoigawat ja ema nutwat kuulšin, sääl puutus mulle mu kamelipuu filma, mida ma pühale neitsile olin lubanud, ja ma palusin ja palwetasin, et ta mulle andeks annaks, kui ma need öied äraldikan ja äramüün, et wanemaid aidata.“

„Kus elawad Sinu wanemad?“ küsis Ole Bull tõsiselt.

„Sääl, mehfatuka taga, wiinamägede wahel!“

„Tule, juhata mind sinna!“

„Sookstes ruttas Marietta kunstniku ees. Warsti pööras ta kõrwalise jalgteepääle, ja mõne minuti pärast nägi Ole Bull lagunenud walget majakest enese ees. Oma madala katusega ulatas ta waewalt üle ümberolewate pöofaste.“

„Sääl ta on!“ hüüdis tüdruk ja näitas käega wiletsa urtsiku pääle.

Ole Bull ruttas oma wäitje teejuhi järel urtsikusse, aga nagu naelatud jäi ta künnise maa pääl seisma. Niiske, poolpimeda kambri ühes nurgas lamas räbalateki all ölgede pääl mees, kes mehfikult kätega wehkes ja segaseid üffikuid sõnu rääkis. Tema kõrwal kükitas naene, pääd põlwele pääle toetades ja taja nuukjudes. Elanikud ei pannud mõõdra tulekut tähele. Terwes kambri ei olnud ühtegi tooli ega lauda, ainult tühi plekk-kauks lufitaga oli naese kõrwal põrandal.

Ratfiste mustade ruutudega akna pääl seisis haljas kamelipuu lõpsakate lehtedega — ilma õiteta.

Ole Bull ei saanud seda piirita wiletsust nähes sõna suust. Ükspeepida najale toetades waatas ta üffifilmi maasolewa inimesekogu pääle. Marietta pani oma korwifese lilledega tema kõrwale maha ja ruttas ema juurde.

„Ema,“ hüüdis ta paludes ja puudutas tema õla külge, „üks mõõras!“

„Naene waatas üles ja fofistatas paludes: „Oh signore! Oh signore!“

„Naene,“ ütles Ole Bull lähemale astudes, „kas olete arsti järele saatnud?“

„Ei, meie oleme liig waeled jelleks!“

„Siis peab nõuu ja abi leidma. Marietta, tule siia, siin on raha! Ja nüüd jookse linna ja too leiba, piima ja aiawilja. Arsti saadan ma ise siia.“

Mende sõnadega oli ta rahakoti taskust wõtnud ja kõik tema siju Marietta kätte puistanud. Kui ka see tema wiinne raha oli ja ta ise oma murede foorma all waewles — mis oli aga tema häda selle wiletsuse kõrwal, mida ta siin nägi!

„Tänafeks,“ rääkis ta edasi, „on Teil elamifeks küllalt, ja homme tulen ma jälle siia ja kuulau järele, kuidas Teie käsi käib.“

Suurte sammudega ruttas ta toast wälja, ilma tänu ootamata, liigutatud selle üle, mida siin nägi. Aga weel ei olnud ta teele jõudnud, kui enda seljataga häält kuulis. See oli Marietta, kes, kameliofs käes, tema poole jooksis. „Signore, signore!“ hüüdis ta, „wõtke ometi oma lilled kaasa!“ Ta wõttis noore mehe käest kinni ja suudles seda südamelikult. „Püha neitsi saab Teile tajuma, mis meile hääd olete teinud, signore. Wõtke need pühendatud lilled, nad saawad Teile õnne tooma.“

Ole Bulli liigutafiwad tütarlapse sõnadest jügawasti. „Ma tänan Sind, Marietta,“ ütles ta ja wõttis tütarlapse warisewast käest lilled. „Saagu Sinu soow täideminema!“

2.

D'Angleterre wõrastemaja toredas saalis käis proua Malibran elawalt rääki- des edasi-tagasi. Kuulus lauljanna kandis pifasabalist walget kleiti, puusjade ümber laia siinise paelaga. Plusa walge kaela ümber oli kats rida hiilgawaid brilljantifid. Ühe tooli pääl istus Ole Bull, kes kameliotja enese ette laua pääle oli pannud.

„Nagu ma juba tõendanud olen, armas sõber,“ ütles lauljanna ja jäi muusi- kafunstinu ees seisma, „olen ma ütleмата rõõmus, Teiega siin nii ootamata kokku jaada. Teie olite Pariisist saadik mu silmast kadunud, ja nüüd näen Teid siin nii ootamata. Kudas on lugu Teie õppimisega? Miks ei anna Teie kontsertifid?“

„Oma õppimisega arwan ma rahul olla wõiwat,“ wastas Ole Bull rõhutatud häälega, „oma awaliku ülesastumisega aga vähem. Mailandis ja Benedigis olen ma jellega küll juba katjet teinud, aga ilma suurema tagajärjeta, ja siin Florenzis on mind üsna kõrwalelükatud, nõnda et ma wiimafel ajal waitfjelt ja tagasihoidlikult olen elanud.“

„Ma kahetsen seda väga!“

„Teie küsimine minu kontsertide järele annab mulle aga enam julgust, Teile ühe palwega läheneda. Ehk mul küll tänuini kõik katsed murja on läinud, siiski on mul kaljukindel teadmine oma wõimiseft. Uga mul on abi waja, mul peab üks täht tõusma, kes oma walgust minu pääle langeda lasseb ja oma hiilguse läbi rahwa tä- helepanemiseft minu pääle juhib, ja niisuguse tähena ilmušite Teie mulle täna, kui ma Teie tulekust teatust sain. Minu palwe on selle pärast järgmine: lubage miud oma kontserdis täna õhtul ülesastuda! Kui ma Teid nii tungiwalt ja nii hilijel tunnil weel jelle luba pärast palun, siis ünnib see sel põhjusel, et Teie, nagu ma teada sain, ainult ühe kontserdi siin anda tahate.“

Lauljanna nägu oli nende muusikafunstinu sõnade juures tõsijemaks läinud. Kui ta lõpetanud oli, ütles lauljanna armulikult, aga nähtawa segadusega: „Armas hää sõber! Teie teate, et minu südames kunstnikufadedusel aset ei ole, ja Teie ei saa selle pärast minu tegu mitte wõõriti mõistma. Ma ütlesin Teile juba, et ma oma peidmehega, Charles Bériot'ga, reisin. Bériot on wiulukunstnik nagu Teiegi, ja ma pean Teile oisefohesjelt tunnistama, oma kutsje pääle niisama armufade, kui minu ar- mastufe pääle tema wastu. Seadige emnast waimus minu asemele! Ma tean, et kui ma talle Teie soowi ettekannan, tema jelle üle kurjaks saab. Kui hää meelega ma ka Teie soowi täidaksin, sel puhul on see paraku wõimata.“

„Ja, madame, kui asjalood nõnda on, siis pean ma muidugi tagasiastuma,“ wastas Ole Bull meeleheitel.

„Pääljelle,“ rääkis lauljanna edasi, „on Charles täna pahas tujus. Nagu Teil teada, elan ma oma esimese mehega lahuses. Meie lootšime, et siin teadet ees leiame, mis meile kohtulikku lahutust kuulutab, aga selle asemel jaine kirja, mille jä- rele lahutuse tõekstunnistus weel vähemalt weerand aastat edasilükatakse.“

„Siis mõistan ma tema ärritust. Kas ma wõiksin herra Bériot'ga kokkujaada?“

„Wäga kahju!“ wastas Malibran. „Ta on wäljaläinud — mitme kunstifõbra juurde wõõrusele, aga ma ootan teda iga filmapill tagasi. Teie saate nii lahke olema ja tema tulekuni ootama.“

„See ei ole mul paraku mitte wõimalik,“ wastas muusikafunstin, kuna ta ka- meliotja laua päält wõttis ja ülestõusis. „Mul on weel tungiw käik arsti juurde, ja ma pean ruttama.“

„Uga kontserti tohin ma Teid ometi oodata?“

„Ja muidugi, madame!“

„Armas sõber,“ rääkis lauljanna wiiwitades lühitse waheaja järele, kuna ta Ole Bulli waewaliski wälimiski kaastundliku pilguga mõõtis, „Teie soowi, tänasel kont-

serdil kaastegelajena ülesastuda, ei ole ma täita võinud, mida südamest kahetsen, aga kui ma Teil muidu kuidagi abiks võiks olla —"

Ole Bull'i näo üle lendas kerge puna. Ta teadis, et talle lauljanna selle küsimisega rahaabi pakkus, ta mõtles jelle pääl, kudas ta oma viimase raha Marietta kätte andnud ja et üksainus sõna lauljannale teda ta muredest lähemas tulevikus wabastaks, aga ühtlasi seisis kunstniku-uhkus armuanni wastuwõtmise wastu, ja rahulikult ja kindlalt kõlas hääl, kui ta wastas: „Ma ei tea mitte, mil wiisil, madame."

Siis andis ta lauljannale kätt ja ütles, jüda täis walu oma wiimaste lootuste nurjamine misje üle: „Clage hästi, kuni õhtuni!"

Suba oli tal ukkelink käes, kui ta äkitselt oma öla külge tundis puudutawat. Malibran seisis tema selja taga.

„Armas sõber," ütles ta kelmlikult naeratades, „weel üks filmapilt. Nüüd on minul üks palwe Teile. Kas võite jeda imeilusat kamelioksa, mis Teil käes on, minule anda?"

„Seda kamelioksa?" küsis Ole Bull kohmetult.

„Seda jah! Aga kes siis niisuguse koshunud näo teeb, kui temalt üks naesterahwas midagi palub? Ma arwan, see ois pasjib hästi minu riiete juurde. Ma tahaksin teda kontserdil kanda. Kas lubate?"

Ole Bull naeratas kurwalt. „Madame," wastas ta, „see rõõmustab mind, et wähemalt jelle läbi Teie kontserdis kaasa aidata wöin. Siin on see lill!"

„Ma tänan Teid," wastas lauljanna ja wõttis kamelioksa wasta. „Teie kingitus saab mind mu kunstis kontserdil waimustama. Sumalaga!"

„Sumalaga, madame!" —

Ole Bull oli waewalt saalist wäljos, kui kõrwalolewast uksest mees sisjastus, kelles esimesel pilgul kunstniku äratunda wöis. See mees oli Charles de Bériot, Hollandimaa kuningas kammerruusikus, kelle pääle paljugi kadedad oliwad, ja keda tema oisjata armukadeduse pärast aga ka ka palju pilgati.

„Nüüd olen ma jälle kodus, mu armas," ütles ta sisjastudes. „Ei ole küll midagi wastumeeljemat, kui need igawad wõõrillkäigud, mida peen kumbe nõuab. Ikka needjamad küsimised, needjamad kiidukõned ja meelitusjõnad. Aga nüüd anna mulle ka lord oma käekene! Soo, ja kuda oled Sa wahajal minuta aega wiitnud?"

„Inekeuasti," wastas lauljanna kelmitalt naeratades.

„Soo?" ütles Bériot ja kortsutas kulmusid. „Ja millega, kui küsida tohin?"

„Mul käis wõõras, Charles — üks herra!"

„Üks herra? Kas ei ole ma Sind küllalt keelanud, meesterahwawõõraid wastuwõtta? Ja päälegi weel minu äravoleku ajal! Kes oli see wõõras?"

„Üks wana tuttav Pariisist," wastas kunstilauljanna, kellele nalja hakkas tege-ma oma peidmehe armukadedust pingutada.

„Wõi wana tuttav Pariisist?" hüüdis Bériot wihajelt, keda sarnased puiklewad wastused ikka enam ärritawad. „Silmapilk ütled mulle tema nime!"

„Ja kui ma jeda mitte ei tee?"

„Siis trahwin ma Sind mõjuwalt."

„Trahwid? Hahaha! Msi läheb ikka paremaks: Waata ometi, Charles," rääkis lauljanna naerdes edasi, „ta kinkis mulle weel jelle torede kamelioksa!"

Nüüd oli kunstnik oma meeletundluse täitja kaotanud. Metsius wihastormas ta lauljanna juurde ja sirutas käe wälja, et lillesid tema käest ärakiskuda. „Anna need lilled jita, Felice! Ära tee mind hulluks! Kelle käest oled Sa nad saanud?"

„Ei, ialgi ei saa Sa neid! Just Siin ükilise meele pärast ei anna ma Sulle jeda oksa, ega nimeta ka jelle wõõra herra nime."

„Aga tee siis mulle ometi jeda meelehääd," ütles nüüd Bériot ennast waewaga walitjedes waitjemalt, „ja anna mulle need lilled!"

„Ei anna!“

„Ja miks siis mitte?“

„Eest et ma neid kontšerdil kanda tahan.“

„Soo!“ hüüdis armutade peidmees, „Siis 'pole Sul waja täita minu pääle loota.“

„Kudas pean ma seda mõistma?“

„Ma ei saa lihtjalt kontšerdil mitte tegew olema“

„Hääkene küll, siis muretseu ma Sinu ajemele teise.“

„See ei lähe Sul korda. Kust tahad Sa ühe tunni aja sees Florenzis wiulimängijat leida, kes minuga wõistelda julgetš?“

„See lae minu mure olla!“

„Sa ei anna mulle siis neid lillesid mitte?“

„Ma olen seda Sulle kord juba ütelnud: Ei!“

„Siis on tõesti enam jelle taga, kui Sa tunnistada tahad. See on walskus, truuduse murdmine, mäng ühe auustajaga. Oh, kui ma teda ühes nende lilledega tuhandeks tüükts kistuda wõiksin!“

Wiulikunstnik oli armukadeduse pärast peaaegu meelest ära. Wähest fasis ta oma juukseid, siis wehkes jälle kätega õhus „Sa jääd siis oma õtšuse juurde?“ küsis ta wiimaks weel kord wihasi wärišedes

„Magu ma Sulle juba ütlesin: Jah!“

„Noh, siis wannuu ma Sulle, et ma täna õhtul kaõša ei mängi. Sa pead kontšerdi jelle pärast küll teiseks korrats jätma. See pead Su trahw olema.“

„Kontšert saab olema, armas Charles,“ wastas madame Malibran, „ka ilma Sinuta. Ja kui Sa wähest eht päältkuuljana jääd olema peakšid, siis saab Sa lootuse järele kõigea rahul olema.“

„Kas ma päältkuuljana kontšerdil olema saan, küšid Sa? Arwad Sa, et ma jellest kentsakasti näitemängust ilma jääda tahan, kui see minu ajemele waltitud „kunstnik“ wäljawilistatud saab? Wõi loodad Sa, et ma Sulle oma arajäämise läbi wõimalikuts teen, oma wõdraga, nende kalliste lillede kinkijaga, enese tahtmist mööda armupikšufid wahetada. Mitte filmast ei lae ma Sind. Häda Sulle ja häda temale! Meie näeme üksteist õhtul!“

Nende sõnadega tormas Bériot toast wälja. Kui üks tema taga jälle kinni oli, hakkas lauljanna hõbeselge häälega kõwasti naerma.

„Oh armas hää Charles,“ ütles ta isenešes, „see oli wäst tore nali. Ja mis saab weel kontšerdil olema?! Sa saad häbistatud ja pead minult andeks paluma!“

Lauljanna istus toveda kirjutuslaua ette, wõttis jule ja wiskas mõne rea paberi pääle, mida ta siis ümbrikusše pani. Nimetaardilt, mida Ole Bull sinajätunud, kirjutas ta adrešši. Siis tõusis ta üles ja kõlistas. Kohe jelle pääle ilmus toatüdruk.

„Babette,“ sõnas ta, „saada see kiri herra Ole Bulli kätte. Kiri on tähtjas, ja ma loodan, et ta wiibimata tema saajale äraantud saab. Ütle seda teenrile.“

(Poolsti.)

Kurjawaimu nimel.

Oli aastal 1842, kui Pariši ajalehtedest üks naljakas sõnum ringkäigul läbi käis, mida meie unustusehõlmast päästmise wäärilikes arwame, seda enam, et lugu ühest muusikailmas väga kuulšast oli.

Ühe talwise päema warašel hommikul oli see, kui kingsepa meister Jean Joyeuse, väga kõrge ja kitsa majoamanik St. Madeleine kiriku lähedal, äkilise ja walju usšekella tõmbamise läbi oma warajas töös eššitatud sai.

Pahaselt wiskas meister naabri saapa, mida ta paikas, põlwedelt maha, tõusis ruttu püsti ja awas usše. Ta tegi pahase näo, kuid see muutus warsti lahjemaks, ja ta kumardas end sügawalt, kui ilusate mustade lokšidega ižand šisšeastus.

„Siin on üks tuba äraüürida?“ küsis wõõras.

Monsieur Joyeuse jaatas uue kumardusega. Wõõras soowis tuba näha. Jean tähendas auupakklikult, et tal kolm tuba äraüürida olla, esimehel ja teisel korral, ja kolmas ülewal üks katusekammer.

„Siis wiige mind katusekambrisje.“

„Ta tahab katusekammert üürida?“ mõtles isand Joyeuse ja jäi nagu tardunult seisatama, kui wõõra isanda ülikuub mingi liigutuse läbi eest awanes ja all-olewa prahi nõbbiaugus auulegioni punane lint nähtawale tuli.

Monsieur Jean oli praegu sarnases segaduses, et ta ei teadnud, mis wõõrale wastata. Wiimaks ometi hakkas keel liikuma, ja ta kogeles, et katusekammer sarnase isanda tarwis kõlbmata olla. Wõõras aga ei hoolinud sellest, waid ütles lühedalt:

„Weel enne lõunat tulen ma siia sisse, laske senijaks tuba walnis seada.“ Nende sõnadega tõmbas ta oma rahakoti ja lühis paari kõlilewat rahatükki peremehe pihku. Selle pääle nägi Jean teda wäljas kiriku juures ühesse troosasse astuwat ja ärafoitwat.

Monsieur ja madame Joyeuse harutasiwad hulga aega, kuna nad katusekammert puhastasiwad ja korda seadisiwad, kudas üks auulegioni rüütel katusekambris elades weel oma auu ja hiilgust alleshoida wõiks.

„Ta on wist petja, kaabatas, nadikael,“ otjustas isand Jean Joyeuse. Waja olla peenele isandale tarwiliselt fõrmede pääle waadata. Madame aga, endine luulewaimuline lilleneiu, sonis ühest „Don Juanist“, kellel „ije oma ettemõtted“ olla.

Rahitlew kahetõne aga ei takistanud neid nende talituses jugugi, amblikuwõrgud kadusiwad, mustunud afnaruudud tehti puhtamaks, lagi ja pörand pühiti üle.

Waewalt oli see jündinud, kui saladusline wõõras ihe teenri saadetusel juba sinna sõitis. Teener kandis musta-kandilist kasti, mis wäga lapse puusfärgi sarnane wäljanäis. See oli ka ainute warandus, mis wõõral isandal ühes oli. Monsieur Joyeuse wistas tähendusriikka pilgu abikaasa poole ja jõiistas talle fõrwa: „Mõet-
sut!“ Siis küsis ta teenri käest, mis puusfärgis olla. See naeratas kawalalt ja wastas, et tema ei teada. Oo, ega monsieur Joyeuse rumal polnud, ta aimas kohe, et teener wõõra isandaga lepingus on. Abielupaari imestus, kahtlus ja uudishimu tõusiwad wiimase graadini, kui wõõras wiimaks lühedalt ütles:

„Monsieur Jean, Teie wiite aiuult ühteainukest isandat minu juurde sisseelasta.“

„Wäga hää, mu isand, aga kudas wõin ma teda äratunda?“

„Wärgusõnast: Kurjawaimu nimel!“

Monsieur Jeani keel oli halwatud, ja madame arwamine, kardetawat Don Juan enda ees näha, sai nüüd juure kahtluse alla. Wõõras aga astus nagu kõige puhtana südawetunnistusega inimene rahuliselt trepiastmeid mööda üles. Abielupaar ei olnud omast kohtumisest weel toibunud, kui uksele jälle kõlises ja keegi uus wõõras ilmus, tumeda pilgu ja ahwardawa kulmuline mees

„Kas on keegi isand täna siia tulnud?“

„Tuli küll, aga ta ei taha kedagi enese ette lasta.“

„Mind küll. Suhtige mind tema juurde. Ma tulen kurjawaimu nimel.“

Sellega kadus jalaline wõõras ülesje. Tänahest päewast saadit aga käisiwad nad mõlemad, üüriline, kes jelles toas mitte ei maganud, waid ainult päewal sääl oli, ja kurjawaimu saadit, ikka ühestoos sinna. Hommikul tuliwad nad seatud ajal ja lahkusiwad õhtul wiie ajal säält jälle. Monsieur ja madame Joyeuse tegiwad tegiwad kõik wõimaliku ära, et imeliste meeste ukse taga kuulata ja teada saada, mis nad sääl teewad. Kõrdamisi käisiwad nad ukse taga kuulatamas, ei kuulnud aga muud midagi, kui Sumala wallatuid laule, mis tühjade seinte wahel wastukajasiwad. Kuus nädalit kestis sarnane elu. Sääl wiimaks kuulis ukse taga seisew peremees korra ometi paari jutusõna, kui muusikale wäike wahje oli tulnud.

„Iffa ainult julgust, kõi peab forda minema,“ kuulis ta üteldama. See oli tema üürilise hääl.

„Aga on iffa väga raske kurjawaimu mängida,“ vastas teine selle pääle.

„Mõnda fiis wana kurjaga ise ühenduses,“ mõtles Jean ja tundis hirmu.

„Aga mõtelge ometi,“ algas üüriline jälle, „kui põnew-ilus see oja on, kus Teie nimelt furnuid hauast üles kutsute — ja fiis üleshüüie saatanale ja tema omas-tele ja kõigi paganate wastus selle pääle —“

Monsieur Joyeuse oli küllalt kuulnud. Raabakad ei pidanud jeda maja mitte kurjategijate põrguks tegema. Politsei pidi kohe teatust saama. Kommissjar kuulas imestusfega meister Jeani mustendawaid kaebtusi päält. Siis wõttis ta tats abilist ligi ja läks.

„Kuninga nimel! Awage!“ nõudis kommissjar.

Kohe tehti üks lahti.

„Kudas teie nimed on? Kes teie olete?“

„Giacomo Meyerbeer.“

„Ja Teie?“

„Levasseur, suure ooperi esimene bassilaulja.“

Kommissjar aimas kohe, kuda asjaga lugu dieti oli, aga ta pidi fiisgi küsima, mis ijaundad fiin dieti teewad.

„Meie õpime fiin uue ooperi „Robert-kurivaim“ Bertrami oja; lähemal ajal kantakse ooper näitelawal ette, ja et õppimise juures eskitamata olla, üürisju ma fiin selle waguja kambri,“ vastas Meyerbeer naeratades.

„Aga see puusärk, furnukirst!“ hüüdis monsieur Joyeuse usmatalt wahela. Kõik hakkasiwad naerma.

„See on lihtne wiinli-kast,“ ütles komponist, weidra pilguga halenaljaka pere-mehe otja waadates

„Teie olete lambapää,“ ütles kommissjar peremehele ja palus wõõraste ijaundate käest wiisakalt andeks. Siis läks ta ära.

„Baari nädali järele oli monsieur ja madame Joyeusel õnn, kingitud pileтите abil theatri loofhes istuda ja kuulsa ooperi esimese ettekande juures päältwaatajad olla.

Kui Levasseur surmawandes oma wägewa bassi mõju kuulda laskis, fiis ei jõundnud meister Jean end tagasihoida, waid ta sofistkas oma ilusale naesela kõrwa fiske: „Ma jään oma arwamise juurde kindlaks, ta on ometi kurivaim!“

Max Prejeri järele M. Ps.

Sõnumid muusika ja muu kunsti elust.

Leipzigis ilmum fuur „Musikalisches Wochenblatt“ (muusikaline nädalileht) kirjutab 26. (14.) oktoobil: Liwimaalt pärit noor orelimängija, neuu Minni Hermann on hiljuti mõnedes Thüringi linnades (Weimaris, Erfurtis jne.) kontsertisid andnud ja nendega näidanud, et tema oma mänguriistal väga kiiduwääriline ja tubli kunstnik on.

Uus põhjamaa õõpik on Soomeft tulemas. Neiu Aino Mahten, lauljanna Mahteni 17-aastane tütar. Ta andis toona Helsingis kontserdi ja sai väga fuurt kiitust. Moorel neiu olla õige haruldased waimuanded laulmises, ta hääleulatus olla õige lai, hääel kaunis ja hästi waimukas, tema laulmine karwa päält puhas. Opetust pole ta mujalt jaaanud kui ema käest kolm kuud. Neiu tahab kunstnikuks hakata ja läheb sel talwel Pariisi õppimist täiendama.

Anton Rubinstein, kes juba mõnda kuud Italias oma kõigenoorema poja haigewoodil wiibis, on oma waimuliku ooperi „Christus“ juba peaaegu walmis teinud. Rubinsteini enese arwamise järele on see lauleldus tema kõige tähtsam helitöö. Profesjar Multhaupt on häälelduse sõnad loonud. — Rubinsteini poeg on wahel ajal jurnud.

Ungari kirjanik Maurus Jokai pidustab tuleval jaanuaril oma 50-aastast kirjaniku-jubileumi. Selle kordaseadmiseks on ju toimekond asunud, kes Jokai toodeid piduraamatuks väljaanda tahab. Kirjanikule antakse rahva poolt auupalgaks 100,000 kuldnat. Ungari kunstnikud valmistaswad wanatejele toreda albumi. Paljud Ungari linnad ninetawad ta oma auukodanikuks.

Wilhelm Kalliwoda, suur muusikamees, on 8. septembril 66. aasta wanaduses Karlsruhes ärajurnud.

Eugen d'Alberti, kuulsa klaverikunstniku, laulelduse „Der Robin“ proowid algawad lähemal kuul Karlsruhes. Muusikameister on oma laulelduse tarnis ühe ennemuistse jutu järele sõnad teinud.

Leoncavallo uus ooper „Medici“ tulla Mailandis nowembrikuul etendamisele.

Richard Wagneri lauleldusi mängitakse Pariisi juures ooperis ikka meel juure kiitusega ja ospanõtmisega. — Pariisi „Opéras“ mängitawat 57 aasta jookjul Meyerburi „Eugenottisid“ lähemal ajal ühetšajajandendat korda.

Ceda ja teist.

Gounodi õnneprohwet. Pariisi konserwatoriumi õpilajena kõndis Gounod 1837. aastal niiskel, külmal jõuluõhtul mitme oma sõbra feltis oma kodu poole. Elawas jutujamises ei pannud noored mehed seda wanameest tähelegi, kes ühe uulitsa nurga juures ennast wastu müüri toetas ja just noorte meeste kohale jõudmijel mahakukkus. Nuttu tõstiswad noored mehed wanateje jälle üles a ulataiswad talle ta wiuli kätte, mis uulitsale maha oli langenud. „Kas Teie olete muusikant?“ küsis Gounod. „Ma olin seda, nitutas kerjaja, aga paraku . . .“ ta sirutas käe wälja. Nuttu tõstiswad noored mehed eneste tastud läbi, aga leidiswad ainult mõne sou ja mõne tükkise kolophoniumi. Raha oli otšas. Aga mehed teadsiwad nõuu. Nuttu pöörati kuueteae üles, aeti juukšed filmade pääle, niifama ka mütsid, Gounod wõttis kerjaja wiuli ja mängis, teine laulis oma ilusa tenori-häälega kaasa, kolmas oli walmis raha korjama. See oli aga muusik. Igal pool läksiwad atnad lahti, möödaminejad jäiwad seisma, ja raha tuli tokku kui wihma. Ikka juuremaks ja juuremaks läks kuulajate hulk. Wiimaks annab Gounod wiuli wanamehele, kes lahtise jurga päätkuulanud, tagasi ja puistab raha ta jülle. „Kuda pean ma Teid tänama“. . . jostab wanate, „minu nimi on Chapner, olin enne Strasburi ooperimaja kapellmeister, aga Teie nimi?“ „Charles Gounod,“ naerab üli-õpilane, «un nom obscur» (üks tundmata nimi). „Kes warsti prantslaste tähtsamaks muusikameheks saab!“ tinnitab wanate. Ja tal on täiesti õigus olnud. Ka Gounodi felttimehed, Gustave Roger ja Adolphe Hermann, on kuuljaks jaanud

Rõõmu ja walu mõju laulu kohta.

Kas kuulled, kudas õppid laebab jalus?
Oh! kõi ta laul on leinast, armuwalust!
Tal kauem waikida on liiga walus —
Sest laulab haigest südamest, et jalust
Ka laebab wasta!

Rõõm annab laulule küll imehinda,
Ei heljub lausa iluhelinares
Ja paistab nii õrnalt wäsin'd rinda,
Wõib jagedaltgi hiilgwais pišarates
Ka filmi kasta!

Kuid kui on rind täis walu lõhestawat
Ja süda murest haige, meel nii hale —
Ei jellest ole wiisi ilusamat,
Mis inime siis alles kuuldawale
Wõib rinnast lasta!

Dr. Putits.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja Dr. K. A. Hermann.

Siinub kuus torra.
Sind aastas tähtsajamusega 1 rubla, pooles aas-
tas 60 kop. — Sse ära tuua aastas 80 kop.,
pooles aastas 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja muudela
kirjadele: „Dr. K. A. Hermann Surjewis.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Järg.)

Sest saadit kui Muhamedi uft Persiamaal walitsema sai, on ka sääl, nagu igal Muhamedi usu maal naesterahwa elu alamal järjel, aga siisgi ei ole rahwa terwe tundmus weel rikutud, et ta naesterahwast alatuks loomaks peaks, kellel mõistust ega aru ei oleks; waid ka perslane tunneb naesterahwa nõiduslist wõimu ning see ajab teda laulma. Just sedasama ou arablastest ütelda, kes ju ka Muhamedi ufulistid on. Ka siin walitseb naesterahwas enese armastuse-wõimu läbi, ning arablane laulab waimustatud mõjul kõige kaunimaid armastuse-laulusid.

Üks Arabia rahwaluule ütleb lapselikul wiisil: „Oh sina tuul! Kuis oled sa hoolimata mu neuu wastu olnud! Sa tõmbasid ta riided ümber, ja nägid neuu liikmete rääkimata nägusust, tema ihu ilmutamata siidist iludust! Sse jäid sellest siis joobnuks! Siis tuli kuu ja päike, siis tähed ja taewalaotus sedasama ilu waatama, ning nad hakkasiwad üks teisega riidlema, üks teist tõukama, et ilu näha. Wiimaks hakkas terwe loodus mässama!“ — Teine Arabia rahwalaul ütleb, et meilane arwanud neuud roofits ja läinud temast mett imema. Kolmas laul ütleb: „Ei ma jäta laulmasti ega laulu kuulmasti: Kelle kõri on iganes laul, kelle südame ial minu lõhki käristanud?“ Et neuu-ilu, armastus, keelte mäng ja laul sugulased on, seda näitab ka järgmine Arabia luule: „Sina, neuu, kelle kulnud mustad nagu kefi-öö, kelle rinnad ümmargused nagu liuad, sina, keda mu kandle keeled kiidawad, mil oled sa minu, ja tagasihoidlik ja karskete karste, mil annad sa minule armupalka, oma lauljale! Kas ialgi ju pilk ei naerata mulle?“ Jälle teises Arabia laulus on üteldud: „Mu neuu laulis. Igal pool walitfes waitus tamme ja tamariski okfades: Mis wõisiwad ka linnud paremat teha kui tema laulu kuulata!“ Weel teine mõistatuse moodi laul käib nõnda: „Kumeika neuu, ilukroon, küsis õrna tundmuse hoop-lejatelt: Ütelge, mis mõõduga mõõdate armastust? Üks wastas: Minu armastuse kõrgus käib üle palmipuude latwade. Teine kostis: Minu hinge iha on kõrgem kui kaarnate pilwelend. Kolmas hüüdis: Mis mõõta wõib, seda wõib ka unustada; minu hinge armastust ei suuda keegi mõõta! Ring naerataw Kumeika ütles: Wõit on sinu, ja sinu omaks ma heidan.“ Sa kui arablane sõtta lähed waenlaste wasta, siis lööb ka tema süda palawalt neuu wastu, kellest peab kaugele lahutama ja surmale filma waatama ning laulab kaebates: „Oh mu ilus Zora! Sinu õrnust ei näe ma enam, sinu ilust pean ma lahutama! Mu filma eest kaob mu armas tulewiku lootus! Mu Zorad ei näe ma enam!“ — Matusel on kaebenaejed arablastel nutmas ja leinamas, sest naesed on ošawad luuletama, nagu Gesti rahwagi seas. Enne Muhamedi usu tulemist oliwad arablastel mitu naisluuletajat, kelle seas Alchansa kõige kuulsam ja kõrgemandisem oli.

(Poolet.)

Kameliofs.

(Õpp).

3.

Kontserdi-jaal oli puupüsti päältkuulajaid täis. Kõik, kellel vähegi võimalik oli, ja kes ilusat laulu ja mängu armastasiwad, ruttasiwad sinna, et Malibrani laulu ja kuulsa wiilikangelase Bérioti mängu kuulda.

Ühes näitelawa kõrwal olewas toas rääkis Malibran kapellmeistriga, kes tema laulufid klaveril saatma pidi. Lauljanna filmad särasiwad täies tules lähinewa etteastumise erutusel, ja walge kashemirist kleit andis ta ilusale näole äraseletatud jume. Wööl kandis ta kameli-õksa.

„Nüüd peaks aga ka Ole Bull tulema,“ sõnas ta kapellmeistriga juttu lõpetades. „Ah, jääl ta ongi!“ rääkis ta edasi, tulejale wastumimes. „See on ilus, armas sõber, et mind asjata oodata ei lastnud. Kartsin juba, et minu palwet ei täida.“

„Wabandage mind, madame,“ ütles noor kunstnik. „Aga mul oli, nagu Teile juba kord nimetasin, waja arsti juurde minna ja selle pärast jõudsin weidi hiljemini koju. Tuhhat tänu Teile, et minu joowi täitmisst ometi weel võimalikuks olete teinud.“

„Selle eest ei ole Teil mitte mind tänada, waid oma kameli-õksa. Pikema seletuse annan Teile pärast kontserti. Pääle selle pean Teile weel teatama, et Teie mitte ainult mõnda tükki ette ei saa kandma, waid täiesti herra Bérioti aset täidate.“

„Herra Bériot ei mängi sugugi?“ küsis Ole Bull kohkudes.

„Ei! Kas Teie ei ole selleks mitte ettemalmistatud?“

„Oh, küllalt, aga —“

„Ja meie tahame kõige paremat loota,“ rääkis lauljanna naljatades wahese.

„Ma arwan, meie wõime nüüd ka algada.“

Kõhe selle pääle astus lauljanna näitelawale ja sai tormiliselt teretatud. Tema esimene laul oli üks aria Bellini „La Sonnambula“st. Puhtalt ja armsalt tõusiwad hääled üles; rõõm, kurbdus ja meeleäraheitmine oli nendeft kuulda ja kirgliku karjatamisega lõppis laul. Päältkulajad langesiwad wainustuse jowastustesse, ikka jälle uuesti kõlasiwad kiiduwaldused, ja ikka jälle pidi Malibran tänades kummardama. Teine tükk oli aria „Norma“st ja kolmas „jumalaga jätmise laul“ Bériotist, lauljanna peidmehest.

Kui lauljanna nüüd sellega oma kontserdi eeskawa esimese jao täitnud oli, ei olnud päältkulajate wainustusel enam piiri. Hüüded ja käteplaksutamised täitsiwad saali, pärjad ja lillekimbud sadasiwad näitepörandale, ja kui ta wiimaks äräläinud oli, kattis lillede waiw seda kohta, kus ta seisnud.

Sühiteje wahajaia järele algas kontserdi teine jagu, Ole Bull pidi oma osawust näitama. Ta oli ühe oma helisünnitustest mängimiseks walinud. Malibran oli näitepörandal klaveri kõrwal istet wõtnud, et oma jääloleku läbi tema mängule nagu iseäralist mõju anda.

Algamise märk oli antud. Esitets astus kapellmeister ette, wabandas Bérioti ärajäämist ja teatas, et tema asemel üks noor kunstnik, herra Ole Bull, ühe oma enese helisünnitustest saada ettekandma.

Kui ta äräläinud oli, astus Ole Bull näitepörandale. Ta räägi, kalynatunud ja haiglane wälja, kohmetanult kummardas ta ja wärisewa käega pani ta noodid kandja pääle. Tasane jutusofin käis päältkulajate ridadest läbi.

Ole Bull oli niisuguses olekus, mille sarnast ta weel enne ei olnud tundnud. Esitets suur erutus ja siis jälle arusaamata wäsimus oliwad tema üle wõitu saanud. Ja pääle selle weel teadmine, et ta mitte ainult mõnda osa mängima ei saa, waid terve teise jao kontserdist täitma peab, ei jäänud tema meelte kohta mõjuta. Kõik usaldus iseenele wõimise pääle oli kadunud.

Ta mõttis poogna ja hakkas mängima. Alvalt ja kindlujeta kõlasiwad hääled, wäsinult ja kramplikult hoidis ta poognat, nagu saats ta sõrmed krambist kokkukisutud, nagu oleks tina ta käewarres

Pahameele awalused, mis siin ja jääl kuulda oliwad, läksiwad aegajalt ifka waljemaks. Ta kuulis jalgade liigutamist ja jutupominat, ja nüüd hakkasiwad noodid ta filmade ees tantsumina, nagu wäiksed tondid, kes hirwitades tema otša wahtisiwad.

Uga ta pidi enefest wõidu saama; ta pidi rahwale, sellele tuhande-päälisele tondile, külmalt filma waatama, ja oma terwet waimu-jõudu kokkewõttes waatas ta rahwahulga pääle. Kuid ta oli oma jõudu liiga suureks pidanud. Päältwaatajate pikkawalt naeratawad näod segasiwad teda täiesti, ja ilmtahmata waatas ta kõrwal olewa poolpimedad, wäikse sohwa poole, mis tühi näis olewat.

Selsamal filmapilgul astus aga üks mees näitepõranda serwa äärde, kes teda pikkawalt naeratawades filmitjes, nõnda et ta ka oma wiimse meelekindluse raaju kaotas. Ta ei kuulnud ega näinud midagi enam, tema kõrwades kohises ja mühises, tema filmade eest läks säraw walgusejoon mööda, ja wärin käis tema kehast läbi.

Nüüd oli kõik kadunud, ainult ime läbi wõis weel abi tulla. Uga kust pidi talle abi tulema? Kas wahest Malibrani käest, kelle poole ta filmad paludes siis waatasiwad. Ta ei näinud aga mitte lauljanna nägu, nagu ainult selle walget kleidi ja punast kameli-otša. Ta ei teadnud, kas ta weel mängisgi. Uga need lilled tule-tasiwad talle Marietta ja seda ligemise-armastuse tööd uuesti meelde, mida ta hiljuti teinud. Ta nägi waimus jälle seda wäikest tütarlast, kes paludes tema otša waatas ja lapselikus wagaduses Büha neitsi õnnistust temale palus. Uus elu täitis teda. Ta tundis, kuida äkitselt kõik argtus ja raskus temast kadus. Ja nüüd tuli ka ta luulewõim tagasi. Ta oli waimus maanteel Pistoja poole, ta kuulis Marietta paluwaid sõnu ja käis tema kõrwal metšast läbi. Armsalt laulsiwad linnukesed okstes, ja mida luulewõim talle nii elawalt ettekujutas, seda lastis ta helides kuulda. Ta astus Marietta wanemate wiletsasse hurtstutusse, ta nägi oigawat meest ja kaebawat naist, ja tema wiil nuttis ja nuurjus. Ta andis, mis tal oli, nutjale lapsele, kelle filmad tänuhikult särasiwad, ja üle wiilikeelte käis wirwendaw hää. Ta astus oma tundmuste-mässul majast wälja, Marietta jookkis talle järele, suudles tänuhikult tema kätt, andis temale need lilled ja palus taewa õnnistust temale, ja pühalikult ja tõsiselt nagu kirikutellad kõlasiwad wiiluli helid. Ja nüüd tormas ta kameli-oks käes edasi, süda täis õnnestawat tundmust, et häätegu kordasaatnud — ja hõiskades kõlasiwad akfordid. Jälle oli ta metšas, jälle siristasiwad linnukesed, kuni wiimaks üks teise järele wäsinult laulu lõpetasiwad, ja ka tema wiiluli wiimne häälkustus pikkamisi.

Ta oli lõpetanud. Päältkulajate hulgas walitjes hauawaitus, sest ammuigi oliwad juba kõik pahameele awalused waitkinud. Ole Bull kummardas ja tahtis tagasi astuda. Uga nüüd katkesiwad imestamise-sidemed, ja kulajate waimustus awaldas ennast tormiliselt. Kõue mürinana kõlas ta nimi jaalist läbi.

Kui wiimaks kiiduawaldufused waitkinud oliwad, kandis ta niijama meistrilikult Epohri ühe sonati ette, mis rahwa poolt jällegi üleüldist kiitust leidis.

Kolmas tükk oli üks Bérioti helisünnitus, waga kunstlik ja raske mängida, mida aga Ole Bull imestamisewäärt osawusega ettekandis. Nüüd tundis ta ennast oma mänguriista peremehe olewat, nüüd wõis ta julgesti ja kartuseta alla rahwahulga pääle waadata. Jälle nägi ta seda meest, kelle läbitungiw waade teda nii hirmus segaselt teinud, näitepõranda lähedal seiswat, aga nüüd hiilgasiwad ta filmad täis wabamat imestust.

Wiimjed helid waitsiwad. Ja nüüd algasiwad kiiduawaldufused uuesti ja weel tormilikemalt kui enne. Tema nime hüüdis iga suu, ja ifka jälle uuesti pidi ta waimustatud päältkulajatele ennast näitama. Kunstiriigis oli jälle uus kuningas troonile astunud.

Kui ta kõrval olewasje lambrisje astus, jääl seisis tema ees lauljanna ja selle kõrval seesama mees, keda ta näitepöranda äärel näinud.

„Minu armas juur sõber,“ ütles lauljanna rõõmust hiilgawal näol ja waotas soojalt tema kätt, „ma ei taha mitte asjata kiidukõnepsid pidada, waid tunnistan Teile ainult, et Teie tänane wõit üks minu elu kõigeauhimatest filmapilkudest oli. Lubage mulle ka, et siin Teile oma peidmest, Teie kunstisõpra Bérioti, tutvustan.

Bériot põles erutuselt. „Herra, herra,“ sai ta waewalt ütelda, „kui ma Teid oma mängu kuulsin algawat, olite Te' minu meelest üks kõige wäetimatest algajatest, ja nüüd, kus Te' oma kontserdi lõpetanud, pean ma Teid tähtsa meistriks nimetama. Kui ma oma helisünnitust Teile wiulisti kuulsin, kuuldus ta mulle kui uudis, kui tundmata. Weel ialgi ei ole ma teda nii ettekantama kuulnud. — Aga ka Sind, armas Felice,“ sõnas ta ennaft lauljanna poole pöördes, „pean ma paluma. Anna mulle mu jõe wiha andeks, mille läbi ma Sind arwasin kitsikusse ajada.“

„Rahetsejale olgu andeks antud,“ sõnas palutaw rõõmsalt. „Kuda pean ma aga Teile, herra Bull, oma tänu awaldama? Et meie oma sisfetuleku eneste wahel jagame, on iseenesestgi mõista; kui ma Teile aga midagi selle tähtsa õhtu mälestuseks anda tohiksin, siis oleksin ma väga õnnelik.“

„Kui ma midagi paluda tohin,“ wastas Ole Bull wärisewa häälega, „siis palun ma seda kameli-õffa.“

„Kameli-õffa?“ hüüdis Bériot nagu ehmatades.

„Jah, kameli-õffa!“ wastas madame Malibran kelmitalt. „Sa pead nimelt teadma, armas Charles, et herra Ole Bull seda õffa mulle mu palwe pääle andis, kui ta minu juures käis ja soowi awaldas, tänasel kontserdil kaasa mängida. Tema oligi see wana tutaw Pariisist!“

„Nüüd alles saan ma aru!“ hüüdis Bériot. „Oh, anna mulle weel kord andeks, minu armas ainuke Felice! Wabanda tuhat kord mu pimedat armukadedust!“

Südamiliselt suudles ta oma mõrsja kätt.

„Teie palwe olgu käidetud, armas sõber,“ ütles lauljanna armurikkalt Bérioti pääle waadates Ole Bullile, „siin on need lilled. Aga miks palute Teie jälle seda õffa enesele tagasi?“

„Selle õffaga oli mul iseäraline juhtumine,“ wastas muusikakunstnik, rõõmsalt kameli-õffa wastu wõttes.

„Isäraline juhtumine? See on ju kena! Siis peate meile seda lugu õhtulaulul jutustama, milleks Teid oma juurde palun, ja Teile saan ma selle eest jälle jaladuse awaldama, kuda kameli-õffa läbi Teie soow, kontserdil mängida, täide läks.“

Kui kontsert juba mööda oli ja õhtulaul joodaw wiin klaasides jätendas, jutustas Ole Bull lauafeltilastele kameli-õffa loo ära.

Malibrani kaastundlik süda sai selle läbi sügawasti liigutatud. Juba järgmisel hommikul otsis ta Ole Bulli ja Bérioti seltsis Marietta wanemad üles. Arsti, keda Ole Bull muretsenud, palus ta, hoolega haigeid rawitseda, ostis neile toidu- ja majakraami ja riideid ja andis, kui ta mõne päewa pärast Florenzist lahkus, Mariettale rahajumma, mis tema wanematele pärast wõimalikuks tegi, linnas paremat kodu walmistada. *)

Ole Bull reisjs kunstniku-paariga Rooma ja Neapolisje, kus üheskoos kunstiar- mastajaid waimustasiwad. Tema kuulsusele oli Florenzis ülesastumiseega alus pandud. Kõigist kallidasjadest aga, mida ta oma reisidelt kaasa tõi, ei olnud üksigi kallim, kui Marietta kameli-õff, mis temale ta kuulsuse oli toonud, ja mida ta raami sees klaasi all igal pool kaajas kandis.

*) Malibran oli väga helbe. Määratunud summad, mida ta oma kontsertidest sai, kulutas ta suuremalt osalt häätegewatels otstarbetels.

Üks kunstnik.

Sakiaatelest P. Grünfeldt.

Ta oli otse imelaps olnud. Sesthaadik kui ta wiulimäng kahetšaaastase poisi-
tekena ühes seltsis káratšewa kiitusega ja awaliku hááksarwamišega oli wastuwõetud,
ei ráákinud tema wanemad — isa oli tantšukoolmeister ja ema náitemajas riiete-
hoidja — muust, kui sellest, et poisil háá tulewik olla, kui ta hoolega harjutada.
Aga harjutama pidada ta!

Ja ta oli waitue, sõnakuulelik laps, ta harjutas.

Kui teised lapsed wáljás mángisiwad, káis ta rutuliste sammudega toas edasi-
tagasi ja mángis, mángis, et higi otša páált mahawoolas.

Dõšel magas ta rahutult. Wiul ei andnud talle rahu, isegi unenágudes mitte.
Ta pidi suurt tükki mángima, tükki, mida ta nii palju harjutanud ja mis ometi
minna ei tahtnud, ja ta oli nii wásinud, nii wásinud — aga isa seisis kópiga tema
taga — weel kord! Weel kord! Nii —

See oli Heinrich Gerhardi noorpõli!

Siis tuli muusikaúlikool oma suurte nõudmistega. Heinrichi pale láts päew-
päewalt kahwatumaks, tema filmad hakkasiwad enam járama, tema liigutused lákšiwad
rápakumaks, aga ta püüdis. Tema rinnas oli palju tahtejõudu, mis teda wášida
ei lastnud.

Dõpukatšfontšerdil oli Heinrichi wiulimäng terve õhtu ilusamaks ehteks, just
niisama nagu seekord, kui ta kahetšaaastaselt ühes seltsis mángis. Aga nüüd ei olnud
kiituseplakšutajad mitte lihtsad inimesed, waid táied muusikatundjad ja kuulšad kunst-
nikud. See oli teine lugu. Sellegi párašt oli ta siis omas súdames rohkem õnne
tundnud kui nüüd. Rešet seda láikawat wõidurõõmu elutšes ta súdames ainult üks
mõte — puhata! Wiimaks ometi puhata!

Ta ei suutnud enam muu páále mõteldagi, ja nii súndis siis ka, et ta kútse,
ühe kójatheatri muusikajuhatajaks, wastuwõttis, nagu oleks see unenágu. Alles siis,
kui ta tulewane peremees talle sõbralikult óla páále koputas ja ütles: „Stka hoolega
edasiõppida, noor sõber!“ siis árkas ta üles.

„Weel edasi!“

„Ja, mu armas, kunstnik olema, táhendab igawesti wõitlema!“

„Ta wõitles edasi, harjutas . . . harjutas . . .“

Arst manitšes teda, mitte niipalju tšõttada, ta ei kúšunud selle järele. Ta
tahtis end tublisti harjutada, enne kui oma ametit algas. Ta teadis, et tal palju
õppida oli, palju! Sellepárášt, kuigi . . .

Dõšel enne árareišinist kóhtušiwad majas elawad inimesed — wanemad oliwad
tal juba árasurnud — hirmsa kisa lábi unest üles. Nad leidšiwad Heinrichi pórán-
dalt, káed kramplikult kinnipigistatud, wiul tema all — puruts rufutud. Selle
järele tuli áge erkudepalawik, mis teda nõrgameelšets teha áhwardas; ainult tema
noor loomus páástis teda sellest weel kord. Aga — ta oli teišeks muutunud.

„Salgi ei saa ta enam wiulit mángima!“ oli arsti õtšus.

Tema fórmeergud oliwad alatise tšõ párášt parandamata haigets jáanud. Igal
poognatõmbamisel tundis ta nendes walu, nagu tšugataks palaw raud ta kúunte alla.

Ta teatas seda oma prremehele, ja — sellega oli Heinrich Gerhardi kunstniku-
teefond lõpetatud!

* * *

Mis nüüd?

See lóõk ei lúkanud teda mitte üksnes sinna tagasi, kust ta alganud, waid ta
háwitas temas ka tema kallima waranduse — tema raudše tahtmise. Wastupanemata
lastis ta enesega kóit súndida ja ei teinud midagi oma eluforra parandamiseks.
Masina hoójõud oli liiga wara árakulutatud, ka temale sai teiste imelaste saatús ofaks.

Tema kooliõpetajad muretsesivad talle wiiliandmise tundisid. Ta ei saanud neid anda, ergud oliwad liig õrnad.

Teda katjuti igapidi aidata, aga igalpool ilmus, et teda enam millegi tarwis ei wõidud pruukida.

Rõige raskem oli weel see, et ta ütles oma iseseiswuse kaotamisega ka oma häda äratundmisesi oli ilma jäänud! Ta elu ja olu oli talle üksipuhas kõik. Olets tal weel mõni kindgi olnud, mis teda ta tumedast olekust olets äratanud! Aga ta ei armastanud ega põlanud enam midagi, kõik oli ta südames surnud.

Wiimaks arwati midagi tema jaoks leitud olevat. Ta ostas ka wähe klaverit mängida, selle pärast muretseti talle ütles joogimajas mängija kohti. See oli wilets leib — priisöögi ja mõne rubla palga eest pidi ta iga päew wiis tundi mängima! — Aga tal oli ometi kohti! Ja selle pärast 'polnud tema eesti siis enam tarwis hoolt kanda.

Wiina olin muusikaülikoolis tema kaasõpilane olnud. Ma ise ei wõinud alla hääks midagi teha, aga mind ajas mu jüda, teda waatama minema. Ma astusin tema keldrisse, kus ta „tõttas.“ Halwade sigarite kole suits ja seisnud olle läila hais wõttis mind sääl wastu. Mu hing kippus esiti kinnijääma, nii et kohe ukse juurde pingi pääle pidin istuma. Täikk aega läks mööda, enne kui filmad seletama hakkasiwad.

Kahwatanud, äraiganud näod wahtisiwad mulle igalt poolt wastu. Lauljannade laulu juurde karjuti, pöurutati jalgu wastu pörandat ja hõisati. Lauljannad ise oliwad kahwatud aga rõõmsad tüdrukud.

Ja Heinrich Gerhard?

Ta istus ühe wana, häälest äraläinud klaveri ees ja toimetas kaasmängu nii üksluiselt, nii tundmusteta, nagu masin, mis käima pandud.

Wahede ajal wahtis ta üksluiselt enda ette maha. See oli kindel, ta ei pannud oma ümberkuulduwat käre tähelegi. Tema kahwatanud nägu oli tõsine nagu surnul. Ma tõusin püsti, et teda teretada. Ta pilk langes minu pääle, särata, kurb-walt, ilma rõõnumärgita.

Ta ei tundnud mind ära!

Ta ulatas mulle niiske, külma käe. Ma küsijin, kudas tal käsi käis.

„Wäga hästi!“

Sis algas ta jälle mängu ja ei pannud mind enam tähelegi. Ma läksin ära ja oleksin peaaegu minud. — — —

Pool aastat hiljem. Ma olin praegu ühe oma ooperi walmis teinud ja ottsin üht osawat noodikirjutajat. Heinrich Gerhard tuli mulle meelde. Seda pidi ta küll wõima.

Keldris arwasin ma muudatust leidma. Minu arwamise järele ei olnud õht mitte enam nii jumbue, lauljannad mitte enam nii wastumeelt kui enne. Ja Heinrich Gerhard —

Nii pea kui ta mind nägi, kargas ta püsti, ja naeratades sirutas mulle oma mõlemad käed wastu. Ja tema filmades oli imeline õnnesära, see tundmus.

Ma istusin tema juurde klaveri ette, ja kuna ta ühele lauljannale kaasmängis, andsin talle oma tulekupõhjuse teada.

Ta wõttis töö kohe wastu; rõõmsa rutuga tegi ta seda.

„Too aga hästi palju, sõber, hästi palju!“ hüüdis ta. „Ja soowita mind ka teistele! Tööd, tööd! Mida enam seda parem!“

„Kas juudad sellega ka walmis saada?“ küsijin ma imestades. Ma pidasin seda erutust tema waimu wiimselts lõffeks.

„Walmis saada? Täewake! Terwe ilmaga saaksin ma walmis, kui ta end waenulikult minu wastu seaks.“

Ei olnud enam kahtlust, ta oli terweks saanud, oli oma tahtewõimuu jälle tagasiwõitnud.

Uga kes oli jeda kordasaatnud, kes oli ta furnud hinge ülesäratanud ?

Ta naeris.

„Dota, oota! Warsti saad näha!“ Ja siis mängis ta eesmängu ühele uuele laulule — Mozarti „Üks lillele aasa pääl!“

Ja ta ei „peksnud“ mitte enam, ta mängis nagu ta oma wiinlid mänginud oli, mängis oma hinge saladusi.

Uga mis pidi see karsk, õrn laul selles feltstonnas tähendama? Minu küsimist ekkitas päälkuulajate tormilist kätelaflakjutamine.

Heinrich nitutas mulle pääd ja mängis edasi, siis näitas ta lava poole.

Ma ei wõinud oma platši päält mitte näha ja kummardasin ettepoole, ja —

Müüd teadsin ma, kes Heinrich Gerhardi hinge oli ülesäratanud.

Misjugune magus õrn taimekene ta oli, nii arinas, nii ilus see lauljanna!

Ja kuda ta laulis! Ma olin kui meelest ära.

„Siimene,“ karjusin ma, „sina wõid jeda; see hääl siin selles põrgus?“ —

Ta naeratas.

„See hääl on minu oma, ükfinda minu oma! See taim ei pea mitte wälja teie keskele jaama! Teie saadaksite ta ju kuristikk!“

„Uga ta leitakse ehk siiu wastupanekust hoolimata üles ja weetakse wägisi siiu juurest ära!“

Jälle naeratas ta. „Oh! Tulgu nad! Ta on minu, minu naene!“

Ja siis toetas ta end toolileeni wastu ja waatas järawail filmil neiu poole, neiu nägi jeda ja nitutas talle naeratades pääd, ja ma kuulsin, kuda Gerhard sofistatas:

„Wtu naene! mu naene!“

See oli Heinrich Gerhardti abielu. . . .

Pärast sain ma ühes teises linnas ühe näitemängu seltsi muusikakoori juhata-mise oma kätte, ja ei saanud enam mitu aastad Gerhardti waatama. Ta kirjutas mulle paar korda ja tema kirjadest paistis, et ta õnnelik oli. Siis häkitselt ei saanud ma temast enam kufagil sõnumid ja minu kirjad saadeti tagasi. Kui minu ooper etendati, siis alles sain päälinna minna, sest ma pidin oma ooperit ise juhutama.

Juba raudteejaamas soowisiwad mulle mu tuttawad õnne, et minu ooperi pääsoja ühe kuulsa lauljanna käes seisra. Niisama soowis mulle ka õnne direktor ja ajakirjan-dus. Lora Girardi oli uus täht päälinna kunstiaewas; terve ilm oli ta jalgade ees.

Ta oli rahwakeskelt kõrgele tõusnud; üks rikas kunstiar mastaja oli teda ühest joogimaja tantsumaalist leidnud ja tema harimise enda hoolde wõtnud.

Kui ma teda esimest korda nägin, sain ma ta ilust otse ärandiutud, ja siisgi — mul oli, nagu oleksin teda juba ennemini kufagil näinud! Ja ta hääl. . . .

See hääl pani ooperi etenduseõhtul kõigi päälkuulajate meeled mõlkuma ja ilutsema. Minu tükk leidis äraütlemata palju kiitust.

Pärast etendust pidiwad kõik muusikafõbrad piduseõgile tulema. Lora Girardi pakkus mulle oma tõllas ruumi.

Doperimaja ukse ees wõeti meid tormilise hurraa-hüüetega wastu, palju ei puudunud, siis olets hobused tõlla eest ärawõetud.

Uraõidu filmapilgul tungis üks näruriides purjus mees meie wantri ukse juurde ja katkus jeda lahti teha. Uga hobused tõmbasiwad minema ja wedasiwad selle inimese tüki maad kaasa.

Lähema laterna kohal lastis ta lahti ja kukkus waarudes maha. Tulewalgus langes talle näo pääle. See nägu — — ka Lora oli teda näinud. Nagu külma käes wärisedes tõmbas ta lajuka kindlamini enese ümber.

Ta olla sel õhtul õige rõõmus olnud. Mina aga olin omast wõidust hoolimata kurb, jüdamest kurb.

Ma olin näinud — Heinrich Gerhardi otja!

Sõnumid muusika ja muu kunsti.

Roburg-Gotha herzog Ernst II., kes 10. lõikuskuup. ärasuri, ei olnud mitte üksnes suur laulu ja muusika edendaja ja armastaja, vaid ka helilooja. Mitmed tema laulud ja luleldused on kiitust leidnud. Iseäranis suure rahulolemisega võeti tema lauleldus „Diana von Solange“ vastu, niisamuti kiitust leidnud aga ka lauleldused „Zaire“, „Toni“, „Casilde“ ja „Santa Chiara.“ Tubli tugi heliloomises oli temale ta abitaasa, kes tema viisid suuremalt osalt nootidesse kirjutas ja ettemängis, kuna hertsog ise ainult laulus oma mõtteid kuuldavale tõi, sest kirjutamiseks ei olnud tal pühi. Kuigi ka hertsogi töödele just suurt väärtust ei või anda, sellegi pärast on kuulus Meyerbeer tema laulelduse „Chiara“ teist osa otse meistritööks nimetanud. Suure auustamise ja armastamise tõrval, mis herzog Ernst muusikakunstis tegematele inimestele pakkus, püüdis ta neid ka seeläbi edendada, et neile auurahasid ja nimesid jagas.

Siegfried Wagner on kuulsale Prantsuse muusikaarvustajale Marcel Huttinile teatanud, et ta ehitajameistri ameti lõpuotjuslikult warna riputanud ju muusikandiks hakanud. Nagu juba teatatud, on Siegfried Wagner Bayreuthis muusikajuhatajana tegew olnud ja lähemal ajal saab ta jälle oma kadunud isa helitöösid juhatama.

Franz Schörrg, kuulsa wiulimängija Wjaye õpilane, on Brüsselis ja Spaa's oma väga ilusa mängu läbi suurt kiitust leidnud.

Regina Pinkert, noor Poola lauljanna, leiab Roomas koguni suurt kiitust ja teda nimetatatakse teiseks Pattiis.

Tulewal aastal tahetakse Müncheni koja-teatris 15. augustist kuni 30. septembrini ainult Wagneri ooperisid etendada. Sel aastal mängiti neid jälle juba, ja oli osawõtmene rahwa poolt ülielaw.

Tuttaw lauljanna leifi proua Malie Materna, kes praegu Amerikas kontsertisid annab, on mehele läinud, nimelt ühele oma sugulasele.

Jgn. Baderewski olla üht ooperit komponerimas, mille siju Poola ajalooft olla võetud.

Suur laulupidu on Sakamaal Sondershausenis nõuiks võetud tulewal suwiste pühal toime panna. Lauljad on 14 üliõplaste laulukoori 650 lauljaga.

Adelina Patti saab talwekuul jälle Amerikasse minema, nagu ta kuulutab — „wiimast korda.“ 40 etenduse eest maksetakse talle jälle 400,000 marka.

Komponist August Cuna on ühe uue ooperi „Kleopatra“ walmis teinud. Kleopatra pidada juba kättetulewal talwel Kopenhagenis etendusesele tulema. Ooperi sõnad on noor luuletaja Cinar Christianjon kuulsa Daani roomanikirjaniku Riber Hagardi jutu järele teinud.

Mascagni, kuulus Italia komponist, on uut ooperit kirjutamas, millel „Romano“ nimeks olla. Londoni kirjastaja olla selle eest juba 100,000 pranti pakkunud. Prantsuse kadunud muusikamehele Gounod tahetakse mälestusjannast panna ja selleks on nõuu rahatorjajamiist ettevõtta.

Gounodi matused peeti väga toredasti. Sõjawägi oli auwahiks, furnurongi saatnud riigi president, mõned ministrid, palju muud sõjaulemaid ja kõrgemaid ametnikkusi, kõi Pariisis olewad kunstnikud, mitmed saatkonnad ja määratu rahwahulk. Uulitsatel, kust rong läbi läks, olivad mitmed majad kaunisti ehitud. Matmise toimetus sündis Madleena kirikus, kus juures ainult kiriku-muusikat kuulda oli, nagu kadunud soowinud. Kiriku ees oli musta kalewiga kaetud kõnelawa, kust hariduse-minister leinakõne pidas, milles kadunu tööde tähtsust seletas. Siis saadeti jurnu matuse-palka, kus suure kunstniku hauale määratu palju wannikuid pandis, mis igast ilma kaarest saadatud olivad, muu seas ka Ingliste kuninganna poolest.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja Dr. K. A. Hermann.

Ilmub kaks korda.
Sind aastas kättesaamistega 1 rubla, pooles aastat 60 kop. — Ise ära tuua aastas 80 kop., pooles aastat 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-ebendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise-, raha- ja muudele kirjadele: „Dr. K. A. Hermann Turjewis.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Särg.)

Et siis, kui Muhamedi-ust Arabiasse oli tulnud, enam naesterahwad nii kõrgel järjel ei seisnud kui enne, seda on juba sageasti üteldud; ei wõinud siis ka nende tähtsus luuletajatena ega armastajatena enam nii suur olla.

Kui kaugel hariduses Afrika rahwad enne Muhamedi usu tulemist armastuse asjas olnud, seda ei ole teada, aga see ust ei tõstnud neid wististi palju kõrgemale. Sellegi pärast on mitmed õige ilusad pruugid Afrika rahwastel olemas.

Somali rahwa juures peetakse nädal otša pulme, ja selle juures lauldasje pruundile ühte puhku iga sugu laulusid ette. Harari rahwa seas wiidakse pruut ka lauluga peidmehe majas; ja kema on neil neitsi-pühä, mil umbes pool tuhat tüdrukut mööda küla ehk linna kõnnib ja igalt peidilt annet laulab, ja kui peidi ei anna, siis pillab neidi lauldes. Galla rahwa neiud tantšiwad ja teewad nägusid, et neid waewalt wõib häbelikuks arwata. — Somali rahwa juures on kameel wäga kõrgets peetud elajas, ja selle pärast kõlab ka üks Somali armastuse-laul: „Sa oled ilus ja ju liitmed on lopsakad. Kui sa kameeli piima jooksid, oleksid veel ilusam.“ — „Kameel tahab loikawat karjamaad ega taha jäält lahtuda. Minu armukene on ära siit maalt, mu süda on raske. Teised tüdrukud hüppawad merde, mina häwinen waluga: oh kui armukest leiaksin!“ Harari rahwal on Arabia moodi armastuse-laulud; üks käib nii: „Ma ütlen sulle: Su nägu on nagu siid, Aischa. Sa oled sirge nagu oda-warw. Su isa ja ema on arablasted, ütlen ma sulle. Su tegumood on põlew lamp, Aischa, ma armastan sind! Kui Abraham'i kõrwal wiibid, siis põletad sa teda enese iluduse walgusega ära.“ — „Sa oled nagu kuningas aed, milles hääd lehtu koos, oled nagu aloë-puu leht inimeste hulgas.“ — Ühtesandal aastajajal on Arabias laulneiu Dinanir elanud, kes 21,000 laulu loonud. Rashid'i sultani üks koja-ülem ostis selle neiud, aga see kargas ära ja laulis igal pool awalistes kohtades ja käis ühest naestetojast teisesse. — Armastuse-lauludes nimetati Arabias õiglaselt nende neiude nimes, kellest lauldi wõi kes armastuse oliwad ärapõlanud. Arabia walitsejate ajal Omajjadi sugust, kes armastust ja naesterahwast wäga himustasiwad, oli nende walitsejate koda kõige ilusamate naeste ja neiude kogupaik. Üks seda sugu walitseja lastis ühte kõige rohkem armastatud naist oma armastatud naestest koguni moshee's (templis) jumalaorjust ülema preestri riides pidada, ehk see küll Muhamedi usu järel keelatud oli. Sel ajal tuli koguni ette, et lauljad sultani tütardegagi armastuse-mängu tegiwad, ilma et neil suurt nuhtlust kartta oli. Saulja Abu Dhabal hakkas nõnda printsejs Atikat armastama, ja sultan ei saanud nuudu temast lahti, kui saatis ta teise linna, andis talle hulga raha ja lubas neiule rohkesti kaasaraha, seda Dhabal wõtaks. — Harun al Rashid, kuulus sultan,

armastas ijeäranis neidude laulusid, ja üks kuulus neidilaulja tema kojas oli Dotak, kelle ilu olnud „nagu tõuswal päikesel.“

Müüdsel Türgimaal ei ole Muhamedi usu pärast naesterahwas ka kõige paremal ega kõrgemal järjel. Alamatel tükklastel on enamasti küll üks ainus naene; ülematel alati hulk, kõige wähem neli, siis aga ka nii palju kui igaküts pidada suudab; pääle nende on weel fuur hulk liignaisi, kes ka naeste kohuseid peawad täitma. Sultanil on alati fuur hulk naisi, ja tuleb neid ühte-puhku weel juurde; igaks sünni-päewaks kingib sultani ema pojale rõõmuks noore ilusa neuu liignaesjeks. Et niisugune hulga naeste pidamine riigi kasjale raske kanda, jeda ei ole ränk mõista. Kui sultan Abdul Aziz'i rahaminister talle teatas, et riigi kasja tühi olla ja mitte sultani koja kulusid enam kanda ei jõua, siis ütelnud sultan wihaselt: „Mis! Melikümmend miljonit pärisorjaid ei ole rikkad küllalt oma herrad toita!“ Sultan peab ennaft „päitefe pojaks“ ja „Sumala warjaks,“ ega siis ka ime ole, kui ta oma alamaid paljaks pärisorjaks arwab. Türgi naesjed haremites (naestekodades) ei tee tööd, waid laisklewad. Uuemat ajal on aga ülemate seisjaste naesterahwastele juba mõnda wõõraft keelt ja muusikat hakatud õpetama, mis muidugi weel sügawal harawal kombel ei sünni. Muidu lamawad naesjed ülewal lambi katuse pääl, kus nad igale poole mõiwad wahtida. Türgi mehed on armukadedad. Pruuk on, et tornidest hommitul ja muul palweagadel palmelaulusid ja helisid hüütakse, aga et tornidest wäga hästi wõib majade katustel laisklewaid naisi näha, siis ei panda torni-lauljate ametisse muud kui wanu pimedaid mehi, sest noored ei suudaks oma filmi walitseda, ja mõnigi naene taotaks torni-lauljale oma südame. Mõned Türgi laulud on üsna kenad, näituseks: „Kui nägin sind esimest kord, ei tundnud ma waewa ega piina, aga nüüd olen süü sinu käes, kui puhud mind, siis õhkan tuline. Päike suudleb igal hommitul waimu, nagu ta kohus, aga sina, neuu, teed mulle muret, ei täida oma kohust.“ — „Ma ei taha, et kuu su pääle paistab, wõi et päike sind soendab, ei ka, et wiim sind karastab, wõi ema sind kaitseb, waid ma tahan, et ma ije su kuu ja päike, su wiim ja ema olen.“ — „Sa pesija tüdruk, näita mulle oma nägu ja lae, et ma su kätt surun ja mõtlen selle ilu ja käe pääle, kes kangel muu oma on!“ — See kõik näitab Türgi armukadedust.

(Lõpp tuleb.)

Sõnumid muusika ja muu kunsti olust.

Petr Tschaikowski, Wene fuur komponist ja maailma üks kõige suurem helilooja, suri 1893. aasta lõpul Peterburis kolerasse ära. Tema matusest mõitawad ligi kaks sada seltsi osa. Seinamine läks läbi Wenemaa, et fuur komponist surnud. Eugemata hulga ilusaid muusikapalasisid on Tschaikowski loonud ja ühe luulelduse järele jätnud, mis Keisri Majasteedi käsul saab mängitama.

Londoni börsi-kauplejate üks osa on kolkuheitnud mängukoorigis, kes tahab kontsertisid anda. Noh, mõiwad ju raha ajemel ka kord nootijid lugeda.

D u e e n s - H a l l on ühe uue kongerdi-hoone nimi Londonis, mille sisse 3000 tuuljat mahub ja milles edespäi palju kontsertisid saab olema.

P r a n t j u s e k o m p o n i s t M a s s e n e t on uue oratoriumi loonud, mis Händel'i waimus on sümitanud. Oratorium, nimega „Maria Madeleine,“ on Pariisis lauljannade Kraujs'i ja Nardi ligilaulmisel ettekantud ja fuurt waimustust äratanud.

Franz Mair, kelle julest mõni laul ka Eesti keelde on jähtunud, on 30. (18.) nowembril 1893 Wienis ärasurnud. Ta oli kama Wienis Schuberti-seltsi laulujuhataja.

C e s a r F r a n k, Belgia komponist, kes 1890. aastal suri, leiab oma töüdes alles nüüd Pariisis kiitust. Üks tema sünfonia on wäga ilus olnud.

Leoncavallo, Italia noor helilooja, on niisama ootamata ja ruttu kuuljaks saanud kui Mascagni. Säärانىs leiab Leoncavallo laulelbus „Pagliacci“ waimustatud wastawõtmiist.

Pauljauna Lydia Müller Tartust on ühes Klaverimängija Clotilde Kleeberg'i, wiuli-mängija Henri Such'i ja Gustav Lazarus'ega konzerdi-reisi läbi Saksamaa linnade nimelt Leipzig, Müncheni, Nürnbergi, Casseli, Hannoveri, Frankfurti Maini jöel jne., lõpetanud ja palju kiitust leidnud.

Saksa keiser Willem II. on hiljuti ühel pidusöögil korraga mängufoori ette astunud ja ühe marši mängimist juhatanud. Oskab siis walitsuse kepi kõrwal ka takti-kepi tarwitada. Nii teatab „Kölni zeitung.“

Puccini, Italia meister, on uue laulelbus loonud, mis kaunisti meelbib. Laulelbuses tuleb ette, et üks naesterahwas õhus traadi pääl istudes peab laulma, mis iheäralist imestust sünnitab.

Antonio Smareglia, jälle uus Italia komponist, on laulelbus loonud, mille nimi „Cornelius Schur“ on, ja see helitöö leiab igal pool suurt kiitust. Nagu näha ei taha praegune Italia endiseist laulumeistrite sünnitamises maha jääda.

Engelbert Humperdinck ja Karl Schröder, kaks Saksa komponisti leiawad oma sünnitustes kiitust. Eimene on „Hänsel und Gretel“ ja teine „Aspasia“ nimelise laulelbus loonud.

Ignaz Brüll'i laulelbus „Schach dem König“ on mitmel pool kiitusega ettekantud.

Karl Brandt, laulude looja Berlinis, on 1893. lõpul ärajurnud.

Anton Rubinstein on Königsbergi linna 1893. lõpul jälle muusikalise akademia jubileumil waimustatud wiisil wastuwötud.

Leipzigis „Gewandhaus'es“ on Tschaikowski mälestusets tema helitöösid mängitud, mis hääl meelel wastuwötud.

Kaul Boczalski, 9-aastane poolakas, on juba suur klaverimängija ja on kellegi walitseja poolest juba kojamängijaks tõstetud. Igal pool äratas poisi oma mängimisega imestust.

Kolmaris saawad 1. ja 2. (13. ja 14.) mail ja Stuttgartis juunikuul 1894 juured laulupidud olemas, kumbasgi saawad umbes tuhat lauljat osawõtma.

E. H. Seyffardt, Saksa helilooja, on uue oratoriumi loonud, mis Stuttgartis lauldi. Oratorium ei ole waimulik, waid on Greeka muinasjumalate wallast wötud.

Heinrich de Ahna, kuulus Saksa wiuli-mängija, sündinud 1835, on 1. novembril (20. okt.) 1893 ärajurnud. Tema, Joachim ja kaks teist oliwad omal ajal Saksamaa kõige kuulsam wiuli-quartett.

Hektor Berlioz, Prantsuse kõrgeandeline aga tuudmata surnud komponist, leiab alles nüüd hull aastaid pärast surma itka enam imestamist ning auu enese töödes. Tema sünfonia ja palasid mänguriistadele on nüüd nii hästi Wene-, Saksa- kui ka Prantsuse- enese maal sagedasti kuulda.

Frene Fakovitka, Saksa-keelse nimega Frene Abendroth, on kuuljaks laulu-linnuks tõusmas. Alles 21 aastat wana on ta juba 6 aastat Wiener keiserlik ooperi-laulja. Juba 9. elu-aastas andis ta kontsertiisid, milles ta ilusat häält imestati. Sündimise poolest on ta poolakas, wäga ilus ümmarguse näo- ja punase-paleline neiu. — Nagu näha on Poola rahwas wäga kõrge andega, sest Marcella Sembrich, maailma suurem soprani-laulja, ja Mierzwinski, maailma suurem tenori-laulja, on ka poolakad; nagu ka omal ajal suur helilooja Chopin ja praegu üks kõige suurem klaverimängija Baderevski ja helilooja Moszkowski.

Baderevski leiab oma klaverimängimises igal pool suurt waimustust. Hiljuti on ta Ameerikas ja Inglismaal mänginud. Kuuljaid kogunud nii palju, et

jaal igas kontserdis puupüsti täis olnud ja paljud naesterahwad minestusesse lange-
nud. Ajalehed annavad nõuu, et igati, kes Baderewski kontserti lähed, elu enne
feda ärafinnitaks!

Elementi, Italia luuletaja ja helilooja, on hiljuti uue lauleluse loonud,
mis Bologna's waimustusega wastuõdetud. Tema kahe wiimse töö nimi on «La
vande» ja «La pellegrina».

Stradivarius'e violoncello (cello), mis kord Hispania kuninga
Carlo IV. päralt oli ja mille keegi Batta aastal 1836 on 7500 pranga (umbes
3000 rubla) eest ostnud, on nüüd ühe inglase kätte läinud, kes selle mänguriista eest
80,000 pranka (umbes 32,000 rubla) maksnud; ostja nimi on Hill.

Gaetano Riccio, Italia kuululooja ja helilooja, on 1893.
aasta lõpul Neapolis äraajunud, kõigest 36 aastat wana. Ta waene kuffunud
wantrist nii rängasti maha, et warsti hinge heitnud.

M. d' Sudy, noor Prantsuse helilooja, on wäga ilusa sijnfonia sünnitanud,
mis palju kiitust kuuljatelt leiab.

May Alvary, Saksa kuululooja ja laulja on Pariisi kutsutud Richard Wagneri
opperit ettelaulma Prantsuse kuululooja direktor Colone juhatusel. Nagu näha leiawad
Wagneri helitööd prantslaste seas ikka rohkem maad ja toowad hääd raha sisse.

Smetana, Böömi helilooja, on surres mitmed helitööd järelejätnud,
millest tema eluajal midagi ei peetud, kuna neid nüüd juure waimustusega mängi-
takse ja kuulatakse. Hiljuti on tema lauleldus „Musu“ Karlsruhes mängitud.

„Völkerlieder“-nimeline laulude kogu, mis Dr. K. A. Hermann Saksa
keeles Saksa-maal välja-andnud, leiab jään ikka enam sõpru ja ajalehtedes kiitust.
Ka „Neue Musikzeitung“ nr. 1 1894. aastast Stuttgartis on kiitwa arvustuse selle
töö üle toonud ja soowitab teda Saksa jeltsidele.

Kaunila ja karjane. *)

Saarepuu sirguwa jalga sees,
Pärnade peidus ja udu wees
Lehib, lehwitab lillike,
Kõlatab karjase pillike.

Karjane Kaunilat imetab,
Hella häälega nimetab:
„Tule, tuigu mu rinna na'al
„Kallil kewade õitse-a'al.“

Kaunila kostab: „Mind kaitutan'd
„Bõõsa-piigad ja paisutan'd;
„Biigade päralt on kauge maa —
„Sinu rinnal saats raugema.“

Karjus wiib Kaunila õuele,
Bõllumaa parema põuele,
Pestitab peenrale teistega
Sjamaa iluks jääb õitsemä.

Tähena tärtab ta täna weel,
Sõistab õõpiku hõbe keel;
Wiimfelt saab temagi teistega
Karjase kalmu pääl õitsemä.

— 10.

*) Kaunila on rahwa-laul, mida osawad känd metsja laitsajast kaitust, kus ta lõpsakalt
loendas ja õhtawalt õitjäs, kirjanduse põllu parema peenrale kandiswad ja tänagi weel suure
hoolega kannawad, et ta mitte päikeste põletawates kiiretes igawesjesse unesse nõmmel ei nõrkets ja
meie metsadega ühes ikka enam ära ei kaoks, waid agara hariduse teel rahwa rõõmuks ja isamaa
iluks uusi õste ajaks ning kõige kannimats õiels meie maa ja rahwa elu- ja auu-wannikuse jääks
nii kauaks, kui Eesti keel kõlab.

Laulu ja mängu leht.

Kuufiri Gesti muusika edendamiseks.

Wastutaw toimetaja ja väljaandja Dr. K. A. Hermann.

Siinub kuus torra.
Sind aastas kätteaatmisega 1 rubla, poolse aast-
tas 60 kop. — Ise ära tuua aastas 80 kop.,
poolse aastas 50 kop.

Tellimisi wõtab
iga raamatukauplus ja muusika-edendaja wastu.
Toimetuse aadress tellimise, raha- ja murdele
kirjadele: „Dr. K. A. Hermann Surjewis.“

Maailma rahwaste armastuse-lauludest.

(Wõpp.)

Egiptuse wana aja kuningad oskasiwad ka naesterahwa ilust ja selle wõimust küllalt lugu pidada: Nad pidasiwad enestel terwed hulgad ilusaid neitsid ja tüdrukuid, kes nende aega pidiwad wiitma, ja kui mõni neiu laulda ja mängida mõistis, siis oli ta weel auusam ja himustatavam. Koguni jumalorjusel oliwad neiu edimeses reas laulu ja mängu tegemas. Et naestekojas tihti ka hulk Warao (Pharao) naifi oli, ja ei mitte üksi laulu- ja mängu-neiusid, see on kindel. Ka on teada, et Egiptuse pidudel mitte ikka wiisakalt ega puhtalt ei oldud, waid jäl jäundis asju, mis nüüdne politsei kohe ärateelats. Naesterahwad langešiwad jägedasti häbeliku oleku seadusest wälja.

Uga ka säärased fõnumid on meile wanast Egiptuse muinasajast järele jäänud, mis armastusest kaunist märku annawad. Naesed kaebasiwad ja leinasiwad mehe surma kibedasti. Ühes leinalaulus on üteldud: „Sa lähed ära, mu mees! Oh ära mine, ma olen ju öde jumalas! Ära jäta mind mahal! Sa olid ilus, oh isa! Nüüd pean kaugel sinust olema. Kuda wõiu seda? Nüüd käin üksi teed. Sina, kes nii lahkesti minuga kõnelesid, ja waitid ja ei räägi enam!“ Koguni see pruut oli olemas, et naesterahwad haudades käšiwad siseselbameeritud furnutele laulu ja mängu kuulutamas, kus juures mõned noored neiu koguni alasti tantššiwadgi, et furnule löbu teha, nagu ta elus armastas, ja seda hüüti „furnutantšuks.“

Berefondlistel pidudel muinas-Egiptuses tuli sedagi ette, et üks muum eht furnuteha wõdrastele näha toodi ja selle juures üteldi: „Ole rõõmus, sest natuteje aja järele oled ise ka nüisugune!“ Neil pidudel joodi nagu nüüdgi, ja noored neiu ei püundunud löbu tegemas, mis mõnigi kord wiisakuse piirist üle astus.

Armastusest enesest on ka muinas-egiptlastel õige ilusaid salmikuid olnud. Paneme siia mõned üteldes neist üles: „Wäike palmipuu, mis mu armukene on oma käega istutanud, hakkab kõnelema ja juttu ajama, ja tema fõnad on magusam mesi. Ta on ilus ja himustatav, ta lehed on kaunid, tal on wili küljes, punasem kui rubiin. Tema lehed on armjad, millel klaasi karw on, ja tema tüwi on opalkiwi sarnane. Ta šaadab oma kirja wäike tüdrukutelega, kes ülema aedniku tütar, ja kutsub oma armukest aeda, kus ta talle karastust annab. Tule ja istu aias täna ja homme puu warjus: Ma olen nii waitne nagu kuu ja ei ütle kellelegi midagi, mis ma näen.“ Nagu näha on ka wanade egiptlaste juures armastajate wahel salajaid koosolekuid peetud, sest armastuses ihaldab üks teise juures olla. Ühes luuldes on seda weel selgemini näha, milles üteldakse; „Sa kaunis ning armas, mu soow on sinu juures olla, et su käsi minu käes oleks. Kui ja täna õhtu ei tule, siis olen nagu see, kes hauas lamab. Sina oled mu terwis ja mu elu. Ma leidšin

find toasti, ja mu süda oli rõõmus. Ma ei lahku sinust, minu käsi on sinu käes, ja me läheme mõlemad ilusaid kohte vaatama!”

Ühes Egiptuse armastuse-laulus, mis wanast papyrusest leitud, on nii üteldud: „Sinu armastus tungib mu hinge süsse, nagu marjaviin end weega segab, nagu leht end gummi küljes hoiab, nagu mesi piimaga ühte sulab. Minu õe keha on nagu lotos-lille pungad. Kui ta minu juurde tuleb, siis on ta elaw hallikas, mille ümber lahkilled (lotojed) õitsewad. Ma heidan oma toas maha, sest ma olen raskesti haige; ja naabrid tulewad küsima, kuida mu käsi käib: Kui mu õde tuleks, teeks ta häbisje arstid, sest tema tunneb küllalt mu haigust.“ Seda lugedes mõtleme tahtmata Salomoni ülema laulu pääle, kus armukest ka „õe“ ja „wenna“ nimega hüütakse — wiist Egiptuse lauludega suguluse pärast. — Teises armastuse-laulus loeme, kuida neitsi armukest ootab, aga see ei tule; wiimaks tuleb keegi käfjalg ja teatab, et armuke ei wõi tulla, sest et ta waba ei olla, ja neitsi ehmatab ja ütleb: „Ütle parem, et keegi teine neiu teda on leidnud.“ — Jälle ühes laulus on üteldud: „Kui mult armuke ärawõetakse, siis ma ei jöö ega joo enam, waid suren warsti ära.“ See on suur kindel otjus, mis armastuse wägewusest kahelda ei luba. — Jälle teises laulus loeme: „Minu õel on losj, ja tiik on maja ees, mille ukseid lahti seisawad. Säält astub mu õde wihaseft wälja. Oh kui mina oleksin ukse-hoidja, et ta mind sõitleks, siis kuuleksin tema hääle, kui ta wihane on, ja seisaksin hirmu täis poisikesena tema ees!“ — Üks luule Douvre losjis Pariisis on hauakirjaks ja kiidab Egiptuse prinzessi ilu üteldes, et see kuningaga tütar olnud „armastuse palmipuu ja Hathori naisjumala naispreester, kelle juukses olnud mustad nagu õö ja filmad nagu mustikad.“

Süda on üteldud, et wanad egiptlased wäga laulu ja mängu armastasiwad, nagu nende kuningadgi, ja et nende lauljad ja mängijad neitsid oliwad. Neitsite laulu kuulasiwad nad iseäralise hää meelega ilma kaasmänguta, kuna meeste hääle neile üksnes mänguriistade saatusel meelbis. Naesterahwa hääle on muidugi loomu poolest ilusam, sest et ta kõrgem on. Ka wanas Egiptuses juhtus tihti küllalt, et neitsi end oma ilusa häälega mehe südamesje laulis, sest laulud, mis neitsid laulsiwad, oliwad enamasti muidugi ka armastuse-laulud. Et meeste armastust seda heledamini põlema sütitada, oliwad neitsid oma kontseritel alati läbipaistwas loori-riides, mis ilusat ihu ja selle kaunid liimeid selgesti näha lastis, kuna neiu ise selle pärast mitte ilusast ja wiisakast elukombest üle ei astunud. Nagu kuningal oma naestetkoda täis ilusaid naisi oli, niisama seati koguni jumalatele naestetkoda, kelle eestseisja „jumala abikaas“ üks kesk-ealine aga ilus naesterahwas pidi olema — päälegi kõrgest seisusest. Ka jumalad ei pannud pahaks, et alasti neitsid neid teenisiwad, kellel muud ei olnud kui ketid kaelas, kullajed käepidemed ja kullaga tititud rihtm niuete ümber. Wäga ime põlnud see ka mitte, et naesterahwad alasti käisiwad, sest Egiptuse palawas kliimas on riided üleüldse rasked kanda, ja riiete muretsemine oleks Waraole ka liig palju kulu teinud oma hulka naisi ülespidade?.

Ka nüüdjes Egiptuses on weel sarnast elu leida kui muinasajal. Seljuneitsid eht tantsutüdrukud käiwad ümber ja püüawad oma laulu- ja mänguga kuuljaid lõbustada, kes enamasti mehed on. Laulud, mida nad laulawad, on muidugi teada pea kõik armastuse-laulud. Neis näidatakse, kuida neitsi esiti mehele wastu paneb, siis teda kuulda wõtab ja wiimaks alla heidab. Praeguse aja armastuse-laulud Egiptuses on aga fagedasti Europa inimese kõrwale liig tulised ja kuumad, ja neil ei ole neitsilise häbenemisega midagi tegemist. Kõige rohkem leitakse lauluneinde seas Egiptuses mustlasi, kes fagedasti wäga ilusad inimesed on. Mustlase neitsid nimetab reisija Fahrengruber „naese-jugu kiradiks, kes lendawa juukse ja keerlema filmaga püüawad meesterahwaid oma wõrku saada.“ Mustlase neiud ja muud ilusa häälega neitsid leiawad aga weel täna päew Egiptuses oma heljuga hääd teenistust, lähewad pärast mehele ja wiiwad kauni waranduse ligi, mis neid pärast elatab.

Mõnda avaldab end see tundmuste kuningas ja elu magususte ülem, armastus, igal pool isewiisi, ja ometi kõidab igal pool kuumus ühte wiisi südameid ühte teisega — siin elu pörguts ja jääb paradüüts tehes.

Meie oleme mitme maa rahwa armastuse-laulusid ja sellega armastust ennaft rohkesti tähele pannud. Meil ei ole siin kohal mitte wõimalik asjast rohkem kõneleda, waid jeda teeme teises kohas, kus nimelt filmad armastuse-laulude pääle Greeka, Italia ja teiste Europa ning muude maajagude maadele lajeme käia.

Üle öö!

Ta laulis ja hõistas linnufestega mõidu. Igauks, kes teda nägi, arwas, et ta õnnelik on. Ja jeda ta ka oli. Oli ju ometi õnn ta noore hinge jässe üle öö ajel mõtnud. Kurwad-lapsepõlwe mälestused oliwad ta meelt tumestanud, nüüd oli see kõik mööda. Üle öö oliwad nad rinnust kadunud, kas igawesti — kes jeda teadis!

Kenal kewadel, kui kägu kufus ja ööpik õitswas toomepõõsas laulu lafutas, kui taewas pilwedeft oli selgunud ja ilusad lilled aaja ja aega ehtiswad, siis, siis oli õnn ta südamesse tulnud, õnn, armastuse noor õnn.

Õsiofja ei saanud ta sellest aru, ei teadnud, mis see sala igatsimine tähendas, aga kui nad kord ilujal õhtutunnil Ellaga aias istusiwad, kui tummas unistamises käsi käe ja suu suu oli leidnud, siis teadis ta, mis see oli, mis teda nii mitu ööd ei olnud magada lafnud, mis ta rinda oli täitnud arusaamata argtusfega, imelise igatsufega. Nüüd teadis ta jeda, nüüd wõis ta ijeenelele tunnistada, et see armastuse noor õnn oli, mis üle öö ta rinda ajel mõtnud. Nüüd teadis ta, et ta Ellad armastas, nii südameft armastas, ja see on õnn, mis elutunnid magusaks ja elu armjaks teeb. Poole ööni wõis ta aias istuda ja magusas unenäos — kuulata, kuida ööpik hõistas ja nuttis, wilistas ja huiitas.

Uga aeg lähleb oma foodu edasi. Mõöda läts sumi, kätte on jõudnud sügise. Waitinud on ööpik, närtfinud lilled. Kõle tuul puhub üle kollaste kõrrepõldude. Uias endise koha pääl istub seefama noor mees, aga — üffinda. Endise rõõmuhelgi asemel lehwib sügaw kurbtus ta palgel. Silmad, mis enne õnnes särasiwad, on auku wajunud ja kustunud. RIBE joon mängib ta kahwatanud huulte ümber, mis tafa liiguwad.

„Si õnne ajel keegi tea,“ fofistawad nad. „Üle öö asub ta su südamesse, äratab jääb ülesse lilled ja puud, aga üle öö kaob ta jälle ja wõtab enesega kaaja, mis ta sinna ajutanud, wõtab kaaja usalduse, armastuse, lootuse . . .“

Ja üffi istub noor mees, üffi käib ta wäljas. Ta sõbrad waatawad talle otja ja raputamaad pääd. Nad ei tea, miiks nende sõber nii kurw, nii kahwatu, nii sõnakehw. Nad usuwad, ta on haige. Ja jeda ta ka on, aga mitte ihu pooleft: südames pejitab see kuri haigusseidu. Üksainus inimene wõiks jeda haigust parandada, wõiks noorele mehele jälle ta termise, ta rõõmsa meele tagasianda, üksainus, aga see üks ei mõtlegi selle pääle, ta wannub kellelegi teisele armuwandeid.

Minus soow, mis noore mehe rinnas weel asub, on see, et surm tulets, warsti tulets ja teda wiiks, kus päike paistab ja õnn õitseb: rahumaale. P. G.

Sõnumid muusika ja muu kunsti olust.

Noor Saksa neiu Anna Trippenbach üteldakse kuulsaits laulu-linnuks tõuswat. Tal olla ilus hääl, ilus hääle mõju, ilus õppus, ilus etteastumise wiis ja ilus — nägu.

R a i m, muusika-juhataja Münchenis, olla osaw ilusaid kontsertisid ajutama. Klawerimängija Siloti wänginud ühes tema kontserdis suure kiitufega.

Dr. Hans Hartman, Tartu ülikooli endine muusika-direktor, aastal 1893 Gumbinnen'i linnas muusika-juhatajaks, on Dresdeni Rollfus'i muusika-ülikooli profesjoriks kutsutud ja on 1894. aastaga enese uut ametit alanud.

Theodor Wachtel, endine maailma-kuulus tenori-laulja, on 2. (14.) novembril 1893 Frankfurtis Oderi jõe ääres, 70 aastat wana, äraurnud. Tema oli noores eas Hamburgis woorimees olnud, aga kui ta oma häält oli tublisti harjutanud, laulis ta enesele miljonid tasku.

Verdi tahta oma 80. eluaastas weel helitööd sünnitada, nimega „Romeo ja Julia,“ milles nooruse tuld hääletesse paneb.

Tuttawal orelikunstnikul neuu Miina Hermann'il, kes oma rohketel kontsertidega meie hulgas muusikaelu mitmeti on edendanud, on ka minewal suwel ettewõetud wäljamaa kontserdireižil juba esimeste kontsertidega rohkesti õnne olnud, nagu wäljamaa ajalehtedest ja ka erakirjadest näeme. Esimese kontserdi on neuu Hermann Weimaris niisklituu 29. päewal andnud. Sääline kriitik ütleb oma lõpuotsas: „Neiu Hermann võib meie kõige tuttamamate orelikunstnikkude kõrwal seista.“

Baar päewa pärast jeda oli järgmine kontsert wiinakuu 1/13. päewal Erfurtis. Sellest kirjutab „Thüringer Zeitung“ oma arwustuses: „Eila õhtu algas Barfüßi-kirikus Tartust pärit orelikunstnik neuu Minni Hermann'i kuulutatud orelikontsert. Juba isearanis tobe hakatusel Richteri A-moll fantasia juures meeldis kõikidele kunstniku täiesti südamlik, wahel mõimsalt sütitaw, wahel jälle taja ja pehmelt mõjuw mängimine. Neiu Hermann'il on niisugune sõrmeväljedus ja mängusawus, nagu see harwa nõnda hiilgawalt kuuldawale tuleb. Kunstniku osawusejt kõneles ka see väga selgelt, tuda tema Bach'i f-buri toccata kõige raskemad pedaliotsad kergelt äramängis ja orelikafilatega igapidi laitmataalt ümberkäis. Niisama laitmata oli ka tema kaasmäng Weimarist pärit olewa neuu Margarete Wardensteig'i laulule, kui ka herra Schliwen'i skötele jne. Neiu Wardensteig'i lauludele mängis neuu Hermann kergelt, alati õigel helipaijumisel kokkufölawalt kaasa, ja nad mõjusiwad kuuljasse pühalikult jne. Öhtu oli täiesti armas.“ — —

Erfurti „Allgemeiner Anzeiger“ kirjutab sellest samast kontserdist: „Kiriku-kontsert, mis orelikunstnik Minni Hermann Tartust kontserdilaulja neuu Margarete Wardensteig'i (Weimarist) ja sinje skötekunstniku herra Erich Schliwen'i kaasaitamisel reede Barfüßi-kirikus walmistas, oleks oma tõesti hääbe andide tõttu rahwa poolt suuremat osawõtmist pidanud leidma. Rahjaks on aga kontserdi aja esimestel kontsertidel ikka väga kergesti osawõtmise puudust karta; mõni kuu hiljemalt oleks tõesti just sarnase löbu jaoks õhinat rohkem olnud. — Richteri A-moll fantasia ga awas neuu Minni Hermann, kes oma õpetuse Peterburi konservatoriumi profesjor Homilius'elt on saanud, kontserdi ja täitis oma ülesande õige hästi ja kiiduwäärilijelt, kuna helitööd küll raske oli. F. S. Bach'i toccatas f pääl pikalt kajawa mänguwahega ja dominante c pääl uuesti ilmunimisega näitas tema, et ta orelil kõigeförgemaks walitsejaks on, ja ta äratas imestust oma imelise käe-ning jala-osawusega, jne. Pääle ülemal nimetatud tööde mängis neuu Hermann weel F. Rheinberger'i intermezzo ja lõpetas kõigis osades hästi kordalainud kontserti F. Mendelssohni f-moll sonatiga, mille ettekandmine, ka hääl registriseadmisel, väga hää oli. F. o. B.“

Pärastesed sõnumid teatawad, et neuu Miina Hermann'il on Leipzigis niisama palju õnne olnud, nagu mujal, sest ta on Thomas'e kirikus just selle sama orelil pääl, millel Joh. Sebastian Bach mängis, kontserti andnud — ühes „Bachi seltsi“ lauljatega. Kontsert olnud väga ilus ja leidnud neuu sõrme-osawus suurt kiitust ja imestust.

Siia juurde pole meil muud soowi lisada, kui et meie auustatud orelikunstnikul wäljamaal ka pärastestel kontsertidel nii palju auu ja kiitust osaks saaks, nagu need esimesed mängud temale walmistanud.